

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΠΕΙΡΑΙΩΣ



ΤΜΗΜΑ ΝΑΥΤΙΛΙΑΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ

ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ

**στη
ΝΑΥΤΙΛΙΑ**

**ΤΟ ΥΦΙΣΤΑΜΕΝΟ ΚΑΙ ΕΞΕΛΙΣΣΟΜΕΝΟ
ΝΟΜΙΚΟ ΚΑΘΕΣΤΩΣ ΕΡΕΥΝΑΣ
ΕΚΜΕΤΑΛΛΕΥΣΗΣ ΚΑΙ ΝΑΥΣΙΠΛΟΙΑΣ ΣΤΟ
ΒΟΡΕΙΟ ΠΟΛΟ. ΚΛΙΜΑΤΙΚΗ ΑΛΛΑΓΗ
ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ ΚΑΙ ΓΕΩΠΟΛΙΤΙΚΟΣ
ΑΝΤΑΓΩΝΙΣΜΟΣ**

Εκατομμάτης Ευάγγελος

Διπλωματική Εργασία

που υποβλήθηκε στο Τμήμα Ναυτιλιακών Σπουδών του Πανεπιστημίου Πειραιώς ως μέρος των απαιτήσεων για την απόκτηση του Μεταπτυχιακού Διπλώματος Ειδίκευσης στην Ναυτιλία

Πειραιάς

Δεκέμβριος 2015

Δήλωση Αυθεντικότητας

Εγώ ο Εκατομμάτης Ευάγγελος που εκπόνησα αυτή τη διπλωματική εργασία δηλώνω υπεύθυνα ότι φέρω ολόκληρη την ευθύνη προσδιορισμού της δίκαιης χρήσης του υλικού, η οποία βασίζεται στη βάση των εξής παραγόντων: του σκοπού και χαρακτήρα της χρήσης (εμπορικός μη κερδοσκοπικός ή εκπαιδευτικός), της φύσης του υλικού, που χρησιμοποιεί (τμήμα του κειμένου, πίνακες, σχήματα, εικόνες ή χάρτες), του ποσοστού και της σημαντικότητας του τμήματος, που χρησιμοποιεί σε σχέση με το όλο κείμενο υπό copyright, και των πιθανών συνεπειών της χρήσης αυτής στην αγορά ή στη γενικότερη αξία του υπό copyright κειμένου.

Ημερομηνία :

Ευάγγελος Εκατομμάτης

Σελίδα Τριμελούς Εξεταστικής Επιτροπής

Η παρούσα διπλωματική εργασία εγκρίθηκε ομόφωνα από την Τριμελή Εξεταστική Επιτροπή που ορίστηκε από τη ΓΣΕΣ του Τμήματος Ναυτιλιακών Σπουδών Πανεπιστημίου Πειραιώς σύμφωνα με τον Κανονισμό Λειτουργίας του Προγράμματος Μεταπτυχιακών Σπουδών στη Ναυτιλία.

Τα μέλη της επιτροπής ήταν:

Επίκουρος καθηγητής Σαμιώτης Γεώργιος (Επιβλέπων)

Καθηγητής Τσελέντης Βασίλειος Στυλιανός

Καθηγητής Τσελεπίδης Αναστάσιος

Η έγκριση της διπλωματικής εργασίας από το Τμήμα Ναυτιλιακών Σπουδών του Πανεπιστημίου Πειραιώς δεν υποδηλώνει αποδοχή των γνωμών του συγγραφέα.

Πρόλογος και Ευχαριστίες

Αν και αρκετά εξοικειωμένος με το θαλάσσιο στοιχείο λόγω επαγγέλματος δεν μπορούσα να φανταστώ τον μεγάλο όγκο γνώσεων που κρύβεται πίσω από τον τίτλο «Πρόγραμμα Μεταπτυχιακών Σπουδών στη Ναυτιλία». Τελικά μόνο χαρά και ευγνωμοσύνη θα μπορούσα να νιώθω που μου δόθηκε η ευκαιρία να γνωρίσω έναν πολύ ενδιαφέρον κλάδο, τον κλάδο της Εμπορικής Ναυτιλίας. Η διπλωματική εργασία που ακλουθεί αποτελεί μια προσπάθεια απόδειξης του πόσο άρρηκτα είναι συνδεδεμένη η Γεωπολιτική με την Οικονομία και την Εμπορική Ναυτιλία.

Θα ήθελα να ευχαριστήσω τον κ. Σαμιώτης Γεώργιο για την πολύτιμη στήριξη που μου παρείχε και τις συμβουλές του καθ' όλη τη διάρκεια εκπόνησης της εργασίας. Επίσης, θα ήθελα να ευχαριστήσω όλους τους καθηγητές του μεταπτυχιακού για τις πολύτιμες γνώσεις που μου μετέδωσαν αυτά τα δύο χρόνια. Τέλος, θα ήθελα να ευχαριστήσω την οικογένεια μου για τη συνεχή στήριξη τους τα δύο χρόνια των σπουδών μου.

Αφιέρωση

«Θα ήθελα να αφιερώσω την εργασία αυτή λόγω καταγωγής στον Χιώτη Ναυτικό που με την επιδεξιότητα, το θάρρος του και την ναυτοσύνη του έχει κάνει γνωστή την ιδιαίτερη πατρίδα μου σε όλο τον κόσμο».

Περιεχόμενα

	<u>Σελ</u>
Πίνακας εικόνων.....	7
Περίληψη.....	8
Abstract.....	9
Εισαγωγή.....	10
Κεφάλαιο 1: ΣΥΝΤΟΜΗ ΓΕΩΓΡΑΦΙΚΗ ΚΑΙ ΙΣΤΟΡΙΚΗ ΑΝΑΛΥΣΗ ΤΗΣ ΑΡΚΤΙΚΗΣ.....	13
1.1 Γεωγραφική και ιστορική τοποθέτηση.....	13
1.2 Η δυναμική του περιβάλλοντος της Αρκτικής.....	15
1.3 Ορισμοί.....	17
1.3.1 United Nations Convention on the Law of the Sea.....	18
1.3.2 Ορισμοί για την οριοθέτηση των θαλασσιών ζωνών.....	20
1.3.3 Επιτροπή για τα όρια της Υφαλοκρηπίδας του ΟΗΕ (CLCS) (Commission of the Limits of the Continental Shelf).....	22
1.3.4 Το Αρκτικό Συμβούλιο (THE ARCTIC COUNCIL).....	23
Κεφάλαιο 2: ΑΝΑΛΥΣΗ ΤΟΥ ΥΦΙΣΤΑΜΕΝΟΥ ΝΟΜΙΚΟΥ ΚΑΘΕ- ΣΤΩΤΟΣ ΚΥΡΙΑΡΧΙΚΩΝ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΩΝ, ΕΡΕΥΝΑΣ ΚΑΙ ΕΚΜΕΤΑΛΛΕΥΣΗΣ ΤΩΝ ΠΛΟΥΤΟΠΑΡΑΓΩΓΙ- ΚΩΝ ΠΗΓΩΝ ΤΗΣ ΑΡΚΤΙΚΗΣ ΘΑΛΑΣΣΑΣ ΑΠΟ ΤΙΣ ΧΩΡΕΣ ΠΟΥ ΕΧΟΥΝ ΣΥΜΦΕΡΟΝΤΑ ΣΤΗΝ ΠΕΡΙΟ- ΧΗ ΜΕ ΒΑΣΗ ΤΟ ΔΙΕΘΝΕΣ ΔΙΚΑΙΟ.....	27
2.1 Νομικές διεκδικήσεις Αμερικής – Καναδά.....	33
2.2 Νομικές διεκδικήσεις Δανίας – Νορβηγίας – Ισλανδίας.....	35
2.3 Νομικές διεκδικήσεις Νορβηγίας – Ρωσίας.....	37
2.4 Νομικές διεκδικήσεις Ρωσίας – Δανίας – Καναδά.....	38
Κεφάλαιο 3 : ΓΕΩΠΟΛΙΤΙΚΑ ΔΕΔΟΜΕΝΑ ΚΑΙ ΣΥΣΧΕΤΙΣΜΟΙ ΣΤΗΝ ΠΕΡΙΟΧΗ ΤΗΣ ΑΡΚΤΙΚΗΣ.....	41

3.1 Η Πολιτική του Καναδά για την Αρκτική.....	41
3.2 Η Πολιτική των ΗΠΑ για την Αρκτική.....	44
3.3 Η Πολιτική της Νορβηγίας για την Αρκτική.....	48
3.4 Η Πολιτική της Ρωσίας για την Αρκτική.....	53
3.4.1 Στρατηγικό σχέδιο εφαρμογής.....	56
3.5 Η Πολιτική της Δανίας για την Αρκτική.....	57
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4: Ο ΡΟΛΟΣ ΤΟΥ ΝΑΤΟ ΚΑΙ ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΑΙΚΗΣ ΕΝΩΣΗΣ ΣΤΗΝ ΑΡΚΤΙΚΗ.....	61
4.1 Ο ρόλος του ΝΑΤΟ στην Αρκτική.....	61
4.2 Ευρωπαϊκή Ένωση και Αρκτική.....	64
Κεφάλαιο 5: ΤΟ ΝΟΜΙΚΟ ΚΑΘΕΣΤΩΣ ΣΕ ΟΤΙ ΑΦΟΡΑ ΤΗΝ ΕΚΤΕΛΕΣΗ ΑΣΦΑΛΟΥΣ ΝΑΥΣΠΛΟΪΑΣ ΑΛΛΑ ΚΑΙ ΤΗΝ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑ ΤΟΥ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΟΣ ΑΠΟ ΤΙΣ ΕΠΕΡΧΟΜΕΝΕΣ ΔΡΑ- ΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ ΣΤΗΝ ΠΕΡΙΟΧΗ (ΝΑΥΣΠΛΟΪΑ, ΑΛΙΕΙΑ, ΕΚΜΕΤΑΛΛΕΥΣΗ ΥΠΕΔΑΦΟΥΣ). (POLAR CODE).....	67
5.1 Ανάπτυξη ενός διεθνούς κώδικα ασφαλείας για τα πλοία που δραστηριοποιούνται σε πολικά ύδατα (Polar code).....	67
5.2 Προστασία της Ανταρκτικής από βαρέα κλάσματα πετρελαίου.....	70
5.3 Προγραμματισμός δρομολογίων σε απομακρυσμένες περιοχές.....	71
5.4 Υποβολή αναφορών των πλοίων στην περιοχή της Αρκτικής.....	71
5.5 Εξελίξεις στη ναυπήγηση νέων πλοίων.....	72
Κεφάλαιο 6. ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ – ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ.....	74
6.1 Γενικές διαπιστώσεις – Συμπεράσματα.....	74
6.2 Συμπεράσματα για την Ελλάδα και την Ελληνική Ναυτιλία.....	75
Βιβλιογραφία.....	78

Πίνακας Εικόνων

Σελ

<u>Εικόνα 1:</u> Περιοχή της Αρκτικής με την ισόθερμη γραμμή των 10 °C.....	14
<u>Εικόνα 2:</u> Αρκτική Οδός (Arctic Route ή Northern Sea Route) και οδός του Βορειοδυτικού Περάσματος (North West Passage).....	16
<u>Εικόνα 3:</u> Σχηματική επεξήγηση του άρθρου 76 της συνθήκης UNCLOS.....	21
<u>Εικόνα 4:</u> Όρια της ΑΟΖ όλων των Κρατών της Αρκτικής με βάση το Διεθνές Δίκαιο.....	29
<u>Εικόνα 5:</u> Θαλάσσια σύνορα στον Αρκτικό Ωκεανό.....	31
<u>Εικόνα 6:</u> Το γεωγραφικό αλλά και υποθαλάσσιο ανάγλυφο του Αρκτικού Ωκεανού.....	33
<u>Εικόνα 7:</u> Παρεμβάσεις του Polar Code.....	69
<u>Εικόνα 8:</u> Μακέτα του νέου Ρωσικού παγοθραυστικού.....	72

Περίληψη

Η Αρκτική είναι μια μεγάλη περιοχή με έκταση 13.980.000 τ.χλμ.(4,7 φορές περίπου το μέγεθος της Μεσογείου) γύρω από τον Βόρειο Πόλο. Περιλαμβάνει βόρεια τμήματα των ΗΠΑ (Αλάσκα), του Καναδά, της Ρωσίας, της Νορβηγίας, της Σουηδίας, της Φινλανδίας, την Ισλανδία, την Γροιλανδία, καθώς και όλο τον θαλάσσιο χώρο τον λεγόμενο Αρκτικό Ωκεανό ή Βόρειο Παγωμένο Ωκεανό.

Το στρώμα πάγου που καλύπτει το σύνολο σχεδόν της Αρκτικής άρχισε να λιώνει με πολύ γρήγορους ρυθμούς. Οι επιστήμονες προβλέπουν ολοκληρωτική απομείωση μέχρι το καλοκαίρι του 2040. Η παραπάνω κλιματική αλλαγή θα επιφέρει τρομακτικές ανακατατάξεις στο παγκόσμιο γίνεσθαι δεδομένου ότι στην Αρκτική κρύβονται τεράστιοι αναξιοποίητοι πόροι: από νέες εμπορικές θαλάσσιες γραμμές και αλιευτικά πεδία έως τουριστικά αξιοθέατα, ενώ στο υπέδαφός της υπάρχουν σαφείς ενδείξεις ότι βρίσκονται τα μεγαλύτερα εναπομείναντα κοιτάσματα υδρογονανθράκων. Από τις αρχές του 21ο αιώνα τα Κράτη της Αρκτικής ξεκίνησαν να διαμορφώνουν τη στρατηγική που θα ακολουθήσουν για την Αρκτική.

Στην εργασία που ακολουθεί επιχειρείται καταρχάς μια λεπτομερής ανάλυση των διεκδικήσεων των παραπάνω Κρατών, οι οποίες κατά κύριο λόγο εγείρονται με βάση τη συνθήκη UNCLOS και το Δίκαιο της θάλασσας, ενώ στη συνέχεια εντοπίζονται μέσα από επίσημες πηγές όλες εκείνες οι αποφάσεις και κινήσεις των δρώντων στην περιοχή οι οποίες διαμορφώνουν και την πολιτική που θα ακολουθήσουν οι Αρκτικές Χώρες στον 21ο αιώνα. Τέλος γίνεται μια λεπτομερής αναφορά στις αποφάσεις του IMO για τις κατευθυντήριες γραμμές για τα πλοία που δραστηριοποιούνται σε πολικά ύδατα με γνώμονα την ασφαλή ναυσιπλοΐα, και την προστασία του περιβάλλοντος. Με βάση την παραπάνω έρευνα διεξάγονται χρήσιμα συμπεράσματα τόσο για την ελληνική Ναυτιλία όσο και την Ελλάδα.

Λέξεις – κλειδιά: Τήξη των πάγων. γεωπολιτικός ανταγωνισμός, βιώσιμη ανάπτυξη, ασφαλής ναυσιπλοΐα.

Abstract

Arctic is a vast area of 13.98 million sq. Km (about 4.7 times the size of the Mediterranean Sea) around the North Pole. It includes the northern parts of the United States (Alaska), Canada, Russia, Norway, Sweden, Finland, Iceland, Greenland, and the whole coastal area of the so-called Arctic Ocean or North Ice Ocean.

The ice sheet covering almost the entire Arctic began to melt, very quickly. Scientists predict total loss by the summer of 2040. The above climate change will bring tremendous changes in world affairs, since the Arctic hides huge unexploited resources: from new commercial shipping lanes and fishing grounds, to tourist attractions, while there is clear evidence that in the subsoil there are the largest remaining hydrocarbon deposits. Since the beginning of the 21st century every Arctic State began to develop its strategy for the Arctic.

In the essay following, it is firstly described, a detailed analysis of the claims of the Arctic States, which are mainly raised under the UNCLOS Convention and the Law of the Sea and subsequently it is spotted through official sources, all those decisions and movements of the actors in the region which constitute the policy to be followed by the Arctic States in the 21st century. Finally there is a detailed reference to the decisions of the IMO Guidelines for ships operating in polar waters with a view to safe navigation and environmental protection. Based on the above research useful lessons are carried out for both Greek Shipping and Greece.

Key - words: Melting ice, geopolitical competition, sustainable development, safe navigation.

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Η Αρκτική είναι μια μεγάλη περιοχή με έκταση 13.980.000 τ.χλμ.(4,7 φορές περίπου το μέγεθος της Μεσογείου) γύρω από τον Βόρειο Πόλο. Περιλαμβάνει βόρεια τμήματα των ΗΠΑ (Αλάσκα), του Καναδά, της Ρωσίας, της Νορβηγίας, της Σουηδίας, της Φινλανδίας, την Ισλανδία, την Γροιλανδία, καθώς και όλο τον θαλάσσιο χώρο τον λεγόμενο Αρκτικό Ωκεανό ή Βόρειο Παγωμένο Ωκεανό. Το στρώμα πάγου που καλύπτει το σύνολο σχεδόν της Αρκτικής άρχισε να λιώνει με πολύ γρήγορους ρυθμούς. Οι επιστήμονες προβλέπουν ολοκληρωτική απομείωση μέχρι το καλοκαίρι του 2040. Η παραπάνω κλιματική αλλαγή θα επιφέρει τρομακτικές ανακατατάξεις στο παγκόσμιο γίγνεσθαι δεδομένου ότι στην Αρκτική κρύβονται τεράστιοι αναξιοποίητοι πόροι: από νέες εμπορικές θαλάσσιες γραμμές και αλιευτικά πεδία έως τουριστικά αξιοθέατα, ενώ στο υπέδαφός της υπάρχουν σαφείς ενδείξεις ότι βρίσκονται τα μεγαλύτερα εναπομείναντα κοιτάσματα υδρογονανθράκων. Από τις αρχές του 21ο αιώνα τα Κράτη της Αρκτικής ξεκίνησαν να διαμορφώνουν τη στρατηγική που θα ακολουθήσουν για την Αρκτική.

Το αντικείμενο της διπλωματικής εργασίας είναι η διερεύνηση των εδαφικών διεκδικήσεων των Κρατών που έχουν συμφέροντα στην περιοχή αλλά και η στρατηγική που θα ακολουθήσει το κάθε Κράτος προκειμένου να ανταπεξέλθει στις προκλήσεις που δημιουργούνται εξαιτίας της νέας κατάστασης που δημιουργείται. Εξετάζεται επίσης ο ρόλος και άλλων παραγόντων στην περιοχή οι οποίοι μπορούν να επηρεάσουν τις εξελίξεις όπως είναι το ΝΑΤΟ, η Ευρωπαϊκή Ένωση, ενώ τέλος γίνεται μια προσπάθεια ανάλυσης του νομικού καθεστώτος Ναυσιπλοΐας στο Βόρειο Πόλο μετά από τις αλλαγές οι οποίες έχουν υιοθετηθεί πρόσφατα από του Διεθνή Ναυτιλιακό Οργανισμό (ΙΜΟ) δηλαδή τον POLAR CODE όπως έχει ονομαστεί.

Στόχος της διπλωματικής εργασίας είναι μέσα από την ανάλυση της παραπάνω κατάστασης, η διατύπωση συμπερασμάτων και προτάσεων επ' ωφελεία τόσο της Ελληνικής Ναυτιλίας, η οποία κατέχει μια πρωτοποριακή θέση παγκόσμια, όσο και του Ελληνικού Κράτους σε ότι αφορά την εξωτερική του πολιτική στο θέμα των συνοριακών διαφορών με την Τουρκία και την προοπτική ανακήρυξης ΑΟΖ και εκμετάλλευσης των κοιτασμάτων υδρογονανθράκων στην Μεσόγειο.

Η μεθοδολογία που ακολουθήθηκε για την προσέγγιση του αντικειμένου της διπλωματικής εργασίας είναι κυρίως η έρευνα για τις εδαφικές διεκδικήσεις, μέσα από έγκυρες κρατικές πηγές αλλά και η αξιοποίηση δεδομένων που αποτελούν προϊόν έρευνας άλλων φορέων κυρίως έγκριτων πανεπιστημιακών πηγών αλλά και αναγνωρισμένων Think Tank του εξωτερικού. Οι διαπιστώσεις τα συμπεράσματα και οι προτάσεις που διατυπώνονται είναι προϊόν προσωπικής σκέψης και αναζήτησης. Αξίζει δε να σημειωθεί ότι η ελληνική βιβλιογραφία στο θέμα είναι αρκετά περιορισμένη αφενός μεν διότι είναι ένα θέμα που έχει προκύψει τα τελευταία έτη και δεν έχει απασχολήσει ευρέως το ελληνικό γίγνεσθαι, αφετέρου δε διότι είναι ένα θέμα το οποίο έχει μια δυναμική και εξελίσσεται με γρήγορους ρυθμούς.

Στο πρώτο κεφάλαιο επιδιώκεται μια λεπτομερής περιγραφή της Αρκτικής αλλά και μια αναφορά στις εξελίξεις που είναι πιθανόν να συμβούν από την τήξη των πάγων. Επιπλέον επειδή είναι δύσκολο να κατανοηθούν οι νομικές διεκδικήσεις των Κρατών από τον απλό αναγνώστη χωρίς εμπειρία στο θέμα, γίνεται μια αναφορά στην συνθήκη του ΟΗΕ για το Δίκαιο της Θάλασσας (UNCLOS), και αναφέρονται οι κυριότεροι ορισμοί που θα μας απασχολήσουν στη συνέχεια. Τέλος περιγράφονται οι Διεθνείς Οργανισμοί που έχουν δημιουργηθεί και είναι επιφορτισμένοι με το έργο της ειρηνικής διευθέτησης εδαφικών διαφορών αλλά και λύσεων σε διάφορα άλλα προβλήματα όπως ασφάλειας και προστασίας περιβάλλοντος στην Αρκτική.

Στο δεύτερο κεφάλαιο επιχειρείται μια ανάλυση των διεκδικήσεων των Κρατών όπως αυτές έχουν διατυπωθεί με βάση το Διεθνές Δίκαιο αλλά και των ήδη υπαρχόντων συμφωνιών στην περιοχή.

Στο τρίτο κεφάλαιο περιγράφεται η στρατηγική που θα ακολουθήσει κάθε Κράτος για την Αρκτική ξεχωριστά προκειμένου να ανταπεξέλθει στον ανταγωνισμό από τα άλλα Κράτη αλλά και να προλάβει τις εξελίξεις που επίκεινται από την τήξη των πάγων.

Στο τέταρτο κεφάλαιο αναλύεται η δράση του NATO και της Ευρωπαϊκής Ένωσης στην Αρκτική όπου κάθε οργανισμός δρα με γνώμονα τα δικά του συμφέροντα.

Στο πέμπτο κεφάλαιο γίνεται μια περιγραφή των κατευθυντήριων γραμμών του Polar Code τις οποίες θα πρέπει να τηρούν τα πλοία που θα διέρχονται από την Αρκτική θάλασσα υποχρεωτικά σύμφωνα με τις αποφάσεις του ΙΜΟ.

Τέλος, στο 6ο κεφάλαιο παρουσιάζονται αναλυτικά οι διαπιστώσεις και τα συμπεράσματα της εργασίας.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1: ΣΥΝΤΟΜΗ ΓΕΩΓΡΑΦΙΚΗ ΚΑΙ ΙΣΤΟΡΙΚΗ ΑΝΑΛΥΣΗ ΤΗΣ ΑΡΚΤΙΚΗΣ.

1.1 ΓΕΩΓΡΑΦΙΚΗ ΚΑΙ ΙΣΤΟΡΙΚΗ ΤΟΠΟΘΕΤΗΣΗ

Η Αρκτική¹ είναι μια μεγάλη περιοχή με έκταση 13.980.000 τ.χλμ.(4,7 φορές περίπου το μέγεθος της Μεσογείου) γύρω από τον Βόρειο Πόλο, στον αντίποδα της Ανταρκτικής. Περιλαμβάνει βόρεια τμήματα των ΗΠΑ (Αλάσκα), του Καναδά, της Ρωσίας, της Νορβηγίας, της Σουηδίας, της Φινλανδίας, την Ισλανδία, την Γροιλανδία, καθώς και όλο τον θαλάσσιο χώρο τον λεγόμενο Αρκτικό Ωκεανό ή Βόρειο Παγωμένο Ωκεανό. Όλες οι παραπάνω Χώρες καλούνται και Αρκτικές Χώρες. Η περιοχή της Αρκτικής ορίζεται είτε με βάση τον αρκτικό κύκλο είτε την αρκτική ισόθερμη γραμμή. Το συνηθέστερο όριο, βόρεια του οποίου εκτείνεται η Αρκτική, είναι ο Αρκτικός Κύκλος (66° 33'Β), που αποτελεί το όριο για τον ήλιο του μεσονυκτίου και την πολική νύχτα. Το άλλο όριο είναι, με βάση το κλίμα, η αρκτική ισόθερμη γραμμή των 10 °C τον Ιούλιο, η οποία και αποτελεί την τελευταία από τον Ισημερινό δενδρογραμμή (πέρα από την οποία δεν φυτρώνουν πια δέντρα όπως εμφανίζεται στην Εικόνα 1. Ωστόσο δεν υπάρχει ένας διεθνώς αναγνωρισμένος ορισμός για το που αρχίζει και που τελειώνει η Αρκτική. Κάθε ορισμός εξυπηρετεί το δικό του σκοπό.

Το μεγαλύτερο μέρος της Αρκτικής είναι θάλασσα καλυμμένη από πάγους η οποία περιβάλλεται από παγωμένο έδαφος χωρίς δέντρα. Το όνομά της προέρχεται από την αρχαία λέξη άρκτος (αρκούδα) και της δόθηκε κατ' αναλογία προς τους αστερισμούς της Μεγάλης και της Μικρής Άρκτου, οι οποίοι βρίσκονται κοντά στον πολικό αστέρα. Η απαρχή της "επικής προσπάθειας" της εξερεύνησης της Αρκτικής άρχισε με τον Πυθέα τον Μασσαλιώτη το 325 π.Χ. και συνεχίστηκε μέχρι τους τελευταίους χρόνους. Είναι μια μεγάλη περιοχή γεμάτη ζωή από οργανισμούς που ζουν στον πάγο και στη θάλασσα ως τους ανθρώπους που ζουν στις αρκτικές περιοχές. Ο πληθυσμός όλων των Κρατών που ζουν στον Αρκτικό Κύκλο ανέρχεται συνολικά σε 4.238.000 άνθρωποι². Οι ιθαγενείς αυτοί λαοί έχουν προσαρμοστεί στις ακραίες κλιματολογικές συνθήκες.

1. Ιστοσελίδα <https://el.wikipedia.org/wiki/%CE%91%CF%81%CE%BA%CF%84%CE%B9%CE%BA%CE%AE> (Τελευταία επίσκεψη 25 Σεπ 2015)

2. http://www.uarctic.org/media/857300/arctic_eng.pdf (Τελευταία επίσκεψη Οκτ 2015)



Εικόνα 1: Περιοχή της Αρκτικής με την ισόθερμη γραμμή των 10 °C.

1.2 Η ΔΥΝΑΜΙΚΗ ΤΟΥ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΟΣ ΤΗΣ ΑΡΚΤΙΚΗΣ

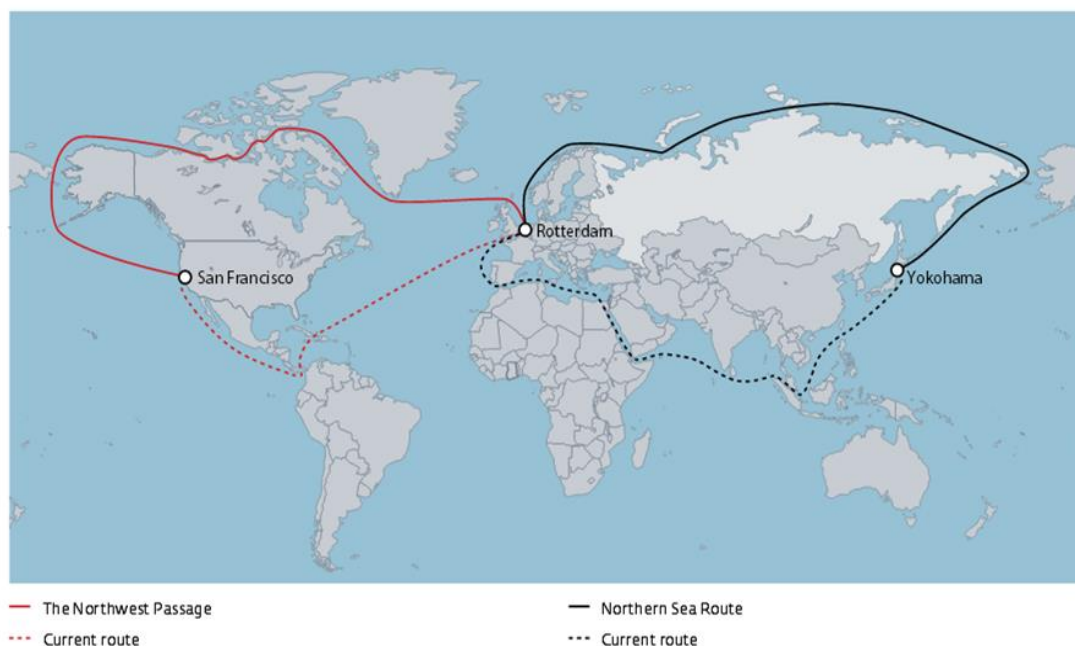
Σχεδόν μέχρι και το τελευταίο τέταρτο του 20^{ου} αιώνα το σύνολο του θαλασσίου χώρου της Αρκτικής ήταν καλυμμένο από χονδρό στρώμα πάγου ενώ οι καιρικές συνθήκες ήταν ακραίες για να φιλοξενηθεί και να αναπτυχθεί οποιαδήποτε μορφή ανθρώπινης δραστηριότητας. Γι' αυτό και οι όποιες αποστολές οργανώνονταν κατά καιρούς εξυπηρετούσαν κατά κύριο λόγο επιστημονικούς σκοπούς. Οι συνθήκες όμως άρχισαν να αλλάζουν από το τέλος του 20^{ου} αιώνα και μάλιστα ραγδαία. Το στρώμα πάγου στην περιοχή της Αρκτικής άρχισε να λιώνει και μάλιστα με πολύ ταχύτερους ρυθμούς από αυτούς που είχαν προβλεφθεί, με ορισμένους επιστήμονες να κάνουν λόγο για ολοκληρωτική απομείωση του μέχρι το καλοκαίρι του 2040. Η παραπάνω κλιματική αλλαγή θα επιφέρει τρομακτικές ανακατατάξεις στο παγκόσμιο γίγνεσθαι δεδομένου ότι στην Αρκτική κρύβονται τεράστιοι αναξιοποίητοι πόροι: από νέες εμπορικές θαλάσσιες γραμμές και αλιευτικά πεδία έως τουριστικά αξιοθέατα, ενώ στο υπέδαφός της υπάρχουν σαφείς ενδείξεις ότι βρίσκονται τα μεγαλύτερα εναπομείναντα κοιτάσματα υδρογονανθράκων.

Οι θαλασσοπόροι εδώ και αιώνες ονειρεύονταν να ανακαλύψουν ένα βόρειο πέρασμα που να συνδέει τον Ατλαντικό Ωκεανό με τον Ειρηνικό. Υπήρχε, όμως, ένας αποτρεπτικός παράγοντας: οι πάγοι έφραζαν τη θαλάσσια οδό της Αρκτικής. Τώρα η κλιματική αλλαγή έχει άρει, ως ένα βαθμό τουλάχιστον, τα εμπόδια αυτά. Ο συγκεκριμένος ωκεανός παγώνει σε πολύ μικρότερη έκταση, για λιγότερο χρονικό διάστημα κάθε έτος και με λεπτότερα στρώματα πάγου. Οι συνθήκες αυτές επιτρέπουν τη διέλευση μεγάλων ποντοπόρων πλοίων από αυτόν. Πρόκειται για την Αρκτική Οδό (Arctic Route ή Northern Sea Route) και την οδό του Βορειοδυτικού Περάσματος (North West Passage). (Εικόνα 2).

Οι ρότες αυτές είναι χρυσοφόρες, καθώς συντομεύουν την επικοινωνία μεταξύ Ατλαντικού και Ειρηνικού Ωκεανού στον μισό χρόνο από τις συνήθεις διόδους, όπως οι διώρυγες του Σουέζ και του Παναμά. Ενδεικτικά αναφέρουμε ότι η απόσταση από το Τόκυο στο Αμβούργο πηγαίνοντας από τη διώρυγα του Σουέζ είναι 13950 ναυτικά μίλια ενώ μέσω του Βορείου Περάσματος η απόσταση αυτή μειώνεται δραματικά κατά 40%

περίπου στα 8080 ναυτικά μίλια. Ήδη ελληνικά ποντοπόρα δεξαμενόπλοια μεταφοράς υγροποιημένου αερίου έχουν πραγματοποιήσει δοκιμαστικά ταξίδια με επιτυχία παρά τις ακραίες - ακόμα και με την όποια βελτίωση - συνθήκες που επικρατούν εκεί, όπως είναι οι θερμοκρασίες 35 βαθμών Κελσίου υπό το μηδέν στις «καλές εποχές».

THE NORTHWEST PASSAGE AND NORTHERN SEA ROUTE



Source: www.grida.no/graphicslib/detail/northern-sea-route-and-the-northwest-passage-compared-with-currently-used-shipping-routes_77e3

Εικόνα 2: Αρκτική Οδός (Arctic Route ή Northern Sea Route) και οδός του Βορειοδυτικού Περάσματος (North West Passage).

Η μεταφορά μεγάλου μέρους του παγκόσμιου εμπορείου στην Αρκτική θα αποτελέσει τη σημαντικότερη αλλαγή στη διεθνή ναυσιπλοΐα από το 1869, όταν άνοιξε η διώρυγα του Σουέζ. Για να κατανοήσουμε το μέγεθος της αλλαγής που θα συντελεστεί αρκεί να αναφέρουμε τις πολεμικές αναμετρήσεις που πυροδότησε τότε η διώρυγα του Σουέζ. Η προσπάθεια ελέγχου της διώρυγας του Σουέζ επηρέασε το μέλλον εκατομμυρίων ανθρώπων καθώς οι μεγαλύτερες δυνάμεις κάθε εποχής επεδίωξαν να εξασφαλίσουν πρόσβαση για τα πλοία τους. Αποκορύφωμα των συγκρούσεων αποτέλεσε φυσικά η λεγόμενη κρίση του Σουέζ η οποία αποτέλεσε ουσιαστικά και το οριστικό τέλος της Βρετανικής αυτοκρατορίας και την επικράτηση των ΗΠΑ και της ΕΣΣΔ ως των δυο σημαντικότερων πυλώνων της διεθνούς αρχιτεκτονικής ισχύος. Με βάσει τα

παραπάνω μπορούμε εύκολα να συμπεράνουμε ότι το μέλλον διαγράφεται ιδιαίτερα θερμό στους πάγους της Αρκτικής.

Η περιοχή έχει όμως τεράστιο ενδιαφέρον και λόγω των πλούσιων υπεράκτιων κοιτασμάτων υδρογονανθράκων που κρύβει ο παγωμένος βυθός, την οριοθέτηση των οποίων σε ζώνες οικονομικής εκμετάλλευσης (χωρικά ύδατα, ΑΟΖ,) επιζητούν οι χώρες με ακτές σε αυτόν τον ωκεανό. Οι πολυεθνικοί ενεργειακοί κολοσσοί έχουν ήδη πατήσει πόδι στην Αρκτική ξεκινώντας τις προκαταρκτικές διαδικασίες για την εκμετάλλευση των υδρογονανθράκων της, ενώ οι δραστηριότητές τους αναμένεται να εντατικοποιηθούν. Σε αυτό το πλαίσιο, εκτιμάται ως αναγκαία η συνεργασία των Κρατών του βορρά προκειμένου να αποφευχθούν διαμάχες και διενέξεις στην περιοχή. Οι χώρες που βρίσκονται πλησίον του Βορείου Πόλου της Γης αναμένεται να διαδραματίσουν κομβικό ρόλο στις εξελίξεις που θα λάβουν χώρα στην Αρκτική.

Μεγάλες είναι και οι ανησυχίες της διεθνούς κοινότητας που αφορούν σε σοβαρά περιβαλλοντικά ατυχήματα τόσο από την διέλευση μεγάλου όγκου εμπορικών πλοίων όσο και από την εξόρυξη των φυσικών πόρων της περιοχής ή την ανάπτυξη παράνομων δραστηριοτήτων όπως υπεραλίευση και το κυνήγι της φάλαινας. Διότι όπως έχει διδάξει και το παρελθόν, η ανθρώπινη παρουσία σε μια “παρθένα” περιοχή της Υψηλίου συνεπάγεται και τέτοια γεγονότα.

1.3 ΟΡΙΣΜΟΙ

Στις σελίδες που ακολουθούν θα αναλυθεί το υφιστάμενο και εξελισσόμενο νομικό καθεστώς έρευνας εκμετάλλευσης και ναυσιπλοίας στο Βόρειο Πόλο. Πριν όμως προχωρήσουμε, στο σημείο αυτό κρίνεται σκόπιμο να παρατεθούν κάποιοι σημαντικοί ορισμοί και βασικές έννοιες, οι οποίοι θα μας βοηθήσουν στη συνέχεια να κατανοήσουμε καλύτερα τις διεκδικήσεις των Κρατών στην περιοχή.

1.3.1 UNITED NATIONS CONVENTION ON THE LAW OF THE SEA

Η Σύμβαση UNCLOS³ (United Nations Convention on the Law of the Sea) κατατέθηκε για υπογραφή στις 10 Δεκεμβρίου 1982 στο Montego Bay της Τζαμάικα. Αυτό ήταν το αποκορύφωμα μιας εντατικής εργασίας του Οργανισμού των Ηνωμένων Εθνών για περισσότερα από 14 χρόνια με τη συμμετοχή των περισσότερων από 150 χωρών που αντιπροσωπεύουν όλες τις περιοχές του κόσμου, όλα τα νομικά και πολιτικά συστήματα και το φάσμα της κοινωνικό / οικονομικής ανάπτυξης. Με την έκδοσή της, η σύμβαση ενσωμάτωσε παραδοσιακούς κανόνες για τις χρήσεις των ωκεανών και ταυτόχρονα εισήγαγε νέες νομικές έννοιες και νέους κανόνες. Η Σύμβαση τέθηκε σε ισχύ σύμφωνα με το άρθρο 308 της στις 16 Νοεμβρίου 1994, 12 μήνες μετά την ημερομηνία κατάθεσης του εξηκοστού εγγράφου επικύρωσης ή προσχώρησης. Σήμερα, είναι το παγκοσμίως αναγνωρισμένο καθεστώς που ασχολείται με όλα τα θέματα που αφορούν το δίκαιο της θάλασσας. Έχει κυρωθεί από 154 κράτη και την Ευρωπαϊκή Ένωση, γεγονός ιδιαίτερα σημαντικό για τα Ελληνικά συμφέροντα όπως θα αναλύσουμε παρακάτω. Νομικό αποτέλεσμα της σχεδόν παγκόσμιας αποδοχής της είναι ότι περιάγει το συμβατικό κείμενο και στο χώρο του εθνικού δικαίου ώστε οι ρυθμίσεις της να δεσμεύουν και εκείνα τα Κράτη που δεν έχουν προσχωρήσει ακόμη σε επικύρωση. Η Ελλάδα επικύρωσε⁴ τη σύμβαση στις 21/7/1995.

Σύμφωνα με αυτή προβάλλεται η ειρηνική χρήση των θαλασσών και των ωκεανών, καταγράφεται το νομικό καθεστώς αυτών και των γεωφυσιογνωμιών που ευρίσκονται εκεί, αποκρυσταλλώνεται το νομικό καθεστώς της ανοικτής θάλασσας και των θαλασσιών περιοχών εθνικής δικαιοδοσίας, ρυθμίζεται η εκμετάλλευση των θαλάσσιων και υποθαλάσσιων πόρων, αποτυπώνεται ο σεβασμός στη θεμελιώδη αρχή της ελευθερίας της ναυσιπλοΐας, και τέλος δημιουργούνται και νέοι μηχανισμοί επίλυσης των διαφορών μεταξύ κρατών για όλες τις υποθέσεις που αφορούν τη θάλασσα.

3. http://www.un.org/Depts/los/convention_agreements/convention_overview_convention.htm

4. Ν.2321/1995(ΦΕΚ 136Α/ 23-6-1995)

1.3.2 ΟΡΙΣΜΟΙ ΓΙΑ ΤΗΝ ΟΡΙΟΘΕΤΗΣΗ ΤΩΝ ΘΑΛΑΣΣΙΩΝ ΖΩΝΩΝ

Οι μέθοδοι οριοθέτησεως που νομιμοποιούνται να χρησιμοποιούν τα Κράτη για να ορίσουν το εύρος των θαλασσιών περιοχών – ζωνών τους έχουν την κοινή ονομασία “Γραμμές Βάσεως”, και είναι δύο: η Φυσική Ακτογραμμή και οι Ευθείες Γραμμές Βάσεως. Τα ύδατα που ευρίσκονται προς την πλευρά της ξηράς από τη Φυσική Ακτογραμμή ή τις Ευθείες Γραμμές Βάσεως ονομάζονται εσωτερικά ύδατα και εξομοιώνονται με το έδαφος του Κράτους (ηπειρωτικού ή νησιαίου). (Αυτό δεν ισχύει για τα Αρχιπελαγικά Κράτη αλλά δεν αφορά το αντικείμενο αυτής της εργασίας).

Φυσική Ακτογραμμή (ΦΑ)⁵ είναι η νοητή γραμμή που παρακολουθεί τη γενική κατεύθυνση των ακτών, κατά τη χαμηλότερη ρηχία στην άμπωτη.

Ευθείες Γραμμές Βάσεως (ΕΓΒ)⁵ είναι τα ευθύγραμμα τμήματα που εφαρμόζονται από τα Κράτη για να κλείνουν εξωτερικά:

- α. Τους γεωφυσικούς σχηματισμούς (νησιά, βράχους, σκοπέλους) που ευρίσκονται σε άμεση γειτνίαση με τις ακτές τους ως φραγμός ή περιδέραιο αυτών.
- β. Τις πολυεγκολπικές ή πολυσχιδείς ακτές τους.
- γ. Τα λιμάνια, τις λιμενικές εγκαταστάσεις, λιμενοβραχίονες, προ-βλήτες, σημαντήρες και όσα άλλα έργα εξυπηρετούν τα λιμάνια.
- δ. Τις εκβολές των ποταμών, και τα δέλτα αυτών ανεξαρτήτως του μήκους τους.

Εσωτερικά ύδατα (ΕΥ)⁵ είναι τα ύδατα που ευρίσκονται προς την πλευρά της ξηράς εφαρμόζοντας είτε τη ΦΑ είτε τις ΕΓΒ. Τα ΕΥ των Κρατών δεν αποτελούν θαλάσσια ζώνη Νομικά εξομοιώνονται με το έδαφος του Κράτους τους. Στα ΕΥ συγκαταλέγονται οι λίμνες, οι ποταμοί και οι εκβολές τους ακόμη και όταν σχηματίζουν δέλτα, οι λιμένες με τις εγκαταστάσεις τους και οι κόλποι όταν αυτοί είναι νόμιμοι ή ιστορικοί. Στα ΕΥ απαγορεύεται ρητώς η προσέγγιση κάθε πλοίου χωρίς άδεια.

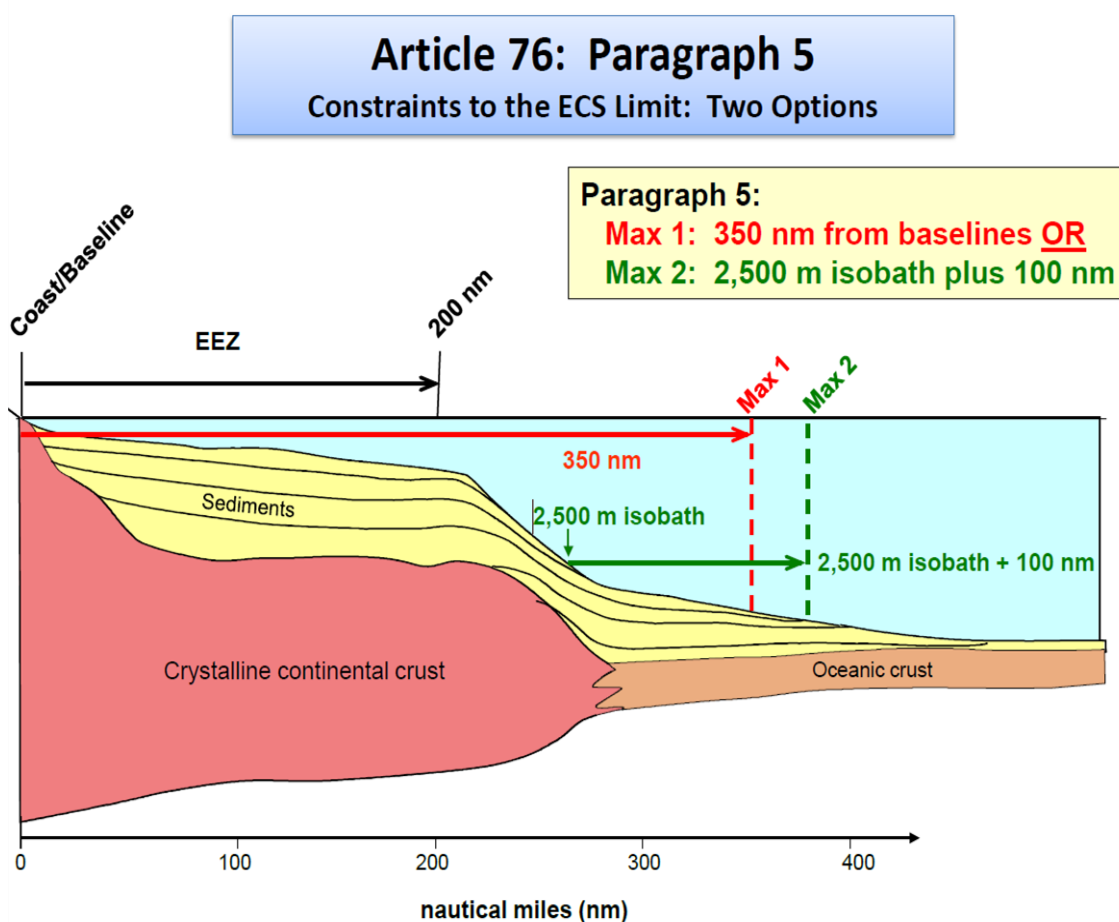
5. Εγκόλπιο Διεθνούς Δικαίου (Έκδοση Γενικού Επιτελείου Ναυτικού)

Χωρική Θάλασσα (ΧΘ)⁵ μιας χώρας, η σύμβαση ορίζει ότι αυτή εκτείνεται μέχρι τα 12 ναυτικά μίλια από τη ΦΑ της ή τις ΕΓΒ και ορίζεται μονομερώς με νόμο του κάθε κράτους. όπως σαφώς αναφέρεται στο άρθρο 3 της συνθήκης: «Every State has the right to establish the breadth of its territorial sea up to a limit not exceeding 12 nautical miles, measured from baselines determined in accordance with this Convention» ενώ στην περίπτωση που τα θαλάσσια σύνορα δύο γειτονικών Κρατών απέχουν λιγότερο των 24 μιλίων, τότε τα χωρικά ύδατα κάθε Κράτους ορίζονται από τη μέση γραμμή μεταξύ των θαλασσίων συνόρων σύμφωνα με το άρθρο 15: Where the coasts of two States are opposite or adjacent to each other, neither of the two States is entitled, failing agreement between them to the contrary, to extend its territorial sea beyond the median line every point of which is equidistant from the nearest points on the baselines from which the breadth of the territorial seas of each of the two States is measured. Η κυριαρχία του Κράτους στη ΧΘ εκτείνεται σε νοητή στήλη που σχηματίζεται με στίγμα το εξωτερικό όριο της ΧΘ και περιλαμβάνει καθ' ύψος τον Εθνικό Εναέριο Χώρο του Κράτους έως το ανώτατο ύψος των 50 χλμ από την επιφάνεια της θάλασσας, την επιφάνεια της θάλασσας και τη θαλάσσια μάζα, το βυθό και το υποθαλάσσιο έδαφος. Κάθε Χώρα έχει πλήρη δικαιοδοσία και ασκεί πλήρη κυριαρχικά δικαιώματα στα χωρικά της ύδατα.

Αποκλειστική Οικονομική Ζώνη (ΑΟΖ)⁵ είναι η θαλάσσια περιοχή έξω από το όριο της ΧΘ, στην οποία το παράκτιο Κράτος έχει κυριαρχικά δικαιώματα (μόνο εφόσον εξαγγεληθεί και οριοθετηθεί) με σκοπό την εξερεύνηση, εκμετάλλευση, διατήρηση και διαχείριση των φυσικών πόρων, ζωντανών ή μη, των υπερκειμένων υδάτων στον πυθμένα της θάλασσας και του βυθού της θάλασσας και του υπεδάφους του, και σε σχέση με άλλες δραστηριότητες για την οικονομική εκμετάλλευση και εξερεύνηση της ζώνης, όπως η παραγωγή ενέργειας από τα ύδατα, τα ρεύματα και τους ανέμους. Η Αποκλειστική Οικονομική Ζώνη εκτείνεται μέχρι και τα 200 ναυτικά μίλια από τις ακτές του Κράτους όπως σαφώς περιγράφεται στα άρθρα 55,56 και 57 της συνθήκης.

Η Υφαλοκρηπίδα (Continental shelf)⁵ σύμφωνα με το άρθρο 76 της συνθήκης αποτελείται από τη θαλάσσια λεκάνη και το υπεδάφος αυτής η οποία ξεκινάει από το τέλος των χωρικών υδάτων και εκτείνεται μέχρι το τέλος του ηπειρωτικού ορίου ή το όριο των 200 ναυτικών μιλίων από τις ευθείες γραμμές βάσης του παράκτιου Κράτους, όπου το τέλος του ηπειρωτικού ορίου είναι μικρότερο. Η υφαλοκρηπίδα είναι δυνατόν να

εκτείνεται και πέραν των 200 μιλίων όταν το τέλος του ηπειρωτικού ορίου ξεπερνά τα 200 ναυτικά μίλια αλλά σε κάθε περίπτωση τα σταθερά σημεία που περιλαμβάνουν τη γραμμή των εξωτερικών ορίων της υφαλοκρηπίδας στο βυθό της θάλασσας, είτε δεν πρέπει να υπερβαίνουν τα 350 ναυτικά μίλια από τις ευθείες γραμμές βάσης από τις οποίες μετράται το πλάτος της χωρικής θάλασσας ή δεν θα υπερβαίνουν τα 100 ναυτικά μίλια από την ισοβαθή καμπύλη των 2.500 μέτρων (Εικόνα 3). Το παράκτιο κράτος ασκεί στην υφαλοκρηπίδα κυριαρχικά δικαιώματα για το σκοπό της εξερεύνησης και της εκμετάλλευσης των φυσικών πόρων της.



Εικόνα 3: Σχηματική επεξήγηση του άρθρου 76 της συνθήκης UNCLOS

Ανοιχτή Θάλασσα (ΑΘ)⁵ είναι η θαλάσσια έκταση έξω από το όριο της ΧΘ αλλά όταν έχει οριοθετηθεί ΑΟΖ έξω από το όριο αυτής. Στην Ανοιχτή Θάλασσα όλα τα Κράτη πέραν των δικαιωμάτων της ελεύθερης ναυσιπλοΐας και της υπερπτήσεως

απολαμβάνουν και των ελευθεριών της αλιείας, της τοποθέτησεως υποβρυχίων καλωδίων, επιστημονικής έρευνας και εγκαταστάσεως Τεχνιτών Νήσων.

Σε ότι αφορά στη ρύπανση των θαλασσών και τη μόλυνση του περιβάλλοντος γενικότερα, η συνθήκη προβλέπει ότι τα κράτη-μέλη δεσμεύονται για την πρόληψη και τον έλεγχο της θαλάσσιας ρύπανσης και είναι υπεύθυνα για τη ζημία που θα προκληθεί από την παραβίαση των διεθνών υποχρεώσεών τους για την καταπολέμηση της ρύπανσης αυτού του είδους σύμφωνα με τα άρθρα 192 έως 196.

1.3.3 *ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΓΙΑ ΤΑ ΟΡΙΑ ΤΗΣ ΥΦΑΛΟΚΡΗΠΙΔΑΣ ΤΟΥ ΟΗΕ (CLCS). (COMMISSION OF THE LIMITS OF THE CONTINENTAL SHELF).*

Ο σκοπός της Επιτροπής για τα όρια της υφαλοκρηπίδας⁶ ή (CLCS) είναι να διευκολύνει την εφαρμογή της Σύμβασης των Ηνωμένων Εθνών για το Δίκαιο της Θάλασσας σε σχέση με την καθιέρωση των εξωτερικών ορίων της υφαλοκρηπίδας πέραν των 200 ναυτικών μιλίων από τις γραμμές βάσης από τις οποίες μετράται το πλάτος της χωρικής θάλασσας. Σύμφωνα με τη σύμβαση, το παράκτιο κράτος καθορίζει τα εξωτερικά όρια της υφαλοκρηπίδας του, όταν επεκτείνεται πέρα από τα 200 ναυτικά μίλια, με βάση τη σύσταση της Επιτροπής. Η Επιτροπή προβαίνει σε συστάσεις προς τα παράκτια κράτη σε θέματα που σχετίζονται με την εγκατάσταση των εν λόγω ορίων.

Οι προτάσεις και οι δράσεις της δεν θίγουν θέματα σχετικά με την οριοθέτηση των συνόρων μεταξύ κρατών με αντικείμενες ή παρακείμενες ακτές. Το Παράρτημα II της σύμβασης UNCLOS περιέχει τις διατάξεις που διέπουν τη λειτουργία της Επιτροπής. Η Επιτροπή συνεδριάζει συνήθως δύο φορές το χρόνο, την άνοιξη και το φθινόπωρο, στην έδρα των Ηνωμένων Εθνών στη Νέα Υόρκη. Η σύγκληση των συνεδριάσεων αυτών και οι υπηρεσίες που πρέπει να παρέχονται τελούν υπό την έγκριση της Γενικής Συνέλευσης των Ηνωμένων Εθνών στα ετήσια ψηφίσματά της, σχετικά με τους ωκεανούς και το δίκαιο της θάλασσας. Τα αποτελέσματα των συνεδριάσεων της Επιτροπής, των υποεπιτροπών της και των επικουρικών οργάνων της δεν δημοσιοποιούνται εκτός εάν η Επιτροπή αποφασίσει διαφορετικά.

6. http://www.un.org/depts/los/clcs_new/commission_purpose.htm#Purpose

1.3.4 ΤΟ ΑΡΚΤΙΚΟ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ (THE ARCTIC COUNCIL)

Το Αρκτικό Συμβούλιο⁷ είναι το κορυφαίο διακυβερνητικό φόρουμ προώθησης της συνεργασίας, του συντονισμού και της αλληλεπίδρασης μεταξύ των κρατών της Αρκτικής, των αυτοχθόνων κοινοτήτων της Αρκτικής και των άλλων κατοίκων της σχετικά με τα θέματα της Αρκτικής, και ιδιαίτερα στα θέματα της αειφόρου ανάπτυξης και της προστασίας του περιβάλλοντος.

Η Διακήρυξη της Οττάβα του 1996⁸ παραθέτει τις ακόλουθες χώρες ως μέλη του Συμβουλίου της Αρκτικής: τον Καναδά, τη Δανία, τη Φινλανδία, την Ισλανδία, τη Νορβηγία, τη Ρωσική Ομοσπονδία, τη Σουηδία και τις Ηνωμένες Πολιτείες. Επιπλέον, έξι οργανώσεις που εκπροσωπούν αυτόχθονες πληθυσμούς της Αρκτικής έχουν ιδιότητα του μόνιμου μέλους. Η κατηγορία των Μόνιμων Μελών δημιουργήθηκε για να παρέχει την ενεργό συμμετοχή και την πλήρη διαβούλευση των ιθαγενών λαών της Αρκτικής στο πλαίσιο του Συμβουλίου. Στα μόνιμα μέλη περιλαμβάνονται οι οργανώσεις: The Aleut International Association, the Arctic Athabaskan Council, the Gwich'in Council International, the Inuit Circumpolar Council, the Russian Association of Indigenous Peoples of the North and the Saami Council.

Το καθεστώς του παρατηρητή στο Αρκτικό Συμβούλιο είναι ανοικτό σε Κράτη που δεν ανήκουν στην Αρκτική, μαζί με διακυβερνητικές, διακοινοβουλευτικές, παγκόσμιες, περιφερειακές και μη κυβερνητικές οργανώσεις που καθορίζονται από το Συμβούλιο ότι μπορούν να συμβάλουν στο έργο του. Οι παρατηρητές του Συμβουλίου της Αρκτικής συμβάλουν κυρίως μέσω της συμμετοχής τους στο Συμβούλιο σε επίπεδο ομάδων εργασίας. Η μόνιμη Γραμματεία του Συμβουλίου της Αρκτικής άρχισε επισήμως να λειτουργεί το 2013 στο Tromsø, της Νορβηγίας. Ιδρύθηκε για να παρέχει διοικητική υποστήριξη, θεσμική συνέχεια αλλά και ενίσχυση της επικοινωνίας και προβολής και γενική υποστήριξη των δραστηριοτήτων του Αρκτικού Συμβουλίου.

7. <http://www.arctic-council.org/index.php/en/about-us>

8. <http://www.international.gc.ca/arctic-arctique/ottdec-decott.aspx?lang=eng>

Οι εργασίες του Συμβουλίου πραγματοποιούνται κυρίως σε έξι ομάδες εργασίας.

Το Πρόγραμμα Δράσης της Αρκτικής ενάντια στις ρυπογόνες ουσίες (Arctic Contaminants Action Program (ACAP)) που ενεργεί σαν ένας ενισχυτικός και υποστηρικτικός μηχανισμός στο να ενθαρρύνει τις εθνικές δράσεις για τη μείωση των εκπομπών αερίων και άλλων εκλύσεων ρύπων.

Το πρόγραμμα αξιολόγησης και παρακολούθησης της Αρκτικής (Arctic Monitoring and Assessment Programme (AMAP)) που παρακολουθεί το περιβάλλον της Αρκτικής, τα οικοσυστήματα και τους ανθρώπους, και παρέχει επιστημονικές συμβουλές για τη στήριξη των κυβερνήσεων στην αντιμετώπιση της ρύπανσης και των αρνητικών συνεπειών της κλιματικής αλλαγής.

Η ομάδα εργασίας για τη διατήρηση της Αρκτικής Χλωρίδας και Πανίδας (Conservation of Arctic Flora and Fauna (CAFF)) που αφορά τη διατήρηση της βιοποικιλότητας της Αρκτικής, και εργάζεται για να διασφαλίσει τη βιωσιμότητα των έμβιων πόρων της Αρκτικής.

Η Ομάδα έκτακτης πρόληψης, προετοιμασίας και ανταπόκρισης (Emergency Prevention, Preparedness and Response (EPPR)) που εργάζεται για την προστασία του περιβάλλοντος της Αρκτικής από την απειλή ή την επίδραση μιας έκλυσης ρύπων από ατύχημα.

Η Ομάδα Εργασίας προστασίας του θαλάσσιου περιβάλλοντος της Αρκτικής (Protection of the Arctic Marine Environment (PAME)) αποτελεί το κύριο μέρος των δραστηριοτήτων του Αρκτικού Συμβουλίου σχετικά με την προστασία και τη βιώσιμη χρήση του θαλάσσιου περιβάλλοντος της Αρκτικής.

Η Ομάδα εργασίας για την αειφόρο ανάπτυξη (Sustainable Development Working Group (SDWG)) εργάζεται για την προώθηση της βιώσιμης ανάπτυξης στην Αρκτική και τη βελτίωση των συνθηκών των κοινοτήτων της Αρκτικής στο σύνολό τους.

Το Συμβούλιο μπορεί επίσης να συστήσει επιχειρησιακές ομάδες ή ομάδες εμπειρογνομόνων για την εκτέλεση συγκεκριμένων εργασιών. Οι ομάδες εργασίας που έχουν συσταθεί και λειτουργούν κατά τη διάρκεια της Προεδρίας των Ηνωμένων Πολιτειών (2015-2017) είναι οι εξής:

- Ομάδα εργασίας για την Ναυτιλιακή Συνεργασία στην Αρκτική (TFAMC)
- Ομάδα εργασίας για τις υποδομές των τηλεπικοινωνιών στην Αρκτική (TFTIA)
- Ομάδα εργασίας για την ενίσχυση της επιστημονικής συνεργασίας στην Αρκτική (SCTF)

Κατά τη διάρκεια της Προεδρίας των ΗΠΑ έχει συσταθεί επίσης και μια ομάδα εμπειρογνομόνων για την υποστήριξη της εφαρμογής του πλαισίου δράσης για την αιθάλη και το μεθάνιο.

Μερικά από τα επιτεύγματά του Αρκτικού Συμβουλίου είναι τα παρακάτω: Το Αρκτικό Συμβούλιο παράγει σύγχρονες περιβαλλοντικές, οικολογικές και κοινωνικές εκτιμήσεις μέσω των ομάδων εργασίας του. Επιπλέον έχει δημιουργηθεί ένα φόρουμ για τη διαπραγμάτευση των δύο σημαντικών και νομικά δεσμευτικών συμφωνιών μεταξύ των οκτώ Κρατών της Αρκτικής. Η πρώτη, η συμφωνία συνεργασίας για την Αεροναυτική και Ναυτιλιακή Έρευνα και Διάσωση στην Αρκτική, υπεγράφη στο Nuuk της Γροιλανδίας, κατά την υπουργική σύνοδο του 2011. Η δεύτερη, η συμφωνία για τη συνεργασία στον τομέα της αντιμετώπισης της θαλάσσιας ρύπανσης από το πετρέλαιο στην Αρκτική, υπεγράφη στη Kiruna της Σουηδίας, κατά την υπουργική σύνοδο του 2013. Οι αξιολογήσεις και συστάσεις του Συμβουλίου της Αρκτικής είναι το αποτέλεσμα της ανάλυσης και των προσπαθειών που αναλαμβάνονται από τις ομάδες εργασίας. Οι αποφάσεις του Αρκτικού Συμβουλίου λαμβάνονται με ομοφωνία μεταξύ των οκτώ Κρατών του Αρκτικού Συμβουλίου, με την πλήρη διαβούλευση και τη συμμετοχή των Μονίμων Αντιπροσώπων.

Η προεδρία του Συμβουλίου της Αρκτικής αλλάζει κάθε δύο έτη μεταξύ των κρατών της Αρκτικής. Η πρώτη χώρα που προέδρευσε του Συμβουλίου της Αρκτικής ήταν ο Καναδάς (1996-1998), ακολουθούμενη από τις Ηνωμένες Πολιτείες, τη

Φινλανδία, την Ισλανδία, τη Ρωσία, τη Νορβηγία, τη Δανία και τη Σουηδία. Ο δεύτερος κύκλος της προεδρίας ξεκίνησε το 2013, και ο Καναδάς ανέλαβε την Προεδρία για δεύτερη φορά. Στις 24 Απριλίου 2015, η δεύτερη καναδική Προεδρία ολοκληρώθηκε, και η δεύτερη προεδρία των Ηνωμένων Πολιτειών (2015-2017) άρχισε. Η επόμενη χώρα που θα αναλάβει την προεδρία θα είναι η Φινλανδία (2017-2019). Το Συμβούλιο της Αρκτικής είναι ένα φόρουμ που δεν έχει προϋπολογισμό προγραμματισμού. Όλα τα έργα ή πρωτοβουλίες του, χρηματοδοτούνται από ένα ή περισσότερα κράτη της Αρκτικής. Μερικά από τα έργα λαμβάνουν επίσης οικονομική υποστήριξη από άλλους φορείς. Το Αρκτικό Συμβούλιο δεν μπορεί και δεν επιβάλλει την εφαρμογή των κατευθυντήριων γραμμών, των αξιολογήσεων ή των συστάσεων του. Η ευθύνη εφαρμογής ανήκει σε κάθε Κράτος μέλος. Τέλος η συμφωνία ίδρυσης του Αρκτικού Συμβουλίου, όπως διατυπώνεται στη Διακήρυξη της Οττάβα, αποκλείει ρητώς τη στρατιωτική ασφάλεια.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2: ΑΝΑΛΥΣΗ ΤΟΥ ΥΦΙΣΤΑΜΕΝΟΥ ΝΟΜΙΚΟΥ ΚΑΘΕΣΤΩΤΟΣ ΚΥΡΙΑΡΧΙΚΩΝ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΩΝ, ΕΡΕΥΝΑΣ ΚΑΙ ΕΚΜΕΤΑΛΛΕΥΣΗΣ ΤΩΝ ΠΛΟΥΤΟΠΑΡΑΓΩΓΙΚΩΝ ΠΗΓΩΝ ΤΗΣ ΑΡΚΤΙΚΗΣ ΘΑΛΑΣΣΑΣ ΑΠΟ ΤΙΣ ΧΩΡΕΣ ΠΟΥ ΕΧΟΥΝ ΣΥΜΦΕΡΟΝΤΑ ΣΤΗΝ ΠΕΡΙΟΧΗ ΜΕ ΒΑΣΗ ΤΟ ΔΙΕΘΝΕΣ ΔΙΚΑΙΟ.

Με βάση τους παραπάνω ορισμούς μπορούμε τώρα να προχωρήσουμε στην ανάλυση για το νομικό καθεστώς κυριαρχικών δικαιωμάτων και εκμετάλλευσης των πλουτοπαραγωγικών πηγών της Αρκτικής. Πριν αναλύσουμε όμως τι πραγματικά ισχύει, κρίνεται σκόπιμο να παρουσιαστούν ορισμένα στοιχεία σχετικά με τον υποθαλάσσιο πλούτο της Αρκτικής αλλά και των Κρατών που τον διεκδικούν.

Στις μέρες μας η θαλάσσια (offshore) παγκόσμια παραγωγή πετρελαίου και φυσικού αερίου ανέρχεται σε 42 εκατομμύρια βαρέλια ημερησίως⁹ ποσό που αντιπροσωπεύει το 30% περίπου της παγκόσμιας παραγωγής υδρογονανθράκων. Το ποσοστό αυτό αναμένεται στο μέλλον να αυξηθεί επειδή:

- α. Η παγκόσμια ζήτηση εκτιμάται ότι θα αυξηθεί.
- β. Η τεχνολογία γεώτρησης και εξόρυξης επιτρέπει να γίνεται έρευνα σε όλο και μεγαλύτερα βάθη .
- γ. Τα ανακαλυφθέντα χερσαία αποθέματα υδρογονανθράκων και φυσικού αερίου αρχίζουν ήδη να εξαντλούνται παρά το γεγονός της ανακάλυψης του σχιστολιθικού αερίου.

Οι θαλάσσιες περιοχές που αναμένεται μελλοντικά στον κόσμο να τύχουν ιδιαίτερης ανάπτυξης στην έρευνα και παραγωγή κοιτασμάτων υδρογονανθράκων αλλά ταυτόχρονα και συγκρούσεων κυριότητας αυτών είναι:

- Η μείζονα περιοχή του Αρκτικού Ωκεανού: Εκτιμάται ότι η Αρκτική κατέχει περίπου το 30% των παγκόσμιων μη ανακαλυφθέντων κοιτασμάτων φυσικού αερίου και το 13%

9. <http://www.lygeros.org/articles?n=9815&l=gr>

του πετρελαίου. Αυτό ισοδυναμεί με περίπου 400 δισεκατομμύρια βαρέλια πετρελαίου, δηλαδή 10 φορές τη συνολική ποσότητα πετρελαίου και φυσικού αερίου που παράγεται μέχρι σήμερα στη Βόρεια Θάλασσα.¹⁰

- Η Νοτιοανατολική Μεσόγειος με αναμενόμενα αποθέματα 60 – 200 Δις αντίστοιχα Βαρέλια Πετρελαίου⁹.

-Η Θάλασσα της Νότιας Κίνας με αναμενόμενα αποθέματα 50 – 120 Δις αντίστοιχα βαρέλια Πετρελαίου⁹.

Στον Αρκτικό Ωκεανό, οι χώρες που φιλοδοξούν να μοιράσουν το πλούτο της και που αναφέραμε παραπάνω είναι: η Ρωσία (μέσω της Σιβηρίας), ο Καναδάς, η Δανία (μέσω της Γροιλανδίας), η Νορβηγία, η Η.Π.Α. (μέσω της Αλάσκας) και η Ισλανδία. Πρόκειται για κράτη, που βρίσκονται σε δημογραφική άνοδο, ενώ η οικονομική τους κατάσταση χαρακτηρίζεται σε γενικές γραμμές καλή. Η δύναμή τους αναμένεται να ενισχυθεί χάρη στους ακόλουθους τέσσερις παράγοντες: δημογραφικές τάσεις, ζήτηση για φυσικούς πόρους, παγκοσμιοποίηση και κλιματική αλλαγή.

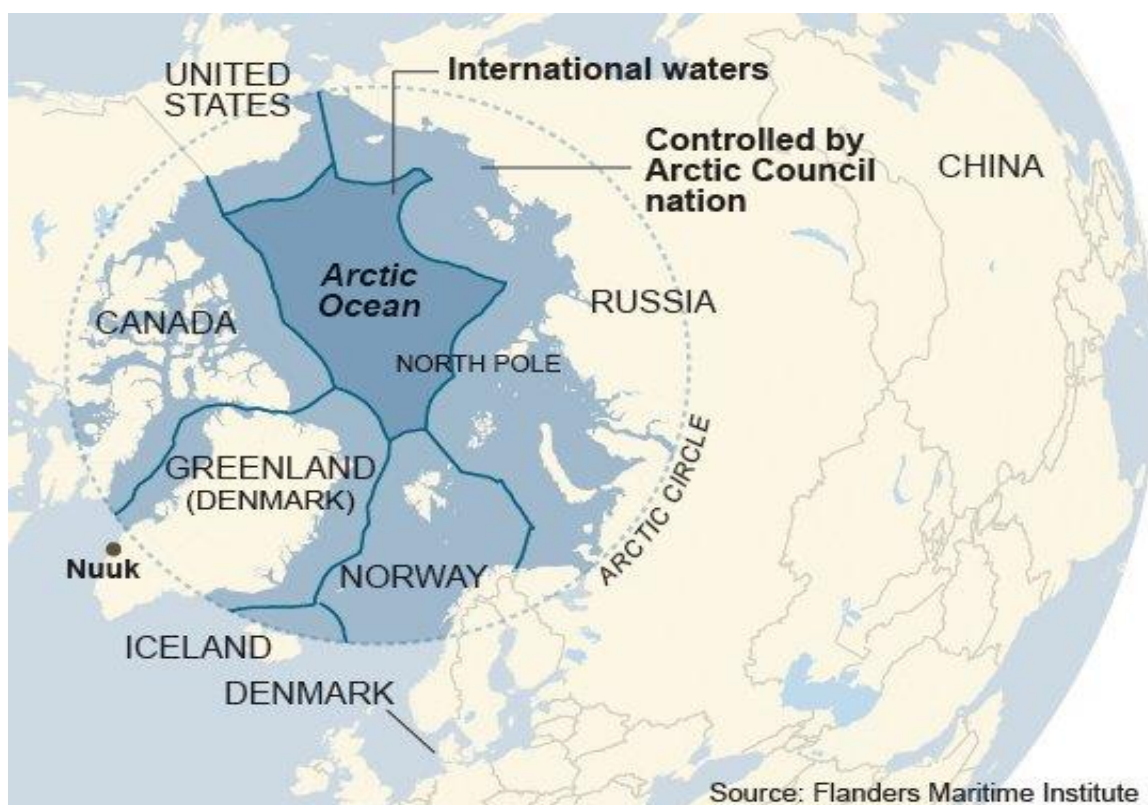
Σύμφωνα με τη συνθήκη UNCLOS τα πέντε Κράτη που βρέχονται από τον Αρκτικό Ωκεανό έχουν το δικαίωμα να οριοθετήσουν ΑΟΖ η οποία δεν μπορεί σε καμία περίπτωση να υπερβαίνει το όριο των 200 ναυτικών μιλίων. Στην εικόνα 4 εμφανίζονται χαραγμένα τα όρια της ΑΟΖ όλων των Κρατών με βάση το Διεθνές Δίκαιο. Από την εικόνα αυτή γίνεται φανερό ότι υπάρχει μια πολύ μεγάλη περιοχή η οποία αποτελεί διεθνή ύδατα (Απεικόνιση με πιο έντονο μπλε χρώμα). Επίσης σύμφωνα με τη συνθήκη UNCLOS και τα πέντε Κράτη που βρέχονται από τον Αρκτικό Ωκεανό έχουν το δικαίωμα της οριοθέτησης της υφαλοκρηπίδας. Τα Κράτη μπορούν να ορίσουν υφαλοκρηπίδα και πέραν των 200 ναυτικών μιλίων αρκεί να πληρούν τα κριτήρια του άρθρου 76 της συνθήκης UNCLOS που αναφέραμε παραπάνω. Στην εικόνα 5 εμφανίζονται όλες οι διεκδικήσεις των Κρατών στον Βόρειο Πόλο με βάση το διεθνές δίκαιο. Όταν το όριο της υφαλοκρηπίδας ενός παράκτιου κράτους εκτείνεται πέραν των 200 ναυτικών μιλίων από τις ευθείες γραμμές βάσεως, τότε το εξωτερικό όριο της υφαλοκρηπίδας είναι ο συνδυασμός των παρακάτω δύο γραμμών:

10. <http://www.shell.com/global/future-energy/arctic.html>

α. Μιας γραμμής 350 ναυτικών μιλίων από την χωρική γραμμή βάσης του παράκτιου Κράτους

β. Μιας γραμμής 100 ναυτικών μιλίων από την ισοβαθή καμπύλη των 2.500 μέτρων.

Τόσο η γραμμή των 350 ναυτικών μιλίων όσο και οι γραμμές των 2.500 + 100 ναυτικών μιλίων απεικονίζονται στο χάρτη της εικόνας 5.



Εικόνα 4: Όρια της AOZ όλων των Κρατών της Αρκτικής με βάση το Διεθνές Δίκαιο

Απαιτείται ωστόσο να διευκρινιστεί ότι το εξωτερικό όριο της υφαλοκρηπίδας ορίζεται σε σχέση με τη γεωλογία και τη γεωμορφολογία του υφαλοπρανούς και ο βυθός του Αρκτικού Ωκεανού μέχρι σήμερα δεν έχει ερευνηθεί επαρκώς. Με τα μέχρι σήμερα υπάρχοντα δεδομένα διαφαίνεται ότι σε πολλές περιοχές της Αρκτικής το εξωτερικό όριο της υφαλοκρηπίδας μπορεί να υπολείπεται κατά πολύ των θεωρητικών ανώτατων ορίων που φαίνονται στον χάρτη της εικόνας 5. Τα παράκτια Κράτη της Αρκτικής στις μέρες μας διεξάγουν υδρογραφικές και γεωφυσικές έρευνες του Αρκτικού Ωκεανού,

προκειμένου να προσδιορίσουν τα εξωτερικά όρια της υφαλοκρηπίδας τους με ακρίβεια αλλά ορισμένα μόνο από τα στοιχεία που αποκτώνται γίνονται διαθέσιμα στο κοινό. Στην εικόνα 6 εμφανίζεται το γεωγραφικό αλλά και υποθαλάσσιο ανάγλυφο του Αρκτικού Ωκεανού. Παρακάτω θα αναλύσουμε τις νομικές διεκδικήσεις για κάθε Κράτος ξεχωριστά όπως αυτές έχουν υποτυπωθεί μέχρι σήμερα.

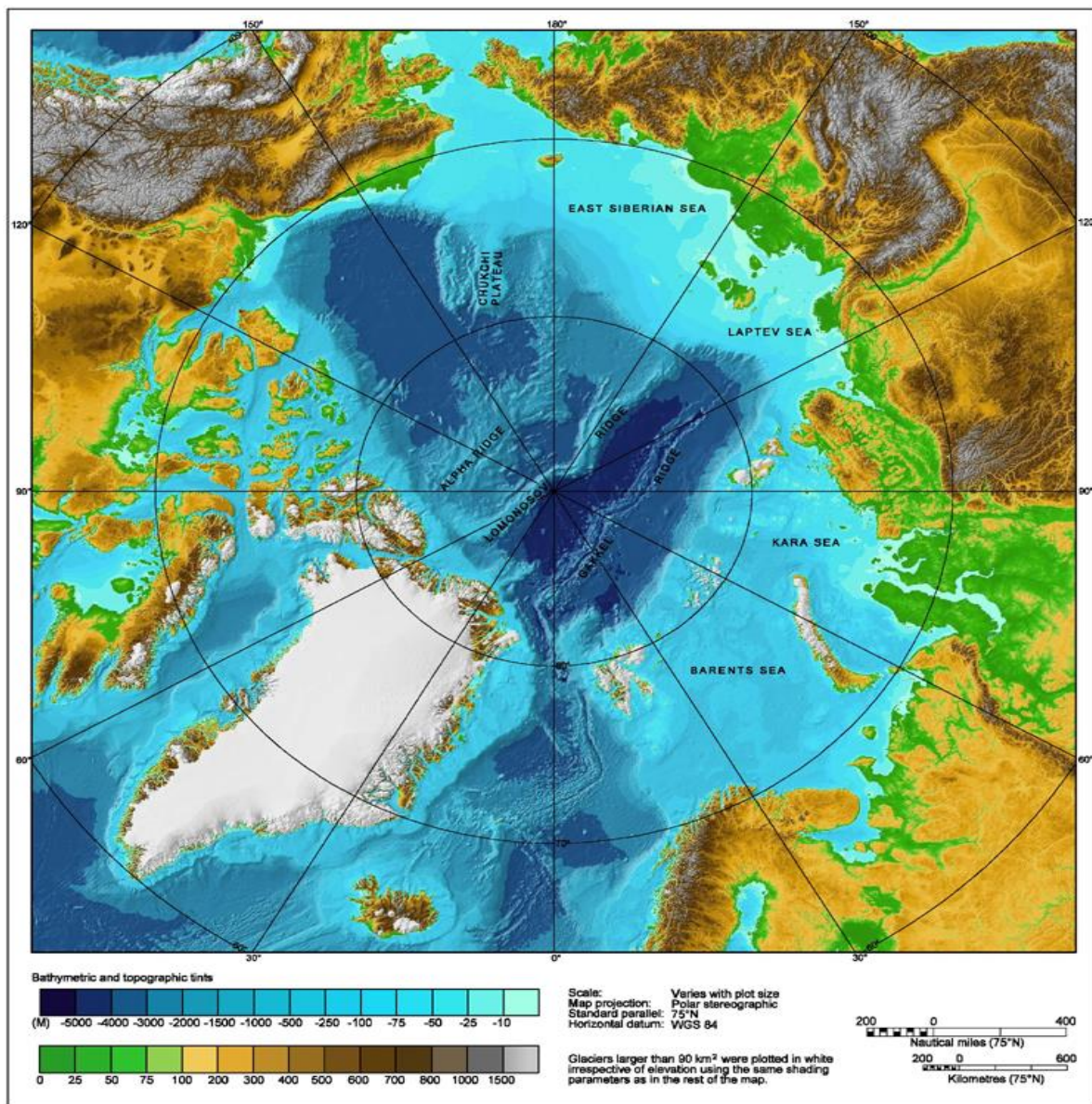
Maritime jurisdiction and boundaries in the Arctic region



Εικόνα 5 : Θαλάσσια σύνορα στον Αρκτικό Ωκεανό



Επεξηγήσεις στην εικόνα 5 των θαλασσίων συνόρων στον Αρκτικό Ωκεανό.



Εικόνα 6: Το γεωγραφικό αλλά και υποθαλάσσιο ανάγλυφο του Αρκτικού Ωκεανού.

2.1 ΝΟΜΙΚΕΣ ΔΙΕΚΔΙΚΗΣΕΙΣ ΑΜΕΡΙΚΗΣ – ΚΑΝΑΔΑ

Στην εικόνα 5 εμφανίζονται με πράσινη ανοιχτή διαγράμμιση οι πιθανές περιοχές της υφαλοκρηπίδας πέραν των 200 ναυτικών μιλίων για τον Καναδά και με πράσινη σκουρόχρωμη για τις ΗΠΑ οι οποίες είναι οι θεωρητικές μέγιστες αξιώσεις των δύο Κρατών υπό την προϋπόθεση ότι κανένα από τα κράτη δεν διεκδικεί υφαλοκρηπίδα

πέραν των μέσων γραμμών με τις γειτονικές χώρες όπου τα θαλάσσια σύνορα δεν έχουν συμφωνηθεί. Στην πραγματικότητα, οι διεκδικούμενες περιοχές μπορεί να υπολείπονται κατά πολύ των θεωρητικών μεγίστων. Είναι επίσης πιθανό ότι ένα ή περισσότερα κράτη μπορεί να διεκδικήσει περιοχές πέραν των μέσων γραμμών.

Ο Καναδάς υπέβαλε προκαταρκτικές πληροφορίες σχετικά με το εξωτερικό όριο της υφαλοκρηπίδας του στον Αρκτικό Ωκεανό, στην αρμόδια Επιτροπή των Ηνωμένων Εθνών για τα όρια της υφαλοκρηπίδας (United Nations Commission on the Limits of the Continental Shelf (CLCS)) τον Δεκέμβριο του 2013¹¹. Στο έγγραφο περιγράφεται το όριο της υφαλοκρηπίδας του Καναδά στον Αρκτικό Ωκεανό ως «μέρος μιας συνεχούς μορφολογικά υφαλοκρηπίδας γύρω από τη Λεκάνη του Καναδά και κατά μήκος της Λεκάνης Amundsen. Περιλαμβάνει μια σειρά από εξάρσεις του βυθού (κορυφογραμμή Lomonosov και Alpha) και αποτελεί τη βυθισμένη προέκταση της χερσαίας μάζας του Καναδά. Συνολικά τα όρια της υφαλοκρηπίδας εκτείνονται πέραν των 200 ναυτικών μιλίων από τις ευθείες γραμμές βάσης του Καναδά και στις κορυφογραμμές Lomonosov και Alpha, πέραν του περιορισμού των 350 ναυτικών μιλίων κάτι που τον φέρνει σε ευθεία αντιπαράθεση με τις Ρωσικές διεκδικήσεις στην περιοχή.

Σε ότι αφορά τα νερά του αρχιπελάγους της Αρκτικής ο Καναδάς υποστηρίζει ότι είναι ιστορικά εσωτερικά ύδατα, και τα έχει κλείσει σε ένα σύστημα ευθειών γραμμών βάσεως. Υπό κανονικές συνθήκες δεν υπάρχει κανένα αυτόματο δικαίωμα της αβλαβούς διέλευσης μέσω των εσωτερικών υδάτων για ξένα πλοία. Ωστόσο, άλλες χώρες και κυρίως οι ΗΠΑ υποστηρίζουν ότι τα κανάλια του αρχιπελάγους αποτελούν μέρος του «Βορειοδυτικού Περάσματος» μέσω της Αρκτικής και μπορούν να χαρακτηριστούν ως στενά που χρησιμοποιούνται για τη διεθνή ναυσιπλοΐα σύμφωνα με το Μέρος III της συνθήκης UNCLOS και ότι υπάρχει ως εκ τούτου, το δικαίωμα διέλευσης από τα Στενά των ξένων πλοίων. Για όσο καιρό το Βορειοδυτικό Πέρασμα ήταν καλυμμένο μόνιμα με ο πάγο, η συζήτηση ήταν σε μεγάλο βαθμό ακαδημαϊκή αλλά με την τήξη των πολικών πάγων και το πέρασμα να γίνεται ολοένα και πιο προσβάσιμο, το ερώτημα για το πιο

11. <https://www.dur.ac.uk/ibru/resources/arctic/>

νομικό καθεστώς ισχύει γίνεται ολοένα και πιο πειστικό. Σε ότι αφορά τη θάλασσα του Beaufort που βρίσκεται στα όρια μεταξύ Καναδά και Αλάσκας (ΗΠΑ) ο Καναδάς υποστηρίζει ότι τα θαλάσσια σύνορα οριοθετήθηκαν στη συμφωνία του 1825 μεταξύ της Μεγάλης Βρετανίας και της Ρωσίας ορίζοντας σαν όριο μεταξύ Αλάσκας και του Γιούκον τον 141 ° Δυτικό Μεσημβρινό μέχρι τον παγωμένο ωκεανό. Οι ΗΠΑ υποστηρίζουν ότι δεν έχουν ακόμη καθοριστεί θαλάσσια σύνορα και ότι τα όρια θα πρέπει να ακολουθήσουν τη μέση γραμμή μεταξύ των δύο ακτογραμμών. Η περιοχή επικάλυψης μεταξύ των δύο απαιτήσεων είναι πάνω από 7.000 τετραγωνικά ναυτικά μίλια και εμφανίζεται με το χακί χρώμα στην εικόνα 5.

Σε ότι αφορά τις ΗΠΑ παρά το γεγονός ότι διαθέτουν Αποκλειστική Οικονομική Ζώνη 200 ναυτικών μιλίων αλλά και εν δυνάμει υφαλοκρηπίδα πέραν των 200 ναυτικών μιλίων όπως εμφανίζεται στην εικόνα 5, δεν έχουν κυρώσει ακόμη τη συνθήκη UNCLOS, και επομένως δεν μπορούν να υποστηρίξουν τις θέσεις τους στην αρμόδια επιτροπή CLCS μέχρι να επικυρώσουν τη σύμβαση. Παρά το γεγονός ότι οι ΗΠΑ αποτελούν μια παγκόσμια δύναμη, από τη διαμορφούμενη κατάσταση είναι εμφανής η απομόνωση τους στη διεθνή σκακιέρα για το θέμα.

2.2 NΟΜΙΚΕΣ ΔΙΕΚΔΙΚΗΣΕΙΣ ΔΑΝΙΑΣ – ΝΟΡΒΗΓΙΑΣ – ΙΣΛΑΝΔΙΑΣ

Η Δανία (μέσω της κυβέρνησης της Γροιλανδίας) έκανε μια μερική υποβολή στην επιτροπή CLCS σχετικά με το εξωτερικό όριο της Βορειοανατολικής Υφαλοκρηπίδας της Γροιλανδίας στις 26 Νοεμβρίου 2013¹² όπως εμφανίζεται με τη ροζ διαγράμμιση στην εικόνα 5. Το προτεινόμενο όριο δημιουργεί μια επικάλυψη με την υφαλοκρηπίδα της Νορβηγίας, όπως αυτή προτάθηκε από την επιτροπή CLCS της τάξεως των 140 τετραγωνικών ναυτικών μιλίων περίπου. Η Δανία έκανε μια δεύτερη μερική υποβολή στην επιτροπή CLCS σχετικά με το εξωτερικό όριο της Βορειοανατολικής Υφαλοκρηπίδας της Γροιλανδίας στις 15 του Δεκέμβρη 2014¹³. Η

12. www.un.org/depts/los/clcs_new/submissions_files/dnk68_13/DNK2013_ES.pdf.

13. www.un.org/depts/los/clcs_new/submissions_files/dnk76_14/dnk2014_es.pdf.

υποβολή υποστηρίζει ότι η κορυφογραμμή Lomonosov, η οποία διασχίζει τον κεντρικό Αρκτικό Ωκεανό, είναι « Τόσο μορφολογικά όσο και Γεωλογικά αναπόσπαστο μέρος του Βορείου ορίου της υφαλοκρηπίδας της Γροιλανδίας ». Σε αυτή τη βάση, η Δανία και η Γροιλανδία έχουν ορίσει ένα όριο της υφαλοκρηπίδας το οποίο επικάθεται της κορυφογραμμής η οποία εκτείνεται μέχρι του εξωτερικού ορίου της Ρωσικής Αποκλειστικής Οικονομικής Ζώνης, περισσότερο από χίλια ναυτικά μίλια από το πλησιέστερο σημείο της ακτής της Γροιλανδίας. Η περιοχή της υφαλοκρηπίδας πέραν των 200 ναυτικών μιλίων από τις ευθείες γραμμές βάσεως της Γροιλανδίας που ορίζονται στην υποβολή, είναι περίπου 261.000 τετραγωνικά ναυτικά μίλια. Η υφαλοκρηπίδα που ορίζεται από την υποβολή της Δανίας και της Γροιλανδίας επικαλύπτει την υφαλοκρηπίδα πέραν των 200 ναυτικών μιλίων που υποβλήθηκε στην επιτροπή CLCS και από τη Νορβηγία (επικάλυψη 3,020 τετραγωνικών ναυτικών μιλίων περίπου) και τη Ρωσία (επικάλυψη 170,100 τετραγωνικών ναυτικών μιλίων περίπου). Η υποβολή σημειώνει επίσης ότι η υφαλοκρηπίδα της Γροιλανδίας, ενδέχεται να επικαλύπτεται με μια μελλοντική υποβολή υφαλοκρηπίδας από τον Καναδά, και από τις ΗΠΑ. Η περίληψη της έκθεσης σημειώνει ότι η Δανία είχε διαβουλευθεί με όλους τους γείτονές της όσον αφορά την υποβολή της, και αναφέρεται σε συμφωνίες μη αντίρρησης με τη Νορβηγία και τη Ρωσία που επιτρέπουν στην επιτροπή CLCS να θεωρήσει ότι η Δανέζικη υποβολή δεν θίγει τη μελλοντική οριοθέτηση των περιοχών που θα υποβληθούν από τα άλλα Κράτη.

Η οριοθέτηση της υφαλοκρηπίδας πέραν των 200 ναυτικών μιλίων στο Βορειοανατολικό Ατλαντικό παρατίθεται στα "συμφωνηθέντα πρακτικά σχετικά με την Οριοθέτηση της υφαλοκρηπίδας πέραν των 200 ναυτικών μιλίων μεταξύ των Νήσων Φερόε (κατοχή Δανίας) της Ισλανδίας και της Νορβηγίας στο Νότιο Μέρος της περιοχής Banana Hole του βορειοανατολικού Ατλαντικού, στις 20 Σεπτεμβρίου 2006". Τα δικαιώματα της Δανίας και της Νορβηγίας στην περιοχή αυτή έχουν επιβεβαιωθεί από την επιτροπή CLCS¹⁴.

14. www.un.org/depts/los/clcs_new/submissions_files/dnk28_09/

Σε ότι αφορά το Αρχιπέλαγος Svalbard, σύμφωνα με τη συνθήκη που υπογράφηκε τον Φεβρουάριο του 1920 η Νορβηγία έχει την κυριαρχία σε όλο το Αρχιπέλαγος και σε όλα τα νησιά μεταξύ των γεωγραφικών πλατών 74 ° και 81 ° βόρεια και γεωγραφικών μηκών 10 ° και 35 ° ανατολικά. Ωστόσο, οι πολίτες και οι επιχειρήσεις από όλα τα Έθνη της συνθήκης απολαμβάνουν το ίδιο δικαίωμα της πρόσβασης και της παραμονής στο Svalbard. Δικαίωμα να ψαρεύουν, να κυνηγούν ή να δραστηριοποιούνται σε κάθε είδους θαλάσσιες, βιομηχανικές, μεταλλευτικές ή εμπορικές δραστηριότητες χορηγούνται σε όλους επί ίσοις όροις. Όλη η δραστηριότητα υπόκειται στη νομοθεσία που υιοθετείται από τις Νορβηγικές αρχές, αλλά δεν μπορεί να υπάρχει προνομιακή μεταχείριση με βάση την εθνικότητα. Η Νορβηγία υποχρεούται να προστατεύσει το φυσικό περιβάλλον του Svalbard και να διασφαλίσει ότι δεν θα δημιουργηθούν φρούρια ή ναυτικές βάσεις. Τριάντα εννέα χώρες έχουν ήδη καταχωρηθεί ως μέρη της συνθήκης για το Svalbard.

Τέλος σύμφωνα με τη συμφωνία οριοθέτησης της υφαλοκρηπίδας του 1981 μεταξύ Ισλανδίας και Νορβηγίας, κάθε χώρα έχει μερίδιο του ποσοστού 25%, των πετρελαϊκών δραστηριοτήτων στην υφαλοκρηπίδα της άλλης μέσα σε μια έκταση 45.470 τετραγωνικά χιλιόμετρα μεταξύ των γεωγραφικών πλατών 68 ° Β και 70 ° 35 'Β και γεωγραφικών μηκών 6 ° 30 'Δ και 10 ° 30' Δ Η ιδέα μιας κοινής ζώνης ανάπτυξης με αλληλεπικαλυπτόμενα όρια προτάθηκε από μία Επιτροπή συμβιβασμού που είχε συσταθεί από τις δύο κυβερνήσεις, όταν δεν ήταν σε θέση να καταλήξουν σε διευθέτηση μέσω διαπραγματεύσεων. Το υφαλοκρηπιδικό όριο βρίσκεται 200 ναυτικά μίλια από τις ακτές της Ισλανδίας, αλλά λιγότερο από 100 ναυτικά μίλια από το Αρχιπέλαγος Svalbard, αντανακλώντας τη σημαντική ανισότητα των μηκών των σχετικών παράκτιων περιοχών. (πάνω από 18: 1 υπέρ της Ισλανδίας).

2.3 NΟΜΙΚΕΣ ΔΙΕΚΔΙΚΗΣΕΙΣ ΝΟΡΒΗΓΙΑΣ - ΡΩΣΙΑΣ

Τα δύο Κράτη συμφώνησαν τα θαλάσσια σύνορα τους στην περιοχή του Varangerfjord το 1957, αλλά για πολλά χρόνια δεν μπόρεσαν να συμφωνήσουν για τα θαλάσσια σύνορα τους στη Θάλασσα του Barents. Η Νορβηγία υποστήριζε τα όρια θα

πρέπει να ακολουθούν την μέση γραμμή, ενώ η Ρωσία ζήτησε όρια «τομέων» που εκτείνονται προς βορρά (αλλά να αποκλίνουν γύρω από την περιοχή του Αρχιπελάγους του Svalbard τα όρια του οποίου συμφωνήθηκαν με συνθήκη το 1920). Τον Ιούλιο του 2007, τα όρια του Varangerfjord επεκτάθηκαν κατά 73 χιλιόμετρα μέσα στην επίμαχη περιοχή, και τον Σεπτέμβριο του 2010 υπογράφηκε τελικά μια συμφωνία επεκτείνοντας τα όρια βόρεια μέσα από τη Θάλασσα του Barents προς το εξωτερικό όριο των δύο χωρών επικαλύπτοντας υφαλοκρηπιδικά δικαιώματα στον Αρκτικό Ωκεανό. Στην περιοχή των ανατολικών συνόρων η οποία βρίσκεται εντός των 200 ναυτικών μιλίων από τη Νορβηγική ηπειρωτική χώρα, αλλά περισσότερα από 200 ναυτικά μίλια από το έδαφος της Ρωσίας, η συμφωνία παρέχει στη Ρωσία τα δικαιώματα ΑΟΖ που θα μπορούσαν αλλιώς να περιέλθουν στη Νορβηγία (αυτή η "Ειδική Περιοχή" είναι παρόμοια με εκείνες που συμφωνήθηκαν το 1990 μεταξύ Ρωσίας και Αμερικής στην περιοχή των θαλάσσιων συνόρων τους). Η συμφωνία του 2010 ανανέωσε τις συμφωνίες συνεργασίας αλιείας που είχαν αρχικά υπογραφεί το 1975 και το 1976 για τουλάχιστον δεκαπέντε χρόνια ακόμα, αλλά το καθεστώς αλιείας της «Γκρίζας ζώνης» που ιδρύθηκε το 1978 τερματίστηκε. Η συμφωνία επίσης περιλαμβάνει διατάξεις για τις συνεκμετάλλευση και διαχείριση των διασυνοριακών κοιτασμάτων υδρογονανθράκων.

2.4 NΟΜΙΚΕΣ ΔΙΕΚΔΙΚΗΣΕΙΣ ΡΩΣΙΑΣ – ΔΑΝΙΑΣ – ΚΑΝΑΔΑ

Μετά την εξέταση της πρώτης υποβολής της Ρωσίας η οποία διατυπώθηκε το 2001¹⁵, η επιτροπή CLCS ζήτησε από τη Ρωσία να αναθεωρήσει την άποψή της σχετικά με την υφαλοκρηπίδα της στον Κεντρικό Αρκτικό Ωκεανό. Μια μερικώς αναθεωρημένη υποβολή έγινε στις 3 Αυγούστου 2015¹⁶. Η περιοχή που καλύπτεται από την αρχική υποβολή της ήταν περίπου 386.000 τετραγωνικά ναυτικά μίλια, και με την υποβολή του 2015 προστέθηκαν επιπλέον 30.000 τετραγωνικά ναυτικά μίλια. Η υποβολή του 2015 δείχνει ότι η γεωλογική και γεωφυσική έρευνα που

15. www.un.org/Depts/los/clcs_new/submissions_files/submission_rus.htm

16. www.un.org/depts/los/clcs_new/submissions_files/submission_rus_rev1.htm

έγινε από το 2005 έως το 2014 επιβεβαίωσε τη ρωσική άποψη ότι η Κορυφογραμμή Lomonosov, το ύψωμα Mendeleev, το ύψωμα Chukchi και η λεκάνες Podvodnikov και Chukchi που τα διαχωρίζουν, αποτελούν ένα ενιαίο ενοποιημένο συγκρότημα του ηπειρωτικού φλοιού που είναι ένα συστατικό της υφαλοκρηπίδας του Αρκτικού Ωκεανού και αποτελεί μία φυσική προέκταση της υφαλοκρηπίδας της Ευρασίας.

Σημειώνοντας την επικάλυψη μεταξύ της Ρωσικής και της Δανέζικης υποβολής στην επιτροπή CLCS, και την πιθανή επικάλυψη μεταξύ της Ρωσικής υποβολής και μιας μελλοντικής Καναδικής υποβολής, η υποβολή του 2015 αναφέρεται σε συμφωνίες μη αντίρρησης και με τους δύο γείτονες που επιτρέπουν την εξέταση της ρωσικής υποβολής χωρίς την επιφύλαξη μελλοντικών διαπραγματεύσεων οριοθέτησης. Δεδομένου ότι η υποβολή του 2015 αποτελεί μία αναθεώρηση της πρώτης υποβολής στην επιτροπή CLCS, θα πρέπει να επανεξεταστεί από την Επιτροπή το συντομότερο δυνατό, και οπωσδήποτε πριν από την υποβολή της Δανίας που έγινε το Δεκέμβριο του 2014.

Σε ότι αφορά την “ειδική περιοχή που εμφανίζεται με μπλε χρώμα στην εικόνα 5 μεταξύ Αμερικής και Ρωσίας έχουν συμφωνηθεί τα εξής: Η Περιοχή αυτή βρίσκεται περισσότερο από 200 ναυτικά μίλια από τις ευθείες γραμμές βάσεως των ΗΠΑ αλλά λιγότερο από 200 ναυτικά μίλια από τις ευθείες γραμμές βάσεως της Ρωσίας. Στο πλαίσιο της συμφωνίας συνόρων τον Ιούνιο του 1990 μεταξύ των δύο Κρατών η τότε Σοβιετική Ένωση συμφώνησε ότι οι ΗΠΑ θα πρέπει να ασκούν δικαιοδοσία ΑΟΖ στην περιοχή αυτή. Μια δεύτερη Ειδική Ανατολική και Δυτική Περιοχή καθορίστηκαν συνεχόμενα στο όριο νοτίως των 60 ° Βόρεια. Η συμφωνία δεν έχει ακόμη επικυρωθεί από τη Ρωσικό Κοινοβούλιο, αλλά οι διατάξεις της έχουν εφαρμοστεί από το 1990, μέσω ανταλλαγής διπλωματικών διακοινώσεων.

Οι συμφωνίες που έχουν μέχρι στιγμής επιτευχθεί για την οριοθέτηση των συνόρων των Κρατών ενδιαφέροντος έχουν όπως παρακάτω:

1. Καναδάς - Δανία (Γροιλανδία): Ορισμός ορίων υφαλοκρηπίδας με τη συμφωνία της 17^{ης} Δεκεμβρίου του 1973.

2. Δανία (Γροιλανδία) - Ισλανδία: Ορισμός ορίων υφαλοκρηπίδας και αλιείας με τη συμφωνία της 11^{ης} Νοεμβρίου του 1997.

3. Δανία (Γροιλανδία) - Νορβηγία (Jan Mayen): Ορισμός ορίων υφαλοκρηπίδας και αλιείας με τη συμφωνία της 18^{ης} Δεκεμβρίου του 1995 μετά από εκδίκαση της διαφοράς από το Διεθνές Δικαστήριο της Χάγης.

4. Δανία (Γροιλανδία) – Ισλανδία - Νορβηγία (Jan Mayen) Διασυνοριακή συμφωνία και των τριών χωρών στις 11 Νοέμβρη 1997.

5. Δανία (Γροιλανδία) - Νορβηγία (Svalbard): Ορισμός ορίων υφαλοκρηπίδας και αλιείας με τη συμφωνία της 20ης Φεβρουαρίου του 2006.

6. Ισλανδία-Νορβηγία (Jan Mayen): Συμφωνία συνόρων για αλιεία η οποία ακολούθησε το όριο των 200 ναυτικών μιλίων της ΑΟΖ της Ισλανδίας μετά τη συμφωνία της 28^{ης} Μαΐου, του 1980. Όρια υφαλοκρηπίδας και κοινής ζώνης συμφωνήθηκαν στις 22 Οκτώβρη του 1981

7. Νορβηγία-Ρωσία: Τα θαλάσσια σύνορα στην περιοχή του Varangerfjord οριοθετήθηκαν μερικώς στις 15 Φεβρουαρίου 1957 και επεκτάθηκαν στις 11 Ιουλίου 2007. Συμφωνία για τα θαλάσσια σύνορα στη Θάλασσα του Μπάρεντς και τον Αρκτικό Ωκεανό υπογράφηκε στις 15 Σεπτεμβρίου 2010 και τέθηκε σε ισχύ στις 7 Ιουλίου 2011

8. Ρωσία-ΗΠΑ: Ορισμός θαλασσίων συνόρων με τη συμφωνία της 1^{ης} Ιουνίου του 1990

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3 : ΓΕΩΠΟΛΙΤΙΚΑ ΔΕΔΟΜΕΝΑ ΚΑΙ ΣΥΣΧΕΤΙΣΜΟΙ ΣΤΗΝ ΠΕΡΙΟΧΗ ΤΗΣ ΑΡΚΤΙΚΗΣ

Από τις αρχές του 2000 όλα τα παράκτια Κράτη της Αρκτικής που κατάλαβαν την σημασία της αλλά και τις αλλαγές που έρχονται εξαιτίας της τήξης των πάγων άρχισαν να διαμορφώνουν τη στρατηγική που θα ακολουθήσουν για την Αρκτική. Στις σελίδες που ακολουθούν θα εντοπίσουμε όλες εκείνες τις αποφάσεις και κινήσεις των δρώντων στην περιοχή οι οποίες διαμορφώνουν και την πολιτική που θα ακολουθήσουν οι Αρκτικές Χώρες στον 21^ο αιώνα.

3.1 Η ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΤΟΥ ΚΑΝΑΔΑ ΓΙΑ ΤΗΝ ΑΡΚΤΙΚΗ

Το όραμα του Καναδά για την Αρκτική¹⁷ σύμφωνα με την επίσημη ιστοσελίδα του καναδικού Υπουργείου Εξωτερικών είναι μια σταθερή και βασισμένη σε κανόνες περιοχή με σαφώς καθορισμένα όρια η οποία θα χαρακτηρίζεται από δυναμική οικονομική ανάπτυξη, αναπτυσσόμενο εμπόριο, ζωντανές κοινότητες και υγιή και παραγωγικά οικοσυστήματα. Η δήλωση εκφράζει τις προτεραιότητες του Καναδά όσον αφορά την κυριαρχία, την οικονομική και κοινωνική ανάπτυξη, την προστασία του περιβάλλοντος και τη διακυβέρνηση στην περιοχή της Αρκτικής. Επίσης, περιγράφει λεπτομερώς τους τρόπους με τους οποίους ο Καναδάς θα επιδείξει ηγετικό πνεύμα και θα συνεργαστεί με τα άλλα Κράτη της περιοχής για να καθιερωθεί μια υπεύθυνη διαχείριση και να οικοδομηθεί μια περιοχή που να ανταποκρίνεται στις καναδικές αξίες και τα καναδικά συμφέροντα.

Νέες ευκαιρίες και προκλήσεις προκύπτουν σε όλη την Αρκτική ως αποτέλεσμα της κλιματικής αλλαγής και της αναζήτησης νέων πόρων. Η γεωπολιτική σημασία της περιοχής και οι επιπτώσεις για τον Καναδά δεν ήταν ποτέ μεγαλύτερες. Καθώς το παγκόσμιο εμπόριο χαρτογραφεί μια νέα διαδρομή προς την περιοχή, η ανάπτυξη των πλουτοπαραγωγικών πόρων της Αρκτικής θα γίνεται ολοένα και πιο κρίσιμη για τις

17. <http://www.northernstrategy.gc.ca/sov/index-eng.asp>

βόρειες οικονομίες, και τη χώρα ως σύνολο. Η δυναμική που αναπτύσσεται στην Αρκτική έχει ενεργοποιήσει ένα αυξανόμενο ενδιαφέρον όχι μόνο για τον Καναδά, αλλά και για τα άλλα Κράτη της Αρκτικής ακόμα και για Κράτη τα οποία βρίσκονται μακριά από την περιοχή.

Παράλληλα με τις μεγάλες ευκαιρίες, υπάρχουν επίσης και σημαντικές κοινωνικές, οικονομικές, και περιβαλλοντικές προκλήσεις. Αύξηση των περιβαλλοντικών απειλών, περιστατικά έρευνας και διάσωσης, αντιμετώπιση καταστάσεων έκτακτης ανάγκης και ενδεχόμενες παράνομες δραστηριότητες είναι μερικές από αυτές. Ο τρόπος με τον οποίο εξελίσσεται η περιοχή στο σύνολό της θα έχει σημαντικές επιπτώσεις για τον Καναδά και το ρόλο του ως μια δύναμη της Αρκτικής.

Η κυβέρνηση του Καναδά έχει ξεκινήσει μια φιλόδοξη στρατηγική για να ανταποκριθεί σε αυτές τις ευκαιρίες και τις προκλήσεις. Η Βόρεια Στρατηγική του Καναδά παραθέτει τέσσερις τομείς στους οποίους ο Καναδάς αναλαμβάνει δράση για να προωθήσει τα συμφέροντά του τόσο σε εσωτερικό όσο και σε διεθνές επίπεδο¹⁸: **την άσκηση της Εθνικής κυριαρχίας, την προώθηση της οικονομικής και κοινωνικής ανάπτυξης, την προστασία της περιβαλλοντικής του κληρονομιάς και τέλος τη βελτίωση και αποκέντρωση της βόρειας διακυβέρνησης.** Κατά την επιδίωξη για κάθε ένα από αυτούς τους τομείς στην εξωτερική του πολιτική για την Αρκτική, ο Καναδάς δεσμεύεται να ασκήσει σε πλήρη έκταση τα κυριαρχικά του δικαιώματα στην περιοχή.

Η σημασία που δίνει ο Καναδάς στην Αρκτική φαίνεται και από τη δήλωση του τότε Καναδού πρωθυπουργού Στίβεν Χάρπερ στις 28 Αυγούστου του 2008 στο Ινούβικ ο οποίος δήλωσε ότι «Η γεωπολιτική σημασία της Αρκτικής και των συμφερόντων του Καναδά σε αυτήν δεν ήταν ποτέ μεγαλύτερη. Αυτός είναι ο λόγος που η κυβέρνησή μας έχει ξεκινήσει μία φιλόδοξη ατζέντα βασισμένη στή διαχρονική υποχρέωση που επιβάλλεται από τον εθνικό μας ύμνο, για να κρατήσουμε τον αληθινό Βορά ισχυρό και

18. http://www.international.gc.ca/arctic-arctique/arctic_policy-canada-politique_arctique.aspx?lang=eng

ελεύθερο». Από το 2007, η κυβέρνηση του Καναδά ανακοίνωσε μια σειρά πρωτοβουλιών για την ενίσχυση των ικανοτήτων της χώρας στην Αρκτική και την άσκηση, των κυριαρχικών της δικαιωμάτων εκεί. Αυτές περιλαμβάνουν σημαντικές νέες δεσμεύσεις οι οποίες θα επιτρέψουν στον Καναδά την καλύτερη παρακολούθηση, την προστασία και την αστυνόμευση της Αρκτικής γης, της θάλασσας και του ουρανού και την ουσιαστική παρακολούθηση των αλλαγών στην περιοχή. Μέσα στην επόμενη δεκαετία, ο Καναδάς θα κατασκευάσει ένα νέο παγοθραυστικό. Αυτό θα είναι το μεγαλύτερο και πιο ισχυρό παγοθραυστικό της Καναδικής Ακτοφυλακής.

Η αμυντική στρατηγική του Καναδά θα δώσει στις Καναδικές Ένοπλες Δυνάμεις τα εργαλεία που χρειάζονται για να παρέξουν μια αυξημένη παρουσία στην Αρκτική. Μέσα από αυτή τη στρατηγική, Ο Καναδάς επενδύει σε νέα περιπολικά σκάφη που θα είναι ικανά να επιχειρούν σε πάγο ενός ή και περισσότερων ετών για να διασφαλίσει ότι θα μπορεί να παρακολουθεί εκ του σύνεγγυς τα χωρικά του ύδατα, καθώς αυτά ανοίγουν σταδιακά και αυξάνει η ναυτιλιακή δραστηριότητα. Για να υποστηρίξει αυτά και τα άλλα πλοία που επιχειρούν στη Βόρεια Θάλασσα, ο Καναδάς επενδύει σε μια εγκατάσταση ελλιμενισμού και ανεφοδιασμού στο Nanisivik.

Ο Καναδάς επεκτείνει επίσης το μέγεθος και τις δυνατότητες των καναδικών Ρέιντζερς, που κατά κύριο λόγο προέρχονται από ιθαγενείς κοινότητες, και παρέχουν μια στρατιωτική παρουσία αποτελώντας τα «μάτια και τα αυτιά» του Καναδά σε απομακρυσμένες περιοχές. Ένα νέο Κέντρο Εκπαίδευσης αρκτικών δυνάμεων έχει επίσης ήδη εγκατασταθεί και λειτουργεί στην περιοχή.

Αν και υπάρχει μια διαφωνία με τις ΗΠΑ σε ότι αφορά τα στενά διεθνούς ναυσιπλοΐας όπως αναλύθηκε στο δεύτερο κεφάλαιο, ο Καναδάς και οι ΗΠΑ εργάζονται από κοινού για την καλύτερη παρακολούθηση και τον έλεγχο του εναέριου χώρου του μέσω της συνεργασίας των δύο Χωρών στη NORAD, (North American Aerospace Defense Command). Οι Καναδικές Δυνάμεις θα επωφεληθούν επίσης από τις νέες τεχνολογίες για την ενίσχυση της ικανότητας εποπτείας του εδάφους τους και των συνόρων τους. Η Επιχείρηση των Καναδικών δυνάμεων με την ονομασία Νανούκ, μία επιχείρηση άσκησης κυριαρχίας που λαμβάνει χώρα στην Αρκτική του Καναδά, κάθε

χρόνο αποδεικνύει τη δέσμευση της κυβέρνησης για την προστασία και την επίδειξη ελέγχου του αέρα, της στεριάς και της θάλασσας εντός της δικαιοδοσίας του. Αυτές οι αυξημένες δυνατότητες του Καναδά δείχνουν την παρουσία του Καναδά στην περιοχή και διασφαλίζουν επίσης ότι ο Καναδάς είναι καλύτερα προετοιμασμένος για την αντιμετώπιση απρόβλεπτων γεγονότων.

3.2 Η ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΤΩΝ ΗΠΑ ΓΙΑ ΤΗΝ ΑΡΚΤΙΚΗ

Οι Ηνωμένες Πολιτείες της Αμερικής είναι ένα Αρκτικό έθνος με σημαντικά συμφέροντα στην περιοχή από την εποχή της αγοράς της Αλάσκας από τη Ρωσία το 1867. Εκείνη την εποχή, η εθνική ασφάλεια και η οικονομική ανάπτυξη βρίσκονταν ψηλά στις προτεραιότητες των ΗΠΑ. Αν και αυτό εξακολουθεί να ισχύει και σήμερα, σημαντικές αλλαγές στη διεθνή πολιτική σκηνή, περιβαλλοντικές, επιστημονικές και τεχνολογικές εξελίξεις, και μια διαρκώς αυξανόμενη παγκόσμια αλληλεξάρτηση έχουν δημιουργήσει νέες προτεραιότητες και ευκαιρίες για τις Ηνωμένες Πολιτείες και τους άλλους λαούς της Αρκτικής. Η πολιτική των ΗΠΑ για την Αρκτική αντικατοπτρίζεται στην από το 2009 Προεδρική Οδηγία Εθνικής Ασφάλειας με αριθμό 66. Αυτή η οδηγία εστιάζεται στην προστασία του περιβάλλοντος και την αειφόρο ανάπτυξη, με ιδιαίτερη έμφαση στο ρόλο των αυτοχθόνων πληθυσμών και των άλλων κατοίκων της Αρκτικής ως ενδιαφερόμενα μέρη στην Αρκτική. Η πολιτική των ΗΠΑ στην Αρκτική στηρίζεται στους εξής κύριους στόχους:

- **Κάλυψη των αναγκών για την εθνική ασφάλεια των ΗΠΑ.**
- **Προστασία του περιβάλλοντος της Αρκτικής και της διατήρησης των έμβιων πόρων της.**
- **Εξασφάλιση μιας βιώσιμης διαχείρισης των φυσικών πόρων με σεβασμό στο περιβάλλον και οικονομική ανάπτυξη της περιοχής.**
- **Ενίσχυση των θεσμικών οργάνων για τη συνεργασία μεταξύ των οκτώ εθνών τα οποία περιβάλλουν την Αρκτική.**
- **Συμμετοχή των ιθαγενών κοινοτήτων της Αρκτικής στη λήψη αποφάσεων που τους αφορούν.**

- Ενίσχυση της επιστημονικής έρευνας και παρακολούθησης σε τοπικά, περιφερειακά, και παγκόσμια περιβαλλοντικά ζητήματα.

Η από το 2013 Εθνική Στρατηγική των ΗΠΑ¹⁹ για την περιοχή της Αρκτικής εφαρμόζει την πολιτική για την Αρκτική του 2009 δίνοντας έμφαση σε τρεις άξονες προτεραιότητας για την περιοχή:

- Προστασία των εθνικών συμφερόντων των ΗΠΑ
- Προώθηση της υπεύθυνης διαχείρισης
- Προώθηση της διεθνούς συνεργασίας

Η κυβέρνηση των ΗΠΑ ειδικά για αυτούς τους σκοπούς έχει βάλει ως στόχο τα ακόλουθα:

Ανάπτυξη και εξέλιξη των υποδομών και των στρατηγικών της ικανοτήτων.
Σε συνεργασία με την πολιτεία της Αλάσκας, τις τοπικές αρχές, καθώς και τους εταίρους του δημόσιου και του ιδιωτικού τομέα, θα δημιουργήσουν, θα αναπτύξουν και θα διατηρήσουν την ικανότητα να ασκούν ομοσπονδιακές αρμοδιότητες στα ύδατα της Αρκτικής, τον εθνικό τους εναέριο χώρο, και τις παράκτιες περιοχές, συμπεριλαμβανομένης της ικανότητας να ανταποκρίνονται σε περιπτώσεις φυσικών ή ανθρωπογενών καταστροφών. Θα προσαρμόσουν προσεκτικά αυτήν την περιφερειακή υποδομή, καθώς και την ικανότητα αντίδρασης, στην εξελισσόμενη ανθρώπινη και εμπορική δραστηριότητα στην περιοχή της Αρκτικής.

Βελτίωση της Ενημέρωσης στην Αρκτική Επικράτεια - Η κυβέρνηση των ΗΠΑ επιδιώκει τη βελτίωση της ευαισθητοποίησης σε ότι αφορά τις δραστηριότητες, τις συνθήκες και τις τάσεις στην περιοχή της Αρκτικής που ενδέχεται να επηρεάσουν την ασφάλεια, το περιβάλλον, ή και τα εμπορικά συμφέροντα στην περιοχή. Οι Ηνωμένες Πολιτείες θα προσπαθήσουν να ενισχύσουν κατάλληλα τις θαλάσσιες αεροπορικές και διαστημικές δυνατότητες στην Αρκτική καθώς αλλάζουν οι συνθήκες, και θα προωθήσουν την ανταλλαγή πληροφοριών που σχετίζονται με το θαλάσσιο εμπόριο, με τους εταίρους του διεθνή, δημόσιου και ιδιωτικού τομέα και θα υποστηρίξουν την

19. https://www.whitehouse.gov/sites/default/files/docs/nat_arctic_strategy.pdf (NATIONAL STRATEGY FOR THE ARCTIC REGION MAY 2013)

εφαρμογή των δραστηριοτήτων όπως η συμφωνία έρευνας και διάσωσης που υπεγράφη από τα Κράτη της Αρκτικής.

Διατήρηση της ελευθερίας των θαλασσών στην Αρκτική. Οι Ηνωμένες Πολιτείες έχουν εθνικό συμφέρον για τη διατήρηση όλων των δικαιωμάτων, των ελευθεριών, και χρήσεων της θάλασσας και του εναέριου χώρου που αναγνωρίζονται από το Διεθνές Δίκαιο. Θα διασφαλίσουν την ευημερία και την ασφαλή διέλευση με την ανάπτυξη και τη διατήρηση στη θάλασσα, υποθαλάσσια και εναέρια, μονάδων καθώς και όλη την απαραίτητη υποδομή υποστήριξης. Επιπλέον, οι Ηνωμένες Πολιτείες θα υποστηρίξουν τη βελτίωση της εθνικής άμυνας, την επιβολή του νόμου, την ασφάλεια της ναυσιπλοΐας, την ποιότητα του θαλάσσιου περιβάλλοντος, και των δυνατοτήτων έρευνας και διάσωσης. Το υφιστάμενο Διεθνές Δίκαιο προβλέπει μια ολοκληρωμένη δέσμη κανόνων που διέπουν τα δικαιώματα, τις ελευθερίες και τις χρήσεις των ωκεανών και του εναέριου χώρου όλου του κόσμου, συμπεριλαμβανομένης και της Αρκτικής. Ο νόμος αναγνωρίζει αυτά τα δικαιώματα, τις ελευθερίες, και τις χρήσεις για εμπορικά και στρατιωτικά πλοία και αεροσκάφη. Στο πλαίσιο αυτό, οι ΗΠΑ θα αναπτύξουν περαιτέρω το καθεστώς διαχείρισης υδάτινων οδών, συμπεριλαμβανομένων των συστημάτων διαχωρισμού της κυκλοφορίας, εντοπισμού και παρακολούθησης σκαφών, σε συνεργασία με τους εταίρους. Θα ενθαρρύνουν επίσης τα άλλα Έθνη να τηρούν τις διεθνώς αποδεκτές αρχές. Η συνεργασία αυτή θα διευκολύνει τις στρατηγικές εκείνες που προωθούν καινοτόμες λύσεις χαμηλού κόστους και ενισχύουν το σύστημα θαλάσσιων μεταφορών στην Αρκτική και την ασφαλή, αποτελεσματική και ελεύθερη ροή του εμπορίου.

Πρόβλεψη της μελλοντικής ενεργειακής ασφάλειας των ΗΠΑ – Οι ενεργειακοί πόροι της Αρκτικής αποτελούν μια βασική συνιστώσα της εθνικής στρατηγικής ασφαλείας των ΗΠΑ. Η περιοχή διαθέτει αποδεδειγμένα αρκετά μεγάλους αλλά και δυνητικά εκμεταλλεύσιμους πόρους πετρελαίου και φυσικού αερίου, οι οποίοι στο μέλλον θα χρησιμοποιηθούν για την κάλυψη των ενεργειακών αναγκών των ΗΠΑ. Η συνέχιση της ανάπτυξης με υπευθυνότητα των αποθεμάτων πετρελαίου και φυσικού αερίου της Αρκτικής, ευθυγραμμίζεται με την προσέγγιση των ΗΠΑ για την ανάπτυξη

νέων εγχώριων πηγών ενέργειας, συμπεριλαμβανομένων των ανανεώσιμων πηγών ενέργειας, την επέκταση της παραγωγής πετρελαίου και φυσικού αερίου, καθώς και την αύξηση των προσπαθειών της αποδοτικότητας και διατήρησης ώστε να μειωθεί η εξάρτησή τους από το εισαγόμενο πετρέλαιο και να ενισχυθεί η ενεργειακή ασφάλεια του έθνους.

Στο πλαίσιο αυτής της ευρύτερης στρατηγικής ενεργειακής ασφάλειας, η οποία περιλαμβάνει και τους στόχους της οικονομικής, περιβαλλοντικής και κλιματικής πολιτικής, η κυβέρνηση των ΗΠΑ δεσμεύεται να συνεργαστεί με τους ενδιαφερόμενους φορείς, τη βιομηχανία, και τα άλλα κράτη της Αρκτικής για να εξερευνήσει τη βάση των ενεργειακών πόρων, να αναπτύξει και να εφαρμόσει τις βέλτιστες πρακτικές, καθώς και να μοιραστεί τις εμπειρίες ώστε να ενεργοποιηθεί μια περιβαλλοντικά υπεύθυνη παραγωγή πετρελαίου και φυσικού αερίου, καθώς και των ανανεώσιμων πηγών ενέργειας.

Για το σκοπό αυτό οι Ηνωμένες Πολιτείες είναι ένα ενεργό και σημαίνον μέλος του Συμβουλίου της Αρκτικής, όπως αναλύσαμε στο πρώτο κεφάλαιο, το οποίο αποτελεί το κορυφαίο φόρουμ για την Αρκτική διπλωματία. Ο Αμερικανός Υπουργός Εξωτερικών των ΗΠΑ Τζον Κέρι εκπροσώπησε τις Ηνωμένες Πολιτείες κατά τη συνάντηση του Αρκτικού Συμβουλίου Υπουργών στην Κίρογνα της Σουηδίας, η οποία σηματοδότησε το τέλος της διετούς Σουηδικής Προεδρίας του Συμβουλίου και την αρχή της Καναδικής Προεδρίας.

Εδώ αξίζει να σημειωθεί ότι όπως προαναφέραμε οι Η.Π.Α. δεν έχουν επικυρώσει ακόμη τη συνθήκη UNCLOS., αλλά επειδή επιθυμούν να κατοχυρώσουν ερευνητικά δικαιώματα κοιτασμάτων υδρογονανθράκων σε περιοχές του Αρκτικού Ωκεανού, απαιτείται να προχωρήσουν στις απαραίτητες ενέργειες για την ανακήρυξη ΑΟΖ. Γι' αυτό το λόγο απαιτείται να καμφθούν οι αντιρρήσεις πολλών γερουσιαστών και να αλλάξει το αμερικανικό δόγμα που ήθελε να κάνει επέκταση στα 350NM στον Ειρηνικό Ωκεανό και στον Ατλαντικό Ωκεανό. Μεγάλες Εταιρείες Πετρελαίου των Η.Π.Α. έχουν ήδη εισηγηθεί επιτακτικά -για πολιτικούς και οικονομικούς λόγους- την άμεση θέσπιση ΑΟΖ τόσο προς το Δημοκρατικό όσο και προς το Ρεπουμπλικανικό

κόμμα. Αυτό οφείλεται στον αγώνα δρόμου που έχει ξεκινήσει για την διανομή του Αρκτικού Ωκεανού μεταξύ των χωρών της Αρκτικής.²⁰

3.3 Η ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΤΗΣ ΝΟΡΒΗΓΙΑΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΑΡΚΤΙΚΗ

Η πολιτική της Νορβηγίας στην περιοχή αναλύεται πλήρως στην επίσημη κυβερνητική ιστοσελίδα ²¹. Συγκεκριμένα αναφέρονται τα παρακάτω. Η Νορβηγία έχει μια θέση κλειδί στην Αρκτική. Αυτό ισχύει ιδιαίτερα για εκείνους που ζουν στο βόρειο άκρο της χώρας. Διότι έχουν αποκτήσει μια πολύτιμη εμπειρία στη διαχείριση των άφθονων πόρων της Νορβηγίας και έχουν δημιουργήσει έτσι πολύτιμες γνώσεις τις οποίες μπορεί να εκμεταλλευτεί η χώρα σε διεθνές επίπεδο. Ο σεβασμός για το Δίκαιο της Θάλασσας και τη διεθνή συνεργασία είναι ζωτικής σημασίας για την προώθηση της σταθερότητας και της βιώσιμης ανάπτυξης στην Αρκτική. Η χώρα έχει μια παράδοση στην υπεύθυνη διαχείριση των θαλάσσιων πόρων σε εθνικό επίπεδο και πρωτοστατεί επίσης στις προσπάθειες για να τεθούν σε εφαρμογή διεθνείς κανονισμοί σε αυτόν τον τομέα.

Η κυβέρνηση θα επιδιώξει να αναπτύξει περαιτέρω τη Βόρεια Νορβηγία, έτσι ώστε να γίνει μια από τις κορυφαίες περιοχές της χώρας όσον αφορά την οικονομική ανάπτυξη και τη βιωσιμότητα. Για το σκοπό αυτό λαμβάνει μέτρα για να αντιμετωπίσει τις προκλήσεις στην περιοχή επιτρέποντας έτσι στη Βόρεια Νορβηγία να ανταποκριθεί στις απαιτήσεις του μέλλοντος, η οποία είναι μια περιοχή όχι μόνο τοπικής σημασίας, αλλά επίσης, εθνικής και παγκόσμιας σημασίας.

Μελλοντικά, η κυβέρνηση θα δώσει προτεραιότητα στους ακόλουθους πέντε τομείς: **τη διεθνή συνεργασία, την ανάπτυξη του επιχειρηματικού τομέα της γνώσης,**

20. <http://www.lygeros.org>

21 https://www.regjeringen.no/en/dokumenter/report_summary/id2076191/

την ανάπτυξη των υποδομών, την ετοιμότητα ανταπόκρισης σε καταστάσεις έκτακτης ανάγκης και την προστασία του περιβάλλοντος. Οι εργασίες για να επιτευχθούν οι παραπάνω στόχοι είναι ήδη σε εξέλιξη.

Η διασυνοριακή συνεργασία είναι ζωτικής σημασίας για τη συνέχιση της αειφόρου ανάπτυξης στο βορρά. Από το 1993, η συνεργασία στη θάλασσα του Μπάρεντς μεταξύ των σκανδιναβικών χωρών, τη Ρωσία και την ΕΕ έδωσε στις χώρες που συμμετέχουν την ευκαιρία να συνεργαστούν σε πολλούς τομείς. Το Αρκτικό Συμβούλιο περιλαμβάνει τις ΗΠΑ και τον Καναδά, εκτός από τις σκανδιναβικές χώρες και τη Ρωσία, και είναι το μόνο φόρουμ για τις πολιτικές συζητήσεις σε κυβερνητικό επίπεδο. Από την ίδρυσή του το 1996, το Αρκτικό Συμβούλιο έχει επεκτείνει το πεδίο εφαρμογής του να αντιμετωπίσει ένα ευρύ φάσμα θεμάτων. Για παράδειγμα, επί του παρόντος εξετάζει πώς οι χώρες της Αρκτικής μπορούν να αποτρέψουν την πετρελαϊκή ρύπανση στα ύδατα της Αρκτικής. Αυτό, σε συνδυασμό με τη μεγάλη σημασία της Αρκτικής για το παγκόσμιο κλίμα, είναι ένας από τους λόγους για τους οποίους χώρες όπως η Ινδία, η Νότια Κορέα, η Κίνα και η Σιγκαπούρη έχουν επιδιώξει - και τους έχει χορηγηθεί - καθεστώς παρατηρητή στο Συμβούλιο.

Η Κυβέρνηση θα ενισχύσει τη θέση της Νορβηγίας ως υπεύθυνος παράγων και εταίρος στο βορρά, με γνώμονα την ανάπτυξη της γνώσης, την ανάπτυξη των επιχειρήσεων και τη διεθνή συνεργασία. Νέες ευκαιρίες για την εκμετάλλευση των φυσικών πόρων, νέων εμπορικών δρόμων και την αύξηση των ανθρώπινων δραστηριοτήτων μπορεί να έχει σοβαρές συνέπειες για το περιβάλλον και την κοινωνία, και η Νορβηγία έχει μεγάλη ευθύνη για να εξασφαλιστεί η βιώσιμη διαχείριση του περιβάλλοντος και των φυσικών πόρων της περιοχής. Η Κυβέρνηση θα ενισχύσει το διάλογο σχετικά με την Αρκτική με μια σειρά από χώρες, και θα προωθήσει την επιχειρηματική συνεργασία, μέσω του Αρκτικού Συμβουλίου. Περαιτέρω θα εργαστεί για να προωθήσει τη διασυνοριακή ελευθερία κυκλοφορίας στην περιοχή, και ο στόχος είναι να αφαιρεί πέντε με δέκα συνοριακά εμπόδια κάθε χρόνο. Η Νορβηγία θα επιδιώξει επίσης να επεκτείνει το καθεστώς τοπικής διασυνοριακής κυκλοφορίας με τη Ρωσία. Μαζί, και τα πέντε Κράτη που βρέχονται από τον Αρκτικό Ωκεανό

διαπραγματεύτηκαν μια κοινή δήλωση το 2014 σχετικά με την ανάγκη για την ανάπτυξη των μέτρων για την καταπολέμηση της άναρχης αλιείας στον Αρκτικό Ωκεανό.

Η Παρουσία της Νορβηγίας στο Βορρά συμβάλλει στην ασφάλεια, τη σταθερότητα και την προβλεπτικότητα στην περιοχή. Η στρατιωτική παρουσία της Νορβηγίας, σε συνδυασμό με εκείνη των συμμάχων της, είναι απαραίτητη σε αυτό το πλαίσιο. Η κυβέρνηση θα λάβει μέτρα για να εξασφαλίσει ότι οι νορβηγικές ένοπλες δυνάμεις έχουν μια πλήρη κατανόηση της κατάστασης στην Αρκτική και υψηλό επίπεδο επιχειρησιακής ικανότητας στην περιοχή.

Η Κυβέρνηση θα προωθήσει τη συνεργασία μεταξύ των ερευνητικών κοινοτήτων του ιδιωτικού και του δημόσιου τομέα σε εθνικό και διεθνές επίπεδο. Νέες άδειες εξερεύνησης θα χορηγηθούν σε περιοχές στις οποίες λειτουργούν δραστηριότητες εξόρυξης πετρελαίου. Το έργο της χαρτογράφησης των ορυκτών πόρων στη βόρεια Νορβηγία θα συνεχιστεί. Η Κυβέρνηση θα ενισχύσει επίσης τη μακροπρόθεσμη έρευνα που είναι προσανατολισμένη στη βιομηχανία, για παράδειγμα στους τομείς της θαλάσσιας βιοτεχνολογίας και βιοκατόπτεισης.

Μια ολοκληρωμένη πολιτική για την προώθηση της οικονομικής ανάπτυξης στον τομέα των θαλάσσιων μεταφορών θα αναπτυχθεί, και μια λευκή βίβλος για τη βιωσιμότητα του κλάδου της υδατοκαλλιέργειας θα παρουσιαστεί το 2015. Μια νέα ναυτιλιακή στρατηγική θα χαράξει την πορεία για τη ναυτιλιακή βιομηχανία στον απώτατο Βορρά. Η κυβέρνηση θα προωθήσει επίσης στοχευμένες δραστηριότητες μάρκετινγκ στον τομέα του τουρισμού μέσα από τις μεγάλες ταξιδιωτικές εταιρείες.

Η ταχεία αλλαγή του κλίματος και η αυξημένη δραστηριότητα στα βόρεια σημαίνει ότι απαιτείται περισσότερη γνώση. Ως εκ τούτου, η κυβέρνηση θα αναπτύξει περαιτέρω την περιβαλλοντική έρευνα που διεξάγεται υπό την αιγίδα του Κέντρου Φραμ, και θα συνεχίσει να παρέχει χρηματοδότηση για την ερευνητική πρωτοβουλία για τη Βόρεια Νορβηγία και για το πρόγραμμα Polar Research, σύμφωνα με το Συμβούλιο Ερευνών της Νορβηγίας.

Το Νορβηγικό Πολικό Ινστιτούτο έχει επίσης ξεκινήσει ένα ερευνητικό έργο που θα ενισχύσει τις γνώσεις περί του θαλάσσιου πάγου, της αλλαγή του κλίματος και της μετεωρολογίας. Το έργο θα περιλαμβάνει και έρευνες με το ερευνητικό σκάφος Λανς το οποίο θα έχει ως πεδίο ερευνών τον πάγο της Αρκτικής. Το πρόγραμμα MAREANO διεξάγει έρευνες στο βυθό της θάλασσας στα βόρεια, και τα αποτελέσματα παρέχουν μια βάση για τη διαχείριση των θαλάσσιων περιοχών της Νορβηγίας. Η κυβέρνηση έχει συμπεριλάβει επίσης χρηματοδότηση στην πρόταση προϋπολογισμού της για το 2015 για να καταβληθούν περαιτέρω προσπάθειες για να χαρτογραφήσει τις δυνητικές περιοχές πετρελαίου στη Θάλασσα του Μπάρεντς.

Σύμφωνα με την επίσημη Νορβηγική θέση τα 11.600 χιλιόμετρα δρόμων, 28 αεροδρόμια και 71 μεγάλα λιμάνια της περιοχής δεν είναι αρκετά για να διασφαλίσουν ότι η Βόρεια Νορβηγία διαθέτει ένα αποτελεσματικό και αξιόπιστο σύστημα μεταφορών. Το 2014 η Νορβηγία εκτόξευσε το δεύτερο δορυφόρο της που έχει εγκατεστημένο το Σύστημα Αυτόματης Αναγνώρισης Automatic Identification System (AIS Sat-2), το οποίο θα δώσει μια καλύτερη εικόνα της ναυτιλιακής δραστηριότητας στην Αρκτική. Θα παράσχει επίσης μια καλύτερη εικόνα των θαλάσσιων περιοχών κατά τη διάρκεια της έρευνας και διάσωσης, καθώς και σε άλλα περιστατικά, αλλά είναι επίσης ένα χρήσιμο εργαλείο για την αποκάλυψη παράνομων αλιευτικών δραστηριοτήτων.

Ο αριθμός των εμπορικών πλοίων που πλέουν από το Βορειοανατολικό πέρασμα είναι πιθανό να αυξηθεί ως αποτέλεσμα της κλιματικής αλλαγής. Αυτό, σε συνδυασμό με την αύξηση των πετρελαϊκών δραστηριοτήτων, θα σημαίνει ότι η επικοινωνία - ειδικά τις υπηρεσίες αμφίδρομης επικοινωνίας - και οι υποδομές θα πρέπει να βελτιωθούν σε ολόκληρη την περιοχή.

Μέσα από την εποπτεία του συστήματος παρακολούθησης και θαλάσσιων πληροφοριών Barents Watch, οι κυβερνητικές υπηρεσίες που έχουν τη λειτουργική ευθύνη στη θάλασσα θα είναι σε θέση να ανταλλάσσουν πληροφορίες πιο αποτελεσματικά και με ασφάλεια. Επιπλέον το Νορβηγικό Διαστημικό Κέντρο αναπτύσσει συστήματα δορυφορικών επικοινωνιών για την ομαλή επικοινωνία βορείως

του γεωγραφικού πλάτους των 75 ° Β όπου οι περιοχές δεν καλύπτονται από τον Inmarsat.

Τέλος το Κοινό Κέντρο Συντονισμού Έρευνας και Διάσωσης της Βόρειας Νορβηγίας επιβλέπει και ελέγχει περίπου το 80% της περιφέρειας έρευνας και διάσωσης της Νορβηγίας στην Αρκτική. Οι τεράστιες αποστάσεις σε συνδυασμό με την αύξηση της κυκλοφορίας και των δραστηριοτήτων στην περιοχή καθιστούν αναγκαία την ενίσχυση της ετοιμότητας και της ικανότητας της Νορβηγικής ακτοφυλακής στον τομέα αυτό. Εξαιτίας της ταχείας αλλαγής του κλίματος και της αύξησης της ανθρώπινης δραστηριότητας, είναι επίσης ζωτικής σημασίας η ανάπτυξη ολοκληρωμένων σχεδίων διαχείρισης και ενδεδειγμένων μελετών των περιβαλλοντικών επιπτώσεων. Η στενή συνεργασία μεταξύ των χωρών στο βορρά είναι επίσης σημαντική για την αντιμετώπιση διεθνικών περιβαλλοντικών ζητημάτων. Οι δραστηριότητες εξόρυξης πετρελαίου και φυσικού αερίου στην Αρκτική απαιτούν βαθιά γνώση των σχετικών κινδύνων. Ορισμένα έργα έχουν δρομολογηθεί για την καλύτερη κατανόηση των κινδύνων και για να αναπτύξουν τεχνικές λύσεις προσαρμοσμένες στις συνθήκες της Αρκτικής. Η Νορβηγία διαδραματίζει ένα σημαντικό ρόλο στις προσπάθειες ετοιμότητας έκτακτης ανάγκης στο βορρά.

Την άνοιξη του 2014, η κυβέρνηση ενίσχυσε την ετοιμότητα στο Svalbard με την εκμίσθωση δύο νέων ελικόπτερων έρευνας και διάσωσης. Είναι επίσης σε εξέλιξη οι προσπάθειες για τη δημιουργία μίας βάσης η οποία θα αντιμετωπίζει περιστατικά μόλυνσης από πετρελαιοκηλίδες στα νησιά Lofoten και Vesterålen, όπως επισημάνθηκε στη πλατφόρμα πολιτικής της κυβέρνησης, Το Αρκτικό Συμβούλιο έχει συστήσει μια ομάδα εργασίας για την πρόληψη της ρύπανσης από πετρελαιοκηλίδες στην Αρκτική με κοινή προεδρία από τη Ρωσία και τη Νορβηγία. Η Νορβηγία συμμετέχει επίσης στις εργασίες για την ανάπτυξη διεθνών προτύπων για τις επιχειρήσεις εξόρυξης πετρελαίου στην Αρκτική.

3.4 Η ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΤΗΣ ΡΩΣΙΑΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΑΡΚΤΙΚΗ

Η Ρωσία έχει αναγνωρίσει την Αρκτική τόσο ως στρατηγική προτεραιότητα όσο και ως μια βασική πηγή εσόδων για το 21ο αιώνα. Με φόντο τις προσδοκίες σχετικά με τις ευκαιρίες που είναι διαθέσιμες στην Αρκτική, η Ρωσία επιδιώκει πρωτίστως μια πολιτική που είναι επικεντρωμένη στην ενίσχυση της εθνικής της κυριαρχίας στην περιοχή.

Σύμφωνα με το ρωσικό υπουργείο Φυσικών Πόρων και Περιβάλλοντος, οι πόροι στη ρωσική Αρκτική υφαλοκρηπίδα εκτιμάται ότι ισοδυναμούν με 83 δισεκατομμύρια τόνους πετρελαίου, το 80% εκ των οποίων βρίσκονται στις θάλασσες του Barents και του Kara. Η Ρωσική Αρκτική υφαλοκρηπίδα περιέχει μεταξύ 5 και 9% των υγρών υδρογονανθράκων της Ρωσίας και μέχρι 12,5% των πόρων του φυσικού αερίου. Η Αρκτική ζώνη περιέχει επίσης σημαντικούς πόρους και στην ξηρά. Τα αποθέματα φυσικού αερίου της χερσονήσου Yamal μόνο είναι 505.569 δισεκατομμύρια κυβικά μέτρα, και πετρελαϊκών πόρων είναι 4144 εκατομμύρια τόνοι.

Δεδομένου ότι η Ρωσία έχει σημαντικές χερσαίες πηγές ενέργειας, έργα εξόρυξης από υπεράκτιες πηγές δεν ήταν προτεραιότητα για την ενεργειακή πολιτική της στη δεκαετία του 1990 μέχρι και τις αρχές της δεκαετίας του 2000. Και ενώ έγιναν προσπάθειες να αναπτυχθούν κάποιοι υπεράκτιοι πόροι, συμπεριλαμβανομένων και εκείνων στην περιοχή της Αρκτικής, ολοκληρωμένη πολιτική για την περιοχή μέχρι το 2000 δεν υπήρχε. Στο δεύτερο μισό της δεκαετίας του 2000, λόγω των υψηλών τιμών του πετρελαίου και του φυσικού αερίου, της μείωσης των πόρων σε περιοχές παραδοσιακής παραγωγής στη Δυτική Σιβηρία αλλά και των γεωπολιτικών συνθηκών, - είχε ήδη αρχίσει ο ανταγωνισμός στην Αρκτική με την τήξη των πάγων - οι ρωσικές αρχές έθεσαν ως κύριο στρατηγικό στόχο της κρατικής πολιτικής για την Αρκτική την ανάπτυξη των πόρων του φυσικού αερίου και του πετρελαίου στην Αρκτική.

Επιπλέον, σε αντίθεση με την περίοδο του Ψυχρού Πολέμου όταν οι ρωσικές στρατιωτικές στρατηγικές στην Αρκτική υπαγορεύονταν από τη λογική της παγκόσμιας πολιτικής και στρατιωτικής αντιπαράθεσης μεταξύ των δύο υπερδυνάμεων (ΕΣΣΔ και

ΗΠΑ) και των στρατιωτικών συνασπισμών (Σύμφωνο της Βαρσοβίας και του ΝΑΤΟ), οι τρέχουσες στρατιωτικές πολιτικές της Μόσχας στην περιοχή οδηγούνται από εντελώς διαφορετικά κίνητρα. Δεδομένου ότι η απειλή του παγκόσμιου πυρηνικού πολέμου έχει περάσει, αυτές οι στρατηγικές τώρα προσπαθούν να επιτύχουν τρεις βασικούς στόχους: **να διεκδικήσουν τη Ρωσική κυριαρχία στην περιοχή, να προστατεύσουν τα οικονομικά συμφέροντα της Ρωσίας στο απώτατο Βορρά και να αποδείξουν ότι η Ρωσία παραμένει μια χώρα μεγάλη ισχύος με παγκόσμιας κλάσης στρατιωτικές δυνατότητες.**

Η Ρωσία επιδεικνύει τη στρατιωτική ισχύ της και την περιφερειακή παρουσία της στην Αρκτική, κυρίως με στρατηγικά βομβαρδιστικά και στρατηγικά πυρηνικά υποβρύχια, και ναυτικές περιπολίες, καθώς και με χερσαίες και ναυτικές ασκήσεις. Αξίζει να σημειωθεί ότι στην κορυφή της υποθαλάσσιας οροσειράς που διασχίζει τον Βόρειο Παγωμένο ωκεανό σε μήκος 1.800 χλμ., ανάμεσα στα σιβηρικά ύδατα και το καναδικό νησί Έλσμυρ, μια ρωσική αποστολή είχε στήσει το καλοκαίρι του 2007, σε βάθος 4.200 μέτρων στην κάθετο του Βορείου Πόλου, τη ρωσική σημαία, σηματοδοτώντας και επίσημα την έναρξη του αγώνα για την εκμετάλλευση των κοιτασμάτων της Αρκτικής.

Η στρατηγική ανάπτυξης της Ρωσικής Αρκτικής ζώνης για την περίοδο μέχρι το 2020 υπεγράφη στις 20 του Φλεβάρη του 2013 από τον Πρόεδρο της Ρωσικής Ομοσπονδίας Βλαντιμίρ Πούτιν ²².

Η στρατηγική περιλαμβάνει ένα πλαίσιο ενεργειών οι οποίες συνοψίζονται στις ακόλουθες:

- **Γενική θεώρηση και πρόβλεψη για το μέλλον**
- **Εντοπισμός των κυριότερων κινδύνων και απειλών**
- **Αναπτυξιακές προτεραιότητες και βασικές δραστηριότητες**
- **Μηχανισμοί για την εφαρμογή της στρατηγικής**
- **Στάδια υλοποίησης**

22. http://www.star.nesdis.noaa.gov/star/documents/meetings/Ice2013/dayOne/Sokolov_Russian.pdf

- **Κύρια χαρακτηριστικά της κοινωνικο-οικονομικής ανάπτυξης της Αρκτικής**
- **Παρακολούθηση της εφαρμογής της στρατηγικής**

Η στρατηγική προσδιορίζει τους βασικούς μηχανισμούς, μεθόδους και μέσα για την επίτευξη των στρατηγικών στόχων και προτεραιοτήτων για μια βιώσιμη ανάπτυξη στη ρωσική Αρκτική. Η στρατηγική έχει ως στόχο την υλοποίηση της εθνικής κυριαρχίας και των εθνικών συμφερόντων της Ρωσικής Ομοσπονδίας στην Αρκτική και συμβάλλει στην πραγματοποίηση των βασικών στόχων της Πολιτικής της Ρωσικής Ομοσπονδίας.

Οι βασικοί παράγοντες που επηρεάζουν την κοινωνικο-οικονομική ανάπτυξη των ρωσικών περιοχών της Αρκτικής είναι οι ακραίες κλιματικές συνθήκες, οι μεγάλες αποστάσεις από τα βιομηχανικά κέντρα, ενώ υπάρχουν και αρκετοί κίνδυνοι και απειλές στις παρούσες συνθήκες οι οποίοι πρέπει να αντιμετωπιστούν άμεσα για να μην υποθηκευτεί το μέλλον της Ρωσικής Ομοσπονδίας εκεί όπως αρνητικές δημογραφικές τάσεις, υπανάπτυξη της βασικής υποδομής, και έλλειψη ισορροπίας στην οικονομική ανάπτυξη. Οι αναπτυξιακές προτεραιότητες και οι βασικές δραστηριότητες της Ρωσικής κυβέρνησης είναι οι παρακάτω:

α. Η κοινωνικο-οικονομική ανάπτυξη στη Ρωσική Αρκτική. Δηλαδή η βελτίωση της διακυβέρνησης, και της ποιότητας ζωής των αυτοχθόνων πληθυσμών της.

β. Η ανάπτυξη της επιστήμης και της τεχνολογίας με την επιστημονική έρευνα και προγράμματα, τις νέες τεχνολογίες στον τομέα της περιβαλλοντικής διαχείρισης με μακροπρόθεσμες προοπτικές.

γ. Η δημιουργία σύγχρονων υποδομών πληροφοριών και τηλεπικοινωνιών όπως κέντρα επικοινωνιών, επίγειων και δορυφορικών κλπ

δ. Η Περιβαλλοντική ασφάλεια (ανάπτυξη των προστατευόμενων περιοχών της Αρκτικής, προγράμματα καθαρισμού περιβάλλοντος από προηγούμενη μόλυνση).

ε. Η διεθνής συνεργασία στην Αρκτική (επωφελείς πολυμερείς

και διμερείς συνεργασίες, η προώθηση των νέων οδών του θαλάσσιου εμπορίου).

στ. Η εξασφάλιση της στρατιωτικής ασφάλειας, της άμυνας και της προστασίας των συνόρων της Ρωσικής Ομοσπονδίας στην Αρκτική.

Οι μηχανισμοί για την εφαρμογή της στρατηγικής που θα ακολουθηθούν είναι οι παρακάτω:

α. Παροχή νομικού πλαισίου στον τομέα της ανάπτυξης των θεμελίων της διακυβέρνησης της Αρκτικής Ρωσικής ζώνης.

β. Καθιέρωση ειδικών καθεστώτων εκμετάλλευσης των φυσικών πόρων και προστασίας του περιβάλλοντος, και κυβερνητικές ρυθμίσεις της ναυσιπλοΐας κατά μήκος του Βόρειου περάσματος.

γ. Βελτίωση της κανονιστικής διαδικασίας στην παραδοσιακή αλιεία, εγκαθίδρυση και λειτουργία των αυτοχθόνων κοινοτήτων, χρήση της γης και προστασία της παραδοσιακής κατοικίας και των οικονομικών τους δραστηριοτήτων

δ. Σχηματισμό ενός συστήματος παρακολούθησης και ανάλυσης του επίπεδου της οικονομικής ανάπτυξης της Αρκτικής ζώνης.

3.4.1 ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΟ ΣΧΕΔΙΟ ΕΦΑΡΜΟΓΗΣ

Το σχέδιο εφαρμογής των παραπάνω χωρίζεται σε δύο φάσεις. Η πρώτη φάση της στρατηγικής αφορά την περίοδο 2013-2015 και περιλαμβάνει:

Βελτίωση της νομικής βάσης και της αποτελεσματικότητας της δημόσιας διοίκησης, συντονισμό της πολιτικής και της ομοσπονδιακής αστυνομίας, εξασφάλιση της διεθνούς νομικής αναγνώρισης της υφαλοκρηπίδας της Ρωσίας στον Αρκτικό Ωκεανό, και καθιέρωση του Λιμενικού Σώματος της Ομοσπονδιακής Υπηρεσίας Ασφαλείας στην Αρκτική.

Η δεύτερη φάση της στρατηγικής αφορά την περίοδο 2.015 - 2.020 και περιλαμβάνει:

Εφαρμογή των ανταγωνιστικών πλεονεκτημάτων στον τομέα της ανάπτυξης των ορυκτών πόρων για την ρωσική υφαλοκρηπίδα, ανάπτυξη συνοριακών

υποδομών και τεχνικού εξοπλισμού των συνόρων, και τέλος δημιουργία και ανάπτυξη του συστήματος πολλαπλών χρήσεων "Arctic", και εκσυγχρονισμό του συστήματος ραδιοναυτιλίας μεγάλης εμβέλειας "RSDN-20".

Μια ομοσπονδιακή εκτελεστική εξουσία ή μια ομάδα εργασίας, που θα διοριστεί από τη ρωσική κυβέρνηση θα συντονίζει και θα παρακολουθεί την εφαρμογή των δύο σταδίων. Ετήσιες εκθέσεις θα αναφέρουν στον Πρόεδρο σχετικά με την πρόοδο και τα αποτελέσματα εφαρμογής του προγράμματος στο τέλος κάθε έτους.

Από όλα τα παραπάνω είναι ολοφάνερη η αξία που δίνει η Ρωσία στην Αρκτική την οποία θεωρεί ένα μεγάλο συντελεστή γεωπολιτικής ισχύος και δύναμης. Αυτό αντικατοπτρίζεται πλήρως και στα λόγια του αντιπροέδρου της ρωσικής κυβέρνησης και πρώην απεσταλμένου της Ρωσίας στο NATO Ντιμίτρι Ρογκόζιν ο οποίος είχε δηλώσει σε ανύποπτο χρόνο, ότι «Η Ρωσία ίσως απολέσει την εθνική κυριαρχία της σε περίπου σαράντα χρόνια αν αποτύχει να ορίσει με σαφήνεια τα εθνικά συμφέροντά της στην Αρκτική. Αν δεν το κάνουμε τώρα, θα χάσουμε τη μάχη για τις πλουτοπαραγωγικές πηγές της Αρκτικής, που σημαίνει ότι θα χάσουμε μια μεγάλη μάχη για την προάσπιση του δικαιώματός μας στην εθνική ανεξαρτησία και κυριαρχία».

3.5 Η ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΤΗΣ ΔΑΝΙΑΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΑΡΚΤΙΚΗ

Η στρατηγική του Βασιλείου της Δανίας για την Αρκτική 2011-2020 εγκρίθηκε από την κυβέρνηση της Δανίας, της κυβέρνησης των Νήσων Φερόε και της Κυβέρνησης της Γροιλανδίας και η εφαρμογή της ξεκίνησε από το Υπουργείο Εξωτερικών της Δανίας, τον Αύγουστο του 2011²³.

Το σχέδιο στρατηγικής, το οποίο ήταν το πρώτο για μια κοινή πολιτική για την Αρκτική μεταξύ της Γροιλανδίας, και της Δανίας, περιέχει μια σειρά από πολιτικούς στόχους, οι οποίοι σε γενικές γραμμές χωρίζονται σε δύο κατηγορίες: πρώτον, στην

23. http://usa.um.dk/en/~media/USA/Washington/Arctic_strategy.pdf (Kingdom of Denmark Strategy for the Arctic 2011–2020)

υποστήριξη και ενίσχυση της πορείας της Γροιλανδίας προς μεγαλύτερη αυτονομία και αυτοδιοίκηση, και το δεύτερο, τη διατήρηση της Δανίας ως ένας σημαντικός παράγοντας στην περιοχή της Αρκτικής. Η στρατηγική που θα αναπτύξει η Δανία θα είναι πρώτα από όλα μια στρατηγική που θα ωφελεί τους κατοίκους της Αρκτικής. Οι τεράστιες αλλαγές στην Αρκτική είναι ένα από τα πιο σημαντικά παγκόσμια θέματα, και επειδή ο κόσμος έχει στρέψει ξανά την προσοχή του στην Αρκτική, ο στόχος πρέπει να είναι να ενισχυθεί το καθεστώς του Βασιλείου ως παγκόσμιος παράγοντας στην περιοχή της Αρκτικής.

Τα τέσσερα κεφάλαια της στρατηγικής, περιέχουν καθήκοντα και ρόλους των Νήσων Φερόε και ιδιαίτερα της Γροιλανδίας, ως το βορειότερο τμήμα της Δανέζικης Επικράτειας. Στο πρώτο κεφάλαιο, περιγράφονται οι εξής τρεις στόχοι: η επίλυση των διαφορών των θαλάσσιων συνόρων, σύμφωνα με το Διεθνές Δίκαιο, η ενίσχυση της θαλάσσιας ασφάλειας και η επιβολή της κυριαρχίας και ανάληψη της εποπτείας της περιοχής. Η στρατηγική καταδεικνύει σαφώς τη σημασία του Διεθνούς Δικαίου, ιδίως της Σύμβασης των Ηνωμένων Εθνών για το Δίκαιο της Θάλασσας και της ειρηνικής διεθνούς συνεργασίας, όσον αφορά την ανάπτυξη της Αρκτικής. Για την ασφάλεια στη θάλασσα, όπως αναφέρεται είναι επείγουσα η ανάγκη βελτίωσης των υποδομών και της εφαρμογής προληπτικών μέτρων ασφαλείας, όπως παγκόσμιων κανόνων και προτύπων για τη ναυσιπλοΐα στην Αρκτική. Η στρατηγική περιλαμβάνει τις προτεραιότητες και καθήκοντα επιβολής κυριαρχίας από τις ένοπλες δυνάμεις μέσω εμφανούς παρουσίας στην περιοχή όπου η εποπτεία τους είναι κεντρικής σημασίας. Αξίζει να σημειωθεί η έμφαση που δίνει η Δανία στη σημασία του NATO για τη συνεργασία μεταξύ των πέντε Κρατών στην Αρκτική.

Στο δεύτερο κεφάλαιο υπάρχει ένας μακρύς κατάλογος εργασιών ο οποίος περιλαμβάνει την εκμετάλλευση των ορυκτών πόρων σύμφωνα με τις υψηλότερες διεθνείς προδιαγραφές, την αύξηση της χρήσης των ανανεώσιμων πηγών ενέργειας, συγκομιδή πόρων διαβίωσης με τρόπους ώστε να υποστηρίζουν την αειφόρο ανάπτυξη, αξιοποίηση νέων οικονομικών ευκαιριών στην Αρκτική (σε στενή συνεργασία με τη βιομηχανία), διατήρηση ηγετικού ρόλου σε διεθνές επίπεδο στον τομέα της έρευνας, και

προώθηση της συνεργασίας στην Αρκτική για την ανθρώπινη υγεία και την κοινωνική βιωσιμότητα. Πράγματι, η στρατηγική αναφέρει ειδικότερα "νέες" οικονομικές δραστηριότητες και βιομηχανίες στην Αρκτική, εκτός από την αλιεία, η οποία είναι κατά ιστορική άποψη η πιο σημαντική δραστηριότητα. Οι νέες αυτές βιομηχανικές δραστηριότητες περιλαμβάνουν υδροηλεκτρική ενέργεια, εξορύξεις μεταλλευμάτων, τον τουρισμό και την εξερεύνηση άλλων ορυκτών, κυρίως ορυκτών καυσίμων και άλλων ενεργειακών πόρων που θεωρούνται ως ζωτικής σημασίας για την ανάπτυξη της Γροιλανδίας. Η εμπορική Ναυτιλία, και τα νέα περάσματα πλοίων, λαμβάνουν λιγότερη προσοχή από ό,τι άλλες προτεραιότητες και στόχοι. Η στρατηγική μπορεί να θεωρηθεί ως ένα μέσο για την προσέλκυση νέων βιομηχανιών και επενδύσεων στη Γροιλανδία.

Το τρίτο κεφάλαιο, ενισχύει την επιδίωξη της γνώσης σχετικά με την αλλαγή του κλίματος και τις παγκόσμιες και περιφερειακές επιπτώσεις της. Η έρευνα πρέπει να ενισχυθεί και η διαχείριση του φυσικού περιβάλλοντος της Αρκτικής, θα πρέπει να γίνεται σύμφωνα με τις καλύτερες επιστημονικές γνώσεις και πρότυπα. Η στρατηγική δίνει προτεραιότητα στα μέτρα κατά της ρύπανσης, που θα επιτευχθεί με την εκμάθηση και κατανόηση των επιπτώσεων της κλιματικής αλλαγής σε τοπικό περιφερειακό και παγκόσμιο επίπεδο. Αναγνωρίζει ότι υπάρχει σαφής σχέση μεταξύ της κλιματικής αλλαγής, την προσβασιμότητα και τις ευκαιρίες εξερεύνησης, ενώ τονίζει και πάλι το ευάλωτο κλίμα της Αρκτικής.

Τα κύρια καθήκοντα που αναφέρονται στο τελευταίο κεφάλαιο, περιλαμβάνουν την ιεράρχηση της παγκόσμιας συνεργασίας στους σχετικούς τομείς, ιδίως τις κλιματικές αλλαγές, την προστασία του περιβάλλοντος, την ασφάλεια στη θάλασσα και τα δικαιώματα των αυτοχθόνων λαών με την ενίσχυση της συνεργασίας στο Αρκτικό Συμβούλιο, με την ΕΕ και τα περιφερειακά συμβούλια και την αναβάθμιση των διμερών συνεργασιών και διαλόγου. Στο τελευταίο κεφάλαιο τέλος υπογραμμίζεται η ανάγκη να δοθεί προτεραιότητα στην παγκόσμια συνεργασία σε τομείς σχετικούς με την Αρκτική.

Από την παραπάνω ανάλυση γίνεται ξεκάθαρο ότι η στρατηγική της Δανίας σκοπεύει αφενός, στο να ενισχυθεί η θέση της Γροιλανδίας στο καθεστώς της ως

αυτοδιοικούμενη οντότητα και, δεύτερον, να αντιδράσει και να ανταποκριθεί στις πρόσφατες σημαντικές περιβαλλοντικές, γεωοικονομικές και γεωπολιτικές αλλαγές, καθώς και το αυξανόμενο παγκόσμιο ενδιαφέρον στην περιοχή της Αρκτικής²⁴.

24. http://www.geopoliticsnorth.org/index.php?option=com_content&view=article&id=157:danish-preliminary-arctic-strategy&catid=40&Itemid=108

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4: Ο ΡΟΛΟΣ ΤΟΥ ΝΑΤΟ ΚΑΙ ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΑΙΚΗΣ ΕΝΩΣΗΣ ΣΤΗΝ ΑΡΚΤΙΚΗ

4.1 Ο ΡΟΛΟΣ ΤΟΥ ΝΑΤΟ ΣΤΗΝ ΑΡΚΤΙΚΗ.

Από το 2008 το ΝΑΤΟ προσπάθησε να επαναπροσδιορίσει τη θέση του στη διεθνή συνεργασία για την Αρκτική και να επεκτείνει τη δραστηριότητά του σε ολόκληρο το απότατο Βορρά. Μια σειρά από δηλώσεις σχετικά με την Αρκτική έχουν γίνει από τους σημαντικότερους εκπροσώπους της συμμαχίας. Σε συναντήσεις και σεμινάρια εμπειρογνομόνων έχουν εντοπιστεί τα βασικά ζητήματα. Το ΝΑΤΟ έχει σαφώς καθορίσει τις προτεραιότητές του στην περιοχή στη διάσκεψη για τις προοπτικές ασφάλειας στο απότατο Βορρά που πραγματοποιήθηκε στο Reykjavik, στο τέλος του Ιανουαρίου του 2009. Το ΝΑΤΟ θα επικεντρωθεί στις οικολογικές συνέπειες της υπερθέρμανσης του πλανήτη και της ανθρώπινης δραστηριότητας στην περιοχή της Αρκτικής, τους κινδύνους των οικολογικών και ανθρωπογενών καταστροφών, και ούτω καθεξής. Αυτή η εστίαση δεν αποκλείει, ωστόσο, μια αμιγώς στρατιωτική συνιστώσα της πολιτικής του ΝΑΤΟ, όπως αντικατοπτρίζεται σε μια σειρά ασκήσεων που διεξάγονται υπό την αιγίδα της συμμαχίας.

Στην πραγματικότητα, το ΝΑΤΟ έχει δηλώσει μια νέα περιοχή προτεραιότητας και ενδιαφέροντος²⁵ η οποία είναι ο παγκόσμιος ανταγωνισμός για πόρους. Οι κύριοι παράγοντες που επηρεάζουν το στρατιωτικό δυναμικό της συμμαχίας και την ανάπτυξη του είναι οι πολιτικές συνθήκες στην παγκόσμια κοινότητα, η επιχειρησιακή και στρατηγική κατάσταση, καθώς και τα αποθεματικά των ενεργειακών πόρων και η κατανομή τους σε παγκόσμιο επίπεδο. Αυτή η άποψη επιβεβαιώνεται από δηλώσεις του πρώην Γενικού Γραμματέα του ΝΑΤΟ Γιάπ ντε Χουπ Σέφερ σύμφωνα με την οποία «στο ΝΑΤΟ έχει οριστεί το καθήκον της εδραίωσης της επιρροής του γύρω από τις περιοχές που περιέχουν υπάρχοντα και μελλοντικά αποθέματα ενεργειακών πόρων και στις οδούς μεταφοράς τους». Σε αυτό το πλαίσιο, το ΝΑΤΟ έχει στρατηγικό συμφέρον στην Αρκτική. Τα κράτη της Αρκτικής της συμμαχίας (οι Ηνωμένες Πολιτείες της

25. http://www.uarctic.org/media/857300/arctic_eng.pdf

Αμερικής, ο Καναδάς, η Νορβηγία, η Δανία και η Ισλανδία), ωστόσο, διαφωνούν για το πού θα οριστεί το όριο της υφαλοκρηπίδας πέραν των 200 μιλίων. Ο Σέφερ πρότεινε να μετατραπεί το NATO σε ένα φόρουμ στο οποίο οι πέντε αυτές χώρες θα μπορούσαν να συζητήσουν τις διαφορές τους: «Πρέπει να διασφαλίσουμε ότι δεν θα παρασυρθούμε σε μια πορεία περιφερειοποίησης – γιατί αυτός ο δρόμος οδηγεί στον κατακερματισμό. Και αυτό είναι ένα μονοπάτι που πρέπει να αποφύγουμε πάση θυσία». Το συμπέρασμα είναι ότι τα κράτη της Αρκτικής δεν θα πρέπει να έχουν αποκλειστική δικαιοδοσία για τη χρήση του ενεργειακών πόρων της περιοχής. Για να δικαιολογήσει τη στρατιωτική παρουσία της συμμαχία στην Αρκτική ο Σέφερ παρατήρησε ότι ορισμένες χώρες έχουν επεκτείνει το στρατιωτικό τους δυναμικό και τη δραστηριότητα στην Αρκτική. Η δήλωση αυτή μπορεί να αναφερόταν μόνο στη Ρωσία, αν και δεν το είπε ευθέως.

Για παράδειγμα, οι ασκήσεις που διεξήχθησαν στη Νορβηγία από 13 έως 26 Μαρτίου 2009, με το κωδικό όνομα “Cold Response”, δείχνουν ότι οι δηλώσεις του Σέφερ και η εμπλοκή του NATO στόχευαν ακριβώς στην Ρωσία. Σύμφωνα με το σενάριο της άσκησης “Η μεγάλη μη δημοκρατική Χώρα «Nordland» είχε δηλώσει τα δικαιώματά της σε μια πετρελαιοπηγή που βρισκόταν στα χωρικά ύδατα της μικρής δημοκρατικής Χώρας «Midland». Ωστόσο, η είσοδος των συμμάχων της Midland στον πόλεμο οδηγεί στη νίκη. Ρώσοι ειδικοί πιστεύουν ότι οι ασκήσεις έγιναν για να εξακριβωθούν οι θέσεις του NATO στην Αρκτική. Οι ειδικοί διαφωνούν για τους λόγους και τα κίνητρα που οδήγησαν εμπλοκή του NATO στον απώτατο Βορρά. Σύμφωνα με μια άποψη, το NATO, ανιχνεύοντας προκλήσεις από άλλους διεθνείς οργανισμούς που ασχολούνται με την ευρωπαϊκή, διατλαντική, και την παγκόσμια ασφάλεια (ΟΗΕ, ΕΕ, Οργανισμός Συνεργασίας της Σαγκάης, κλπ), προσπαθεί να διατηρήσει το ρόλο του ως επικεφαλής εγγυητής της περιφερειακής και της παγκόσμιας ασφάλειας και έτσι να αποδείξει ότι χρειάζεται και είναι αποτελεσματικό σε έναν μεταβαλλόμενο κόσμο.

Αυτή η αξία γίνεται όλο και πιο αμφισβητήσιμη. Το NATO προσπαθεί να αποδείξει ότι, ενώ εξακολουθεί να έχει τη δυνατότητα να αποτρέψει οποιαδήποτε στρατιωτική απειλή, ενεργά μετασχηματίζεται σε μία οργάνωση με νέες ειρηνευτικές αποστολές: την αντιμετώπιση των συνεπειών των φυσικών και ανθρωπογενών καταστροφών, την έρευνα και διάσωση, την καταπολέμηση της

παράνομης μετανάστευσης και του λαθρεμπορίου ναρκωτικών, και άλλες προκλήσεις «ήπιας ασφάλειας». Το NATO σχεδιάζει να επικεντρωθεί ακριβώς σε τέτοιου είδους προβλήματα στην Αρκτική. Αυτή η ερμηνεία ζωγραφίζει το NATO ως μέσο με το οποίο τα μεμονωμένα κράτη προσπαθούν να προωθήσουν τα δικά τους συμφέροντα στην Αρκτική, παρά σαν ένα οργανισμό μιας ενωμένης πολιτικής της δυτικής κοινότητας. Για παράδειγμα, η Νορβηγία, η οποία για την Αρκτική προσδίδει ηγετική θέση στην εσωτερική και εξωτερική της πολιτική όπως είδαμε, ζητά από καιρό την ενίσχυση του ρόλου του NATO στην Αρκτική. Μιλώντας στη Στρατιωτική Κοινότητα του Όσλο τον Ιανουάριο 2009, ο υπουργός Άμυνας της Νορβηγίας ανέλυσε την πρόθεση της χώρας του να διεγείρει την προσοχή του NATO στα θέματα της Αρκτικής και παρατήρησε ότι η συμμαχία τώρα δείχνει αυξημένο ενδιαφέρον στην περιοχή. Νορβηγοί αξιωματούχοι και ανεξάρτητοι εμπειρογνώμονες επισημαίνουν ότι από μόνο του το Όσλο δεν μπορεί να υπερασπιστεί τα οικονομικά και στρατηγικά του συμφέροντα στην Αρκτική ή να δημιουργήσει το απαραίτητο στρατιωτικό δυναμικό.

Παρόμοιες σκέψεις έχουν καθοδηγήσει επίσης κάποια άλλα από τα κράτη μέλη του NATO στην εξελισσόμενη «Μάχη» για την Αρκτική – Ο Καναδάς και η Δανία, για παράδειγμα. Όπως και η Νορβηγία, δεν είναι σε θέση να σταθούν σε πιο ισχυρούς αντιπάλους από μόνοι τους. Από τη μία πλευρά, ελπίζουν ότι το NATO θα υπερασπιστεί τα συμφέροντά τους ενάντια στην αυξανόμενη δύναμη της Ρωσίας στην περιοχή ενώ από την άλλη, ελπίζουν ότι το NATO θα διαιτητεύσει διαφωνίες σχετικά με τα θέματα της Αρκτικής μεταξύ των κρατών μελών του και θα συγκρατήσει την αυξανόμενη πίεση από τις Ηνωμένες Πολιτείες, οι οποίες έχουν καθυστερήσει να κάνουν αισθητή την παρουσία τους στο ανταγωνισμό για τους ενεργειακούς πόρους της Αρκτικής.

Οι Ηνωμένες Πολιτείες, αντιθέτως, ελπίζουν να χρησιμοποιήσουν την εξουσία τους στο NATO και να ασκήσουν πίεση στους ανταγωνιστές τους εντός της συμμαχίας. Γενικά, υπάρχουν πολλοί αξιωματούχοι και εμπειρογνώμονες, οι οποίοι αναμένουν ότι το NATO θα συνεχίσει να επεκτείνει τη δραστηριότητα του στην Αρκτική. Αυτό σίγουρα θα έχει κάποιες αρνητικές επιπτώσεις για τη Ρωσία. Οι πολέμιοι αυτής της άποψης θεωρούν ότι το NATO δεν είναι δυνατόν να διεξάγει μια αποτελεσματική πολιτική στην περιοχή. Πρώτον, έχει περιορισμένο πεδίο δράσης και πόρους για την ταχεία

δημιουργία της απαραίτητης υποδομής (ιδίως εν μέσω της παγκόσμιας οικονομικής κρίσης). Δεύτερον, η συμμαχία η ίδια οδηγείται από την εσωτερική ασυμφωνία για θέματα που αφορούν την Αρκτική. Ένας αριθμός των κρατών-μελών του NATO έχουν τις δικές τους φιλοδοξίες και απαιτήσεις σε αυτή την περιοχή, οι οποίες οδήγησαν σε διαφωνίες μεταξύ ΗΠΑ-Καναδά και της Δανίας- Καναδά πάνω από συγκεκριμένα θέματα πολιτικής για την Αρκτική όπως αναφέραμε στο προηγούμενο κεφάλαιο (ορισμός της ΑΟΖ, της υφαλοκρηπίδας, κλπ). Συνολικά, ο Οργανισμός του Βορειοατλαντικού Συμφώνου έχει μετατραπεί από μια διατλαντική στρατιωτική οργάνωση για τη συλλογική άμυνα σε μια παγκόσμια πολιτική οργάνωση. Αυτό φαίνεται και από το γεγονός ότι το NATO μέχρι στιγμής δεν είναι σε θέση να επαναπροσδιορίσει την αποστολή του στην περιοχή της Αρκτικής, αν και έχουν γίνει κάποιες προσπάθειες. Εάν, ωστόσο, το NATO καταφέρει να επεκτείνει τη δραστηριότητά του στην Αρκτική, ιδιαίτερα στην Ευρωπαϊκή Αρκτική, ελλοχεύει ο κίνδυνος να προσπαθήσει να παραγκωνίσει τη Ρωσία στο αναδυόμενο σύστημα ασφαλείας της Αρκτικής, όπως το κάνει, για παράδειγμα, στην Ευρώπη. Κάποια κράτη-μέλη, όπως η Νορβηγία και η Δανία, θα συνεχίσουν να χρησιμοποιούν τη συμμαχία για την ενίσχυση των θέσεων τους στην περιοχή έναντι της Ρωσίας. Σε κάθε περίπτωση, η Ρωσία θα πρέπει να προετοιμαστεί για ένα δύσκολο διάλογο με το NATO, ώστε να βρεθούν αποδεκτές μορφές συνεργασίας στην Αρκτική.

4.2 ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΕΝΩΣΗ ΚΑΙ ΑΡΚΤΙΚΗ

Στο παίγνιο διεκδίκησης των αποθεμάτων του Αρκτικού Ωκεανού όπως έχουμε ήδη αναφέρει συμμετέχουν δύο Κράτη της Ευρωπαϊκής Ένωσης, η Δανία & η Νορβηγία (συνεργαζόμενη με Ε.Ε. χώρα). Επιπλέον και σε ότι αφορά στην Νότιο-Ανατολική Μεσόγειο, το κείμενο του Ευρωπαϊκού Ενεργειακού Οδικού Χάρτη 2050 –το οποίο εισηγήθηκε στο Ευρωκοινοβούλιο, η Ευρωβουλευτής Κα Νίκη Τζαβέλλα- συνδέει ιδιαίτερα την ασφάλεια εφοδιασμού της Ευρώπης με τις προοπτικές ανακαλύψεων κοιτασμάτων στη Μεσόγειο Θάλασσα και την Αρκτική. Το κείμενο του οδικού Χάρτη αναφέρει ιδιαίτερα στο άρθρο 25 & 26 ότι το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο:

25. «δίνει ιδιαίτερη σημασία στην ενεργειακή ασφάλεια της ΕΕ μέσω εναλλακτικών πηγών ενέργειας που θα συνοδεύεται από μείωση της εξάρτησης από εισαγωγές, με έμφαση στην αυξανόμενη σημασία αναμενόμενων νέων ανακαλύψεων κοιτασμάτων Πετρελαίου & Φυσικού Αερίου στη Μεσόγειο Θάλασσα και στον Αρκτικό Ωκεανό. Στο πλαίσιο αυτό υπάρχει ανάγκη ανάπτυξης μια ενιαίας πολιτικής της ΕΕ στον τομέα των θαλάσσιων γεωτρήσεων πετρελαίου και Φυσικού Αερίου, συμπεριλαμβανομένης της οριοθέτησης των αποκλειστικών οικονομικών ζωνών (ΑΟΖ) των κρατών μελών της Ε.Ε. με ενδιαφερόμενες τρίτες χώρες σύμφωνα με την Συνθήκη UNCLOS, την οποία όλα τα Κράτη μέλη της Ε.Ε. και η ίδια η Ε.Ε. έχουν υπογράψει.

26. Τονίζει ότι η χορήγηση αδειών & δικαιωμάτων για ερευνητικές γεωτρήσεις και οριοθετήσεις των ΑΟΖ θα αποβεί πηγή τριβών με τις τρίτες χώρες, και γι' αυτό το λόγο η Ε.Ε. θα πρέπει να διατηρήσει ένα υψηλό πολιτικό προφίλ στο θέμα αυτό. Υπογραμμίζει ότι η ενέργεια αυτή θα πρέπει να χρησιμοποιηθεί ως κινητήρια δύναμη για την ειρήνη, την συνεργασία και την σταθερότητα.

Επιπλέον κατά τη συνεδρίαση της 14^{ης} Μαΐου 2014²⁶ του Ευρωκοινοβουλίου αποφασίστηκε μια κοινή πολιτική σε ότι αφορά την Αρκτική η οποία συνοψίζεται στα ακόλουθα:

Η ταχεία αλλαγή κλίματος, και οι θεμελιώδεις αλλαγές στην Αρκτική, σε συνδυασμό με τις αυξημένες προοπτικές για την οικονομική ανάπτυξη της περιοχής προσκαλούν την ΕΕ να συμμετάσχει ενεργά με εταίρους της Αρκτικής να βοηθήσει στην εγκαθίδρυση μιας βιώσιμης ανάπτυξης με ένα συνετό και υπεύθυνο τρόπο.

Το Ευρωκοινοβούλιο επιβεβαιώνει ότι η ΕΕ θα πρέπει να ενισχύσει τη συμβολή της στην Αρκτική συνεργασία, σύμφωνα με τις διεθνείς συνθήκες και ιδίως τη Σύμβαση των Ηνωμένων Εθνών για το Δίκαιο της Θάλασσας.

Το Ευρωκοινοβούλιο υποστηρίζει την πρόθεση της Επιτροπής και του Ύπατου Εκπροσώπου για την εντατικοποίηση του διαλόγου στα προβλήματα της Αρκτικής με όλους τους εταίρους της ΕΕ που έχουν συμφέροντα στην Αρκτική.

Το Ευρωκοινοβούλιο αναγνωρίζει το Αρκτικό Συμβούλιο ως το βασικό όργανο

26. 2014 Council conclusions on developing a European Union Policy towards the Arctic Region

της συνεργασίας στην Αρκτική. Το Συμβούλιο επαναλαμβάνει τη συμφωνία του και την ισχυρή υποστήριξή του για το καθεστώς παρατηρητή της ΕΕ στο Αρκτικό Συμβούλιο, και επισημαίνει ότι η ΕΕ είναι αποφασισμένη να εργαστεί ενεργά ως παρατηρητής του Αρκτικού Συμβουλίου και να συμβάλλει στις δραστηριότητες του.

Το Ευρωκοινοβούλιο παροτρύνει την Επιτροπή και τα κράτη μέλη να συνεχίσουν τις προσπάθειές τους με στόχο την ταχεία επίτευξη συμφωνίας στο πλαίσιο του Διεθνούς Ναυτιλιακού Οργανισμού για την υποχρεωτική εφαρμογή του Polar Code. Ένας τέτοιος κώδικας θα καθορίσει μια σειρά από μέτρα και απαιτήσεις για τη βελτίωση και την ενίσχυση της ναυτικής συνεργασίας, την ασφάλεια, την πρόληψη της ρύπανσης, περιλαμβάνοντας ακόμη και τα επιβατηγά πλοία και τα κρουαζιερόπλοια.

Από τα παραπάνω καθίσταται πλέον ολοφάνερο ότι και η Ευρωπαϊκή Ένωση ενδιαφέρεται άμεσα για την Αρκτική διότι σε αυτή προσβλέπει στη μελλοντική ενεργειακή της επάρκεια μέσα από τα κοιτάσματα των Κρατών – Μελών της τα οποία μπορούν να αξιοποιηθούν στο άμεσο μέλλον. Επισημαίνεται δε η θέση του Ευρωκοινοβουλίου για συμβολή και συνεργασία σε όλους τους τομείς σύμφωνα με τις διεθνείς συνθήκες και τη Σύμβαση των Ηνωμένων Εθνών για το Δίκαιο της Θάλασσας. Και αυτό έχει μεγάλη σημασία για την Ελλάδα αφού λόγω προβλημάτων με την Τουρκία δεν έχει κηρύξει ακόμη ΑΟΖ και δεν μπορεί να εκμεταλλευτεί τον υποθαλάσσιο ορυκτό της πλούτο.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5: ΤΟ ΝΟΜΙΚΟ ΚΑΘΕΣΤΩΣ ΣΕ ΟΤΙ ΑΦΟΡΑ ΤΗΝ ΕΚΤΕΛΕΣΗ ΑΣΦΑΛΟΥΣ ΝΑΥΣΙΠΛΟΪΑΣ ΑΛΛΑ ΚΑΙ ΤΗΝ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑ ΤΟΥ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΟΣ ΑΠΟ ΤΙΣ ΕΠΕΡΧΟΜΕΝΕΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ ΣΤΗΝ ΠΕΡΙΟΧΗ (ΝΑΥΣΙΠΛΟΪΑ, ΑΛΙΕΙΑ, ΕΚΜΕΤΑΛΛΕΥΣΗ ΥΠΕΛΑΦΟΥΣ). (POLAR CODE).

5.1 ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΕΝΟΣ ΔΙΕΘΝΟΥΣ ΚΩΔΙΚΑ ΑΣΦΑΛΕΙΑΣ ΓΙΑ ΤΑ ΠΛΟΙΑ ΠΟΥ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΠΟΙΟΥΝΤΑΙ ΣΕ ΠΟΛΙΚΑ ΥΔΑΤΑ (POLAR CODE).

Τα πλοία τα οποία δραστηριοποιούνται στο σκληρό περιβάλλον της Αρκτικής και της Ανταρκτικής είναι εκτεθειμένα σε μια σειρά από μοναδικούς κινδύνους. Οι κακές καιρικές συνθήκες, η σχετική έλλειψη καλών χαρτών και συστημάτων επικοινωνίας και άλλων βοηθημάτων πλοήγησης θέτουν προκλήσεις για τους ναυτικούς. Η απομόνωση των περιοχών αυτών καθιστά δύσκολη και δαπανηρή κάθε επιχείρηση διάσωσης ή και καθαρισμού των υδάτων. Οι χαμηλές θερμοκρασίες μπορεί να μειώσουν την αποτελεσματικότητα της λειτουργίας πολλών μηχανημάτων του πλοίου, όπως μηχανήματα καταστρώματος, εξοπλισμού έκτακτης ανάγκης και αναρρόφησης. Όταν υπάρχει πάγος, μπορεί να επιβάλει πρόσθετα φορτία στο κύτος, στο σύστημα πρόωσης και στα βοηθητικά μηχανήματα.

Η κίνηση του IMO να αναπτύξει ένα υποχρεωτικό Κώδικα, ακολουθεί την έγκριση της Συνέλευσης του IMO το 2009, (Ψήφισμα A.1024 (26)) και αφορά στις κατευθυντήριες γραμμές για τα πλοία που δραστηριοποιούνται σε πολικά ύδατα, οι οποίες προορίζονται για την ανάδειξη αυτών των συμπληρωματικών διατάξεων που κρίνονται απαραίτητες για την συμπλήρωση των υφιστάμενων απαιτήσεων των συμβάσεων SOLAS (SAFETY OF LIFE AT SEA) και MARPOL (INTERNATIONAL CONVENTION FOR THE PREVENTION OF POLLUTION FROM SHIPS), προκειμένου να ληφθούν υπόψη οι κλιματολογικές συνθήκες των πολικών υδάτων και να πληρούνται τα κατάλληλα πρότυπα ασφάλειας στη ναυτιλία και στην πρόληψη της ρύπανσης.

Στο ανωτέρω πλαίσιο ο IMO υιοθέτησε ένα σχέδιο υποχρεωτικού Διεθνούς Κώδικα για την ασφάλεια των πλοίων που δραστηριοποιούνται σε πολικά ύδατα ο οποίος ονομάζεται POLAR CODE²⁷ και καλύπτει όλο το φάσμα δραστηριοτήτων που σχετίζονται με τα πλοία που δραστηριοποιούνται στα αφιλόξενα νερά γύρω από τους δύο πόλους, δηλαδή τον σχεδιασμό, την κατασκευή και τον εξοπλισμό των πλοίων, την επαγγελματική κατάρτιση του προσωπικού, την έρευνα και διάσωση, και την προστασία του περιβάλλοντος. Ο Κώδικας αυτός αναμένεται να τεθεί σε ισχύ την 1η Ιανουαρίου 2017 και σηματοδοτεί ένα ορόσημο στις εργασίες του Οργανισμού για την προστασία των πλοίων και των επιβαίνόντων, (πληρωμάτων και επιβατών), στο σκληρό περιβάλλον των υδάτων που περιβάλλουν τους δύο πόλους. Ο Polar Code και οι τροποποιήσεις για τη SOLAS εγκρίθηκαν κατά τη διάρκεια της 94ης συνόδου της επιτροπής του IMO για την ασφάλεια στη θάλασσα (MSC), το Νοέμβριο του 2014. Η αναμενόμενη ημερομηνία έναρξης ισχύος των τροποποιήσεων της SOLAS είναι 1η Ιανουαρίου 2017, σύμφωνα με τη σιωπηρή διαδικασία αποδοχής. Οι αλλαγές θα ισχύουν για τα νέα πλοία που θα κατασκευαστούν μετά την εν λόγω ημερομηνία. Πλοία που κατασκευάστηκαν πριν την 1η Ιανουαρίου 2017, θα πρέπει να εναρμονιστούν με τις σχετικές απαιτήσεις του Polar Code κατά τη διάρκεια της πρώτης ενδιάμεσης ή γενικής επισκευής, όποιο από τα δύο συμβεί πρώτο, μετά την 1η Ιανουαρίου το 2018. Επειδή περιέχει διατάξεις τόσο για την ασφάλεια όσο και για το περιβάλλον ο Polar Code θα είναι υποχρεωτικός βάσει τόσο της SOLAS όσο και της MARPOL. Το έργο συντονίστηκε από την αρμόδια Υπο-Επιτροπή για Ship Design and Construction (SDC).

Ο κώδικας απαιτεί από τα πλοία που προτίθενται να λειτουργούν στα νερά της Ανταρκτικής και της Αρκτικής να υποβάλουν αίτηση για πιστοποιητικό τύπου Polar Ship, το οποίο θα χαρακτηρίζει ένα σκάφος σαν:

Πλοίο κατηγορίας A – δηλαδή πλοία που έχουν σχεδιαστεί για να λειτουργούν σε πολικά ύδατα με μεσαίο πάχος πάγο ενός ή και περισσότερων ετών.

Πλοίο Κατηγορίας B – δηλαδή πλοία που δεν περιλαμβάνονται στην κατηγορία A, και έχουν σχεδιαστεί για να λειτουργούν σε πολικά ύδατα με λεπτό πάχος πάγου ενός ή και περισσότερων ετών.

27. <http://www.imo.org/en/MediaCentre/HotTopics/polar/Pages/default.aspx>

Πλοίο Κατηγορίας Γ – δηλαδή πλοία που έχουν σχεδιαστεί για να λειτουργούν σε ανοιχτό νερό ή σε συνθήκες πάγου λιγότερο έντονες από ό,τι εκείνα που περιλαμβάνονται στις κατηγορίες Α και Β.



Εικόνα 7: Παρεμβάσεις του Polar Code

Η έκδοση του πιστοποιητικού θα απαιτεί μια αξιολόγηση, λαμβάνοντας υπόψη το αναμενόμενο εύρος συνθηκών λειτουργίας και των κινδύνων που το πλοίο μπορεί να αντιμετωπίσει στα πολικά ύδατα. Η αξιολόγηση θα περιλαμβάνει πληροφορίες σχετικά με αναγνωρισμένους λειτουργικούς περιορισμούς, και τα σχέδια ή διαδικασίες ή πρόσθετο εξοπλισμό ασφάλειας που είναι αναγκαία για να αντιμετωπιστούν περιστατικά με πιθανές συνέπειες στην ασφάλεια ή το περιβάλλον. Τα πλοία θα πρέπει να φέρουν το **εγχειρίδιο επιχειρησιακής λειτουργίας σε πολικά ύδατα**, το οποίο θα παρέχει στον ιδιοκτήτη, στον χειριστή, στον Πλοίαρχο και το πλήρωμα επαρκείς πληροφορίες σχετικά

με τις δυνατότητες και τους περιορισμούς του πλοίου, προκειμένου να στηρίξει τη διαδικασία λήψης αποφάσεων .

Κάθε κεφάλαιο του Κώδικα θέτει τους στόχους και τις λειτουργικές απαιτήσεις, ώστε να περιλαμβάνονται αυτά που καλύπτουν τη δομή του πλοίου. Ευστάθεια και υποδιαιρέσεις, υδατοστεγανότητα, εγκαταστάσεις μηχανημάτων, λειτουργική ασφάλεια, πυρασφάλεια / πυροπροστασία, σωστικά μέσα και ρυθμίσεις, ασφάλεια της ναυσιπλοΐας, επικοινωνίες, προγραμματισμό των ταξιδιών, πληρώματα και εκπαίδευση, πρόληψη της ρύπανσης από πετρέλαιο, πρόληψη της ρύπανσης από τα λύματα των πλοίων και την πρόληψη της ρύπανσης από απορρίψεις απορριμμάτων από πλοία.

5.2 ΠΡΟΣΤΑΣΙΑ ΤΗΣ ΑΝΤΑΡΚΤΙΚΗΣ ΑΠΟ ΒΑΡΕΑ ΚΛΑΣΜΑΤΑ ΠΕΤΡΕΛΑΙΟΥ

Ένας νέος κανονισμός MARPOL, για την προστασία της Αρκτικής και της Ανταρκτικής από τη ρύπανση από βαρέα κλάσματα πετρελαίου, εγκρίθηκε από την Επιτροπή Προστασίας Θαλάσσιου Περιβάλλοντος (MEPC), κατά την 60η σύνοδό του τον Μάρτιο του 2010. Οι τροποποιήσεις τέθηκαν σε ισχύ την 1^η Αυγούστου 2011. Οι τροπολογίες αυτές προσθέτουν ένα νέο κεφάλαιο 9 του παραρτήματος I της σύμβασης MARPOL με έναν νέο κανονισμό τον 43 που απαγορεύει τη μεταφορά ως χύμα φορτίου, ή τη μεταφορά και χρήση τους ως καύσιμο, των: ακατέργαστου πετρελαίου που έχει πυκνότητα στους 15 ° C μεγαλύτερη από 900 kg/m³, άλλο τύπο πετρελαίου που έχει μία πυκνότητα στους 15 ° C υψηλότερη από 900 kg/m³ ή κινηματικό ιξώδες στους 50 ° C υψηλότερο από 180 mm² / s, ασφάλτου, πίσσας και των παραγώγων τους. Εξαιρέση προβλέπεται για τα σκάφη που εμπλέκονται με τη εξασφάλιση της ασφάλειας άλλων πλοίων ή σε επιχειρήσεις έρευνας και διάσωσης.²⁸

28. <http://www.imo.org/en/MediaCentre/HotTopics/polar/Pages/default.aspx>

5.3 ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΙΣΜΟΣ ΔΡΟΜΟΛΟΓΙΩΝ ΣΕ ΑΠΟΜΑΚΡΥΣΜΕΝΕΣ ΠΕΡΙΟΧΕΣ

Η Συνέλευση του ΙΜΟ, το Νοέμβριο του 2007 ενέκρινε το ψήφισμα Α.999 (25) «Κατευθυντήριες γραμμές σχετικά με τον προγραμματισμό των ταξιδιών επιβατηγών πλοίων που εκτελούν δρομολόγια σε απομακρυσμένες περιοχές», λόγω της αυξανόμενης δημοτικότητας του ωκεάνιου ταξιδιού για επιβάτες και την επιθυμία για εξωτικούς προορισμούς , οι οποίες έχουν οδηγήσει σε αύξηση του αριθμού επιβατηγών πλοίων που λειτουργούν σε απομακρυσμένες περιοχές. Κατά την σχεδίαση ενός ταξιδιού σε απομακρυσμένες περιοχές , θα πρέπει να δοθεί ιδιαίτερη προσοχή στην περιβαλλοντική φύση της περιοχής πλεύσης, των περιορισμένων πόρων, και των πληροφοριών πλοήγησης.

Η λεπτομερής σχεδίαση του πλοίου θα πρέπει να περιλαμβάνει τους ακόλουθους παράγοντες: ασφαλείς περιοχές και απαγορευμένες περιοχές, ασφαλείς θαλάσσιοι δίαυλοι, εάν είναι διαθέσιμοι, και τα σχέδια για περιπτώσεις έκτακτης ανάγκης σε καταστάσεις όπου η υποστήριξη για βοήθεια είναι περιορισμένη, σε περιοχές απομακρυσμένες από τις εγκαταστάσεις SAR (Search and Rescue). Επιπλέον, η λεπτομερής σχεδίαση του πλοίου θα πρέπει να περιλαμβάνει τους ακόλουθους παράγοντες για πλοία που εκτελούν δρομολόγια στην Αρκτική ή νερά της Ανταρκτικής: περιπτώσεις που δεν είναι ασφαλές να εισέλθουν σε περιοχές που περιέχουν πάγο ή παγόβουνα , λόγω σκότους , ρεστίας, η ομίχλης, ασφαλή απόσταση από παγόβουνα, και ασφαλή ταχύτητα σε αυτές τις περιοχές .²⁹

5.4 ΥΠΟΒΟΛΗ ΑΝΑΦΟΡΩΝ ΤΩΝ ΠΛΟΙΩΝ ΣΤΗΝ ΠΕΡΙΟΧΗ ΤΗΣ ΑΡΚΤΙΚΗΣ

Η MSC (Maritime Safety Committee), κατά την 91η σύνοδό της το Νοέμβριο του 2012, υιοθέτησε ένα νέο σύστημα υποχρεωτικής υποβολής αναφορών των πλοίων στην περιοχή της Θάλασσας του Barents (που προτάθηκε από τη Νορβηγία

29. <http://www.imo.org/en/MediaCentre/HotTopics/polar/Pages/default.aspx>

και τη Ρωσική Ομοσπονδία). Το νέο σύστημα υποχρεωτικής υποβολής αναφορών των πλοίων τέθηκε σε ισχύ στις 0.000 ώρα UTC την 1η Ιουνίου 2013. Οι ακόλουθες κατηγορίες των πλοίων που διέρχονται ή κατευθύνονται από και προς τους λιμένες και τα αγκυροβόλια στην περιοχή του Μπάρεντς SRS, είναι υποχρεωτικό να συμμετέχουν στο σύστημα αναφοράς των πλοίων, αναφέροντας είτε στο κέντρο VTS του Vardo ή στο κέντρο VTS Murmansk : όλα τα πλοία ολικής χωρητικότητας 5.000 τόνων και άνω, όλα τα πετρελαιοφόρα, όλα τα πλοία που μεταφέρουν επικίνδυνα φορτία, ένα σκάφος ρυμούλκησης, όταν το μήκος του ρυμουλκού υπερβαίνει τα 200 μέτρα, και κάθε πλοίο ακυβέρνητο, περιορισμένης ικανότητας χειρισμών, ή με βλάβη στα ναυτιλιακά βοηθήματα πλοήγησης.³⁰

5.5 ΕΞΕΛΙΞΕΙΣ ΣΤΗ ΝΑΥΠΗΓΗΣΗ ΝΕΩΝ ΠΛΟΙΩΝ

Στις χώρες που περιβάλλουν τον Αρκτικό Κύκλο, ένας νέος στόλος πλοίων ήδη ετοιμάζεται, σχεδιασμένος με τελικό στόχο να κατακτήσει αυτήν την περιοχή και να την προσθέσει στους παγκόσμιους θαλάσσιους διαδρόμους. Οι Ρώσοι είναι οι



Εικόνα 8: Μακέτα του νέου Ρωσικού παγοθραυστικού.

30. <http://www.imo.org/en/MediaCentre/HotTopics/polar/Pages/default.aspx>

πλέον φιλόδοξοι. Πρόσφατα παρουσίασαν τα σχέδια τους για δύο νέα πυρηνοκίνητα παγοθραυστικά. Χάρη στο σχήμα τους που θα μπορεί να μεταβάλλεται, θα είναι επίσης κατάλληλα για χρήση σε αβαθή νερά. (Εικόνα 8). Την ίδια ώρα οι κολοσσοί της αγοράς πρώτων υλών, έχουν ξεκινήσει την κατασκευή μεταφορικών πλοίων με δυνατότητες παγοθραυστικού, ώστε να ξεκινήσουν την εκμετάλλευση του πετρελαίου, του φυσικού αερίου και των μεταλλευμάτων της Αρκτικής. Η Γκάζπρομ έχει ναυπηγήσει ήδη το πρώτο από τα δύο ειδικά ενισχυμένα για τον πάγο τάνκερ της. Το μεγαθήριο των 260 μέτρων μπορεί να διαπεράσει πάγο 1,5 μέτρου και ήδη μεταφέρει πετρέλαιο από το κοιτάσμα του Prirazlomnoye. Η ανταγωνίστρια εταιρεία Λουκόιλ είχε από πριν τρία τάνκερ αντίστοιχου σχεδιασμού, που προορίζονται να μεταφέρουν πετρέλαιο από τον θαλάσσιο τερματικό σταθμό Varandey της Αρκτικής στο Murmansk. Τα πέντε φορτηγά πλοία της εταιρείας νικελίου Norilsk μπορούν επίσης να χρησιμοποιηθούν ως παγοθραυστικά.

Μέχρι τώρα, πάντως, η επίπεδη πλώρη χάρη στην οποία τα πλοία αυτά μπορούν να γλιστρούν πάνω στην επιφάνεια του πάγου και να τον σπάνε, έχει αποδειχτεί αναποτελεσματική για πλεύση σε ανοιχτή θάλασσα. Αυτό ώθησε την γερμανική εταιρεία Phoenix να σχεδιάσει μια νέα μορφή πλώρης η οποία δοκιμάστηκε στα ναυπηγεία του Αμβούργου και η αποτελεσματικότητά ήταν εντυπωσιακή. Επιπλέον με την χρήση δορυφορικών δεδομένων θα είναι δυνατή η παροχή υψηλής ακρίβειας προβλέψεων για τις καλύτερες ναυτικές διαδρομές. Αυτό έχει ιδιαίτερη σημασία κατά την διάρκεια των ανοιξιάτικων και φθινοπωρινών μηνών, όταν το κρύο και ο άνεμος δημιουργούν εμπόδια πάγου με εκπληκτική ταχύτητα.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 6. ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ – ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ

6.1 ΓΕΝΙΚΕΣ ΔΙΑΠΙΣΤΩΣΕΙΣ – ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ.

Στις σελίδες που προηγήθηκαν πραγματοποιήθηκε μία σύντομη περιγραφή των νέων συνθηκών που δημιουργούνται στον Αρκτικό Ωκεανό λόγω των κλιματικών αλλαγών. Έγινε μία προσπάθεια να αναλυθεί ο γεωπολιτικός ανταγωνισμός και οι εδαφικές διεκδικήσεις των Κρατών τα οποία ερίζουν για την εκμετάλλευση κάθε μορφής οικονομικής δραστηριότητας που μπορεί να γίνει εκμεταλλεύσιμη. Αναλύθηκε ο ρόλος του Αρκτικού Συμβουλίου και της επιτροπής του ΟΗΕ για τα όρια της υφαλοκρηπίδας και επισημάνθηκε και ο ρόλος και άλλων παραγόντων όπως η Ευρωπαϊκή Ένωση και το ΝΑΤΟ.

Οι διαδρομές του θαλάσσιου εμπορίου, αλλάζουν (γίνονται συντομότερες) ενώ τα Πλοία και οι κανόνες της Ναυτιλίας, εξελίσσονται ώστε οι πλόες να γίνονται ασφαλέστεροι και να προστατεύουν το περιβάλλον, μέσα από ένα σύνολο διεθνών συμφωνιών.

Από τη σύντομη αυτή ανάλυση διαπιστώθηκαν τα παρακάτω:

-Η Αρκτική είναι μια περίπλοκη περιοχή με ποικίλες ιδιαιτερότητες όπου κάθε διαφορά μεταξύ των Κρατών έχει τα δικά της ιδιαίτερα χαρακτηριστικά και εκ των προτέρων μια λύση γενική για όλες τις περιπτώσεις δεν είναι εφικτή.

-Όλες οι Αρκτικές χώρες ενεπλάκησαν σε συνοριακές διαφορές κατά τη διάρκεια των τελευταίων δεκαετιών προσπαθώντας να διεκδικήσουν ότι περισσότερο μπορούν.

-Η συνθήκη UNCLOS παρά το γεγονός ότι αποτελεί ένα διεθνές νομικό πλαίσιο για τα θαλάσσια σύνορα, δεν προσφέρει ευρέως αποδεκτές λύσεις για τις συνοριακές διαφορές της Αρκτικής.

-Όλα τα ενδιαφερόμενα Κράτη ακολουθούν μια προσεκτική εξωτερική πολιτική για το μέλλον η οποία στηρίζεται τόσο στο Διεθνές Δίκαιο όσο και στην ασφάλεια με στρατιωτικά μέσα.

-Όλα τα ενδιαφερόμενα Κράτη έχουν εξαγγείλει ανάπτυξη υποδομών και ανάληψη μέτρων σε όλους τους τομείς που κρίνουν σημαντικούς για μια βιώσιμη ανάπτυξη με σεβασμό στο περιβάλλον. Στο πλαίσιο αυτό ίδρυσαν το Αρκτικό Συμβούλιο το οποίο αποτελεί και το μόνο σοβαρό θεσμό που προάγει το διάλογο και συμβάλει στην από κοινού λήψη αποφάσεων από τα Κράτη Μέλη για την Αρκτική.

-Οι ΗΠΑ και η Ρωσία βλέπουμε να μην ακολουθούν μια καθαρά επιθετική πολιτική όπως εκείνη της εποχής του ψυχρού πολέμου αλλά επιχειρούν μια προσέγγιση μέσα από τους διεθνείς οργανισμούς (ΟΗΕ και Αρκτικό Συμβούλιο).

-Το NATO προσπαθεί να επανακαθορίσει το ρόλο του στο διεθνές σύστημα ασφάλειας συμμετέχοντας ενεργά στο μοίρασμα της Αρκτικής ενώ η Ευρωπαϊκή Ένωση προσπαθεί να εξασφαλίσει πρωτίστως την ενεργειακή της επάρκεια.

-Η κλιματική αλλαγή και η τήξη των πολικών πάγων δεν θα οδηγήσει γρήγορα και εύκολα σε ένα ανοιχτό όλο το χρόνο θαλάσσιο πέρασμα και άφθονες ευκαιρίες για νέες εξερευνήσεις πετρελαίου και φυσικού αερίου στην περιοχή. Και αυτό αφενός μεν γιατί δεν έχουν επιλυθεί οι συνοριακές διεκδικήσεις των Κρατών στην περιοχή, αφετέρου δε επειδή οι καιρικές συνθήκες που επικρατούν παρά την όποια καλύτερευση είναι ακόμη τρομακτικές ιδιαίτερα δε κατά τους χειμερινούς μήνες.

6.2 ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ ΚΑΙ ΤΗΝ ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΝΑΥΤΙΛΙΑ.

Και το ερώτημα που απασχολεί όλους είναι : Η Ελλάδα με τον πρώτο εμπορικό στόλο στον κόσμο πως μπορεί να επωφεληθεί από αυτή την αλλαγή; Ποιες είναι εκείνες οι στρατηγικές κινήσεις οι οποίες πρέπει να γίνουν ούτως ώστε να ωφεληθεί

και η Εμπορική μας Ναυτιλία αλλά και το Κράτος γενικότερα; Με μια πρόχειρη ματιά θα μπορούσε κάποιος να ισχυριστεί ότι η Ελλάδα δεν έχει καμία απολύτως σχέση με το Αρκτικό Ωκεανό και οι εκεί εξελίξεις μας αφήνουν παγερά αδιάφορους διότι ο Βόρειος Πόλος είναι πολύ μακριά. Ωστόσο από την ανάλυση που επιχειρήθηκε παραπάνω προκύπτουν χρήσιμα συμπεράσματα τόσο από πλευράς Ναυτιλίας όσο και από πλευράς γεωπολιτικής τα οποία μπορούν να χρησιμοποιηθούν κατάλληλα από το Ελληνικό Κράτος.

Καταρχάς η Ελλάδα επανεξελέγη στο Συμβούλιο του Διεθνούς Ναυτιλιακού Οργανισμού στην κατηγορία Α δηλαδή μεταξύ των δέκα κρατών-μελών με το μεγαλύτερο μέγεθος εμπορικού στόλου, στις εκλογές που έλαβαν χώρα κατά την 29η Συνέλευση του Οργανισμού στο Λονδίνο, τον Δεκέμβριο του 2015, με ότι αυτό συνεπάγεται για την επιρροή της στη λήψη αποφάσεων για την παγκόσμια Ναυτιλία. Διότι η Ελληνική Εμπορική Ναυτιλία βρίσκεται σε ένα πεδίο το οποίο μεταβάλλεται τάχιστα και δυναμικά και απαιτείται μέσω των εκπροσώπων της να είναι παρούσα εκεί ακριβώς που λαμβάνονται οι αποφάσεις και χαράσσεται ο δρόμος προς το μέλλον. Δηλαδή σε όλους τους Διεθνείς Οργανισμούς που ασχολούνται με την Ναυτιλία από την Ευρωπαϊκή Ένωση και τον IMO μέχρι τον ΟΗΕ. Συμμετέχοντας στις αποφάσεις οι Έλληνες πλοιοκτήτες οδηγούν τις εξελίξεις και εφαρμόζουν πρώτοι τις απαιτούμενες αλλαγές σε όλους τους τομείς (ναυπηγική, ασφάλεια, προστασία περιβάλλοντος, εκπαίδευση προσωπικού) με ότι αυτό συνεπάγεται για την προώθηση της ανταγωνιστικότητας της Ελληνικής Ναυτιλίας. Ταυτόχρονα υποστηρίζουν εμμέσως και τα εθνικά συμφέροντα.

Επιπρόσθετα και εξετάζοντας το θέμα από γεωπολιτικής πλευράς η παρουσία Ευρωπαϊκών χωρών στην διανομή του υποθαλάσσιου πλούτου του Αρκτικού Ωκεανού στα πλαίσια της συνθήκης UNCLOS, προσδίδει κατ' επέκταση μια σημαντική βοήθεια στην διεκδίκηση και διασφάλιση των δικαιωμάτων αξιοποίησης του υποθαλάσσιου Ορυκτού Πλούτου της Νοτιοανατολικής Μεσογείου και από την Ελλάδα, δίδοντας της μια μοναδική ευκαιρία να ανακηρύξει την δική της ΑΟΖ στα πλαίσια της συνθήκης UNCLOS και να εκμεταλλευτεί τον υποθαλάσσιο πλούτο της. Στην προσπάθεια αυτή είναι προφανές ότι θα έχει συμμάχους τις χώρες της Ευρωπαϊκής Ένωσης δεδομένου ότι

η Ευρώπη αναζητά ενεργειακή αυτάρκεια την οποία μόνο τα νέα κοιτάσματα του Αρκτικού Ωκεανού και της Ανατολικής Μεσογείου είναι ικανά να της προσφέρουν.

Κλείνοντας την εργασία σε αυτό το σημείο θα ήταν παράληψη να μην αναφερθεί το ρητό του πάντα επίκαιρου Θουκυδίδη από το διάλογο των Μηλίων στον Πελοποννησιακό Πόλεμο, το οποίο και εξηγεί σαφώς τον τρόπο που ενεργούν τα Κράτη όχι μόνο στην Αρκτική αλλά σε κάθε πτυχή της εξωτερικής τους πολιτικής, και πρέπει να το γνωρίζουν όλοι όσοι διαπραγματεύονται Ελληνικά συμφέροντα στο εξωτερικό: «ὅτι δίκαια μὲν ἐν τῷ ἀνθρωπείῳ λόγῳ ἀπὸ τῆς ἴσης ἀνάγκης κρίνεται, δυνατὰ δὲ οἱ προύχοντες πράσσουσι καὶ οἱ ἀσθενεῖς ξυγχωροῦσιν. Δηλαδή κατά την ανθρώπινη λογική μπορούμε να μιλάμε για δίκαιο όταν και τα δύο μέρη (Κράτη) έχουν ίση ισχύ και ότι (αν δεν υπάρχει ίση ισχύς), οι ισχυροί πράττουν ό,τι τους επιτρέπει η δύναμή τους ενώ οι αδύναμοι υποχωρούν όσο τους επιβάλει η αδυναμία τους.

Βιβλιογραφία

A. Ελληνική *

Αργυρίου Αργύρης, Αρκτική: Γεωπολιτικά παιχνίδια με άρωμα ...Πετρελαίου. Εφημερίδα «Αυγή της Κυριακής», 3 Απριλίου 2011, σ. 17-18.

Ασωνίτη, Γ, (εισαγωγή - μετάφραση), Η Σύμβαση των Ηνωμένων Εθνών για το Δίκαιο της Θάλασσας, Αθήνα(1995): Εκδόσεις Παπαζήσης Α.Ε.Β.Ε.

Ιγνατίου Μιχάλης, Επέκταση των κυριαρχικών δικαιωμάτων της στην Αρκτική διεκδικεί η Ρωσία Εφημερίδα «Έθνος», 4 /8/ 2015,

Ιωάννου Κρ. , Α. Στρατή, (2013) Δίκαιο της Θάλασσας 4^η Έκδοση: Εκδ. Νομική Βιβλιοθήκη

Κυριακίδης Νίκος, «Αρκτική: Η επόμενη κίνηση», *Αυγή*, 19.04.2014.

Μυλωνόπουλος. Δ (2012), Δίκαιο της Θάλασσας Εκδ. Νομική Βιβλιοθήκη

Ρούκουνας Εμμανουήλ, *Διεθνές Δίκαιο*, τεύχος II, 2η Έκδοση, Εκδόσεις Αντ. Ν. Σάκκουλα, Αθήνα-Κομοτηνή 2005

Ροζάκης Χρήστος (1976) Το δίκαιο της θάλασσας και η διαμόρφωσή του από τις διεκδικήσεις των παράκτιων κρατών: Εκδ. Παπαζήση

Ροζάκης Χρήστος (2013) Η αποκλειστική οικονομική ζώνη και το διεθνές δίκαιο Η αποκλειστική οικονομική ζώνη και το διεθνές δίκαιο: Εκδ. Παπαζήση

Εγκύκλιο Διεθνούς Δικαίου (Έκδοση Γενικού Επιτελείου Ναυτικού)

N.2321/1995(ΦΕΚ 136Α/ 23-6-1995)

«Νέος «Ψυχρός Πόλεμος» στην Αρκτική;» (25/4/2015) Ναυτεμπορική

* Η ελληνική βιβλιογραφία στο θέμα είναι αρκετά περιορισμένη αφενός μεν διότι είναι ένα θέμα που έχει προκύψει τα τελευταία έτη και δεν έχει απασχολήσει ευρέως το ελληνικό γίγνεσθαι, αφετέρου δε διότι είναι ένα θέμα με ισχυρή δυναμική και εξελίσσεται με γρήγορους ρυθμούς.

B. Ξενόγλωσση

Revkin C Andrew, "As Polar Ice Turns to Water, Dreams of Treasure Abound." NY Times. 10-10-2005

2014 Council conclusions on developing a European Union Policy towards the Arctic Region. www.consilium.europa.eu/uedocs/cms_data/docs/.../EN/.../142554.pdf

Kingdom of Denmark Strategy for the Arctic 2011–2020

<http://www.arctic-council.org/index.php/en/about-us>

USA NATIONAL STRATEGY FOR THE ARCTIC REGION MAY 2013

https://www.whitehouse.gov/sites/default/files/.../nat_arctic_strategy.pdf

Γ. Πηγές Διαδικτύου.*

<https://www.dur.ac.uk/ibru/resources/arctic/> (Τελευταία επίσκεψη Νοε 2015)

<https://el.wikipedia.org/wiki/%CE%91%CF%81%CE%BA%CF%84%CE%B9%CE%BA%CE%AE> (Τελευταία επίσκεψη 25 Σεπ 2015)

http://www.exploringgeopolitics.org/publication_efferrink_van_leonhardt_arctic_geopolitics_russian_territorial_claims_unclos_lomonosov_ridge_exclusive_economic_zones_baselines_flag_planting_north_pole_navy/ (Τελευταία επίσκεψη Δεκ 2015)

http://www.geopoliticsnorth.org/index.php?option=com_content&view=article&id=157:danish-preliminary-arctic-strategy&catid=40&Itemid=108

(Τελευταία επίσκεψη Δεκ 2015)

<http://www.imo.org/en/MediaCentre/HotTopics/polar/Pages/default.aspx>

(Τελευταία επίσκεψη Δεκ 2015)

<http://www.international.gc.ca/arctic-arctique/ottdec-decott.aspx?lang=eng>

(Τελευταία επίσκεψη Οκτ 2015)

http://www.international.gc.ca/arctic-arctique/arctic_policy-canada-politique_arctique.aspx?lang=eng (Τελευταία επίσκεψη Δεκ 2015)

<http://www.lygeros.org> (Τελευταία επίσκεψη Δεκ 2015)

<http://www.lygeros.org/articles?n=9815&l=gr> (Τελευταία επίσκεψη Νοε 2015)

<http://www.northernstrategy.gc.ca/sov/index-eng.asp> (Τελευταία επίσκεψη Δεκ 2015)

https://www.regjeringen.no/en/dokumenter/report_summary/id2076191/
(Τελευταία επίσκεψη Δεκ 2015)

http://www.star.nesdis.noaa.gov/star/documents/meetings/Ice2013/dayOne/Sokolov_Russian.pdf (Τελευταία επίσκεψη Δεκ 2015)

<http://www.shell.com/global/future-energy/arctic.html>
(Τελευταία επίσκεψη Νοε 2015)

http://www.uarctic.org/media/857300/arctic_eng.pdf (Τελευταία επίσκεψη Οκτ 2015)

http://www.un.org/Depts/los/convention_agreements/convention_overview_convention.htm (Τελευταία επίσκεψη Οκτ 2015)

http://www.un.org/depts/los/clcs_new/commission_purpose.htm#Purpose
(Τελευταία επίσκεψη Οκτ 2015)

www.un.org/depts/los/clcs_new/submissions_files/dnk68_13/DNK2013_ES.pdf
(Τελευταία επίσκεψη Νοε 2015)

www.un.org/depts/los/clcs_new/submissions_files/dnk76_14/dnk2014_es.pdf
(Τελευταία επίσκεψη Νοε 2015)

www.un.org/depts/los/clcs_new/submissions_files/dnk28_09/
(Τελευταία επίσκεψη Δεκ 2015)

www.un.org/Depts/los/clcs_new/submissions_files/submission_rus.htm

(Τελευταία επίσκεψη Νοε 2015)

www.un.org/depts/los/clcs_new/submissions_files/submission_rus_rev1.htm

(Τελευταία επίσκεψη Δεκ 2015)

http://usa.um.dk/en/~media/USA/Washington/Arctic_strategy.pdf

(Τελευταία επίσκεψη Δεκ 2015)

http://www.uarctic.org/media/857300/arctic_eng.pdf

(Τελευταία επίσκεψη Δεκ 2015)

https://www.whitehouse.gov/sites/default/files/docs/nat_arctic_strategy.pdf

(Τελευταία επίσκεψη Δεκ 2015)

* Οι πληροφορίες που προέρχονται από το διαδίκτυο αποτελούν προϊόν έρευνας κυρίως από ιστοσελίδες έγκυρων κρατικών πηγών, Διεθνών Οργανισμών , αλλά και άλλων φορέων κυρίως έγκριτων πανεπιστημιακών πηγών αλλά και αναγνωρισμένων Think Tank του εξωτερικού.